

**Raport z badań
w zakresie potrzeb
i oczekiwań
społecznych
dotyczących
Krajowego Rejestru
Mediatorów
oraz luk
kompetencyjnych
w zakresie szkoleń
mediatorów**

RAPORT Z BADAŃ W ZAKRESIE POTRZEB I OCZEKIWAŃ SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH KRAJOWEGO REJESTRU MEDIATORÓW ORAZ LUK KOMPETENCYJNYCH W ZAKRESIE SZKOLEŃ MEDIATORÓW

Wykonawca:

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Członkowie zespołu badawczego:

ks. dr hab. Włodzimierz Broński, prof. KUL

dr Marek Dąbrowski

dr Piotr Sławicki

dr Michał Wiechetek

Okres prowadzonych badań:

01.11.2020 r. - 18.06.2021 r.

Raport przygotowany w ramach projektu:

„Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne”, POWR.02.17.00-00-0001/20.

**KATOLICKI
UNIwersYTET
LUBELSKI
JANA PAWŁA II**

KUL 1918

**KRAJOWY
REJESTR
MEDIATORÓW**

Lublin 2021

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	5
Wprowadzenie	6
ROZDZIAŁ I ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ JAKOŚCIOWYCH	13
1. Metodologia prowadzonych badań	13
2. Charakterystyka badanych osób	14
3. Regulacje prawne w obszarze mediacji	17
3.1. Aktualne rozwiązania prawne funkcjonujące w obszarze mediacji	17
3.1.1. Ocena statusu mediatora w prawie polskim	17
3.2. Wady aktualnej regulacji dotyczącej statusu mediatora	18
3.2.1. Rozproszenie regulacji prawnej	18
3.2.2. Brak jednolitych kryteriów uzyskania statusu stałego mediatora	18
3.2.3. Brak narzędzi weryfikacji wniosków o wpis na listę mediatorów stałych	19
3.2.4. Brak regulacji zasad odpowiedzialności mediatora	19
3.2.5. Brak weryfikacji mediatorów po wpisie na listę mediatorów stałych	19
3.2.6. Kształt list stałych mediatorów	20
3.2.7. Postulaty zmian w regulacji statusu mediatora	20
3.3. Współpraca mediatorów z wymiarem sprawiedliwości	21
3.3.1. Ogólna ocena współpracy mediatorów z sędziami	21
3.3.2. Bariery we współpracy z sądami	21
3.3.3. Ocena funkcji koordynatora ds. mediacji	22
3.3.4. Postulaty poprawy współpracy mediatorów z sędziami	22
3.4. Zakres wymaganych zmian w zakresie statusu mediatora w prawie polskim	23
3.4.1. Kryteria wpisu do rejestru	23
3.4.2. Standardy szkolenia mediatorów	23
3.4.3. Obowiązek ukończenia szkoleń specjalizacyjnych	24
3.4.4. Obowiązek ustawicznego kształcenia	24
3.4.5. Ubezpieczenie OC mediatora	24
3.4.6. Stworzenie kodeksu etycznego	24
3.4.7. Ochrona mediatora, jako funkcjonariusza publicznego	25
3.4.8. Ustawowy status mediatora, jako zawodu zaufania publicznego	25
3.5. Popularyzacja mediacji	25
3.5.1. Zwiększenie ilości spraw kierowanych do mediacji	25
3.5.2. Budowanie świadomości społecznej	26
3.5.3. Budowanie świadomości wśród uczestników obrotu prawnego	27
4. Kompetencje i system kształcenia mediatorów	27
4.1. Wymogi formalne stawiane kandydatom na mediatora	27
4.2. Łączenie zawodu mediatora z innymi profesjami	29
4.3. Kompetencje (wiedza, umiejętności) niezbędne w zawodzie mediatora	29
4.4. Obszary, zagadnienia, w których wiedza i umiejętności mediatorów powinny być szczególnie rozwijane	30
4.5. Luki kompetencyjne występujące u mediatorów	31
4.6. Tematy szkoleń niezbędnych dla mediatorów	31
4.7. Rozwiązania mogące przyczynić się do profesjonalizacji zawodu mediatora	32
4.8. System kształcenia mediatorów	33

4.9.	Kształt systemu certyfikacji mediatorów	33
4.10.	Wymagania wobec instytucji uprawnionych do prowadzenia szkoleń certyfikacyjnych dla mediatorów	34
4.11.	Koszt szkolenia przygotowującego do uzyskania certyfikatu	34
4.12.	Źródła finansowania szkoleń dla mediatorów	35
4.13.	Ścieżka rozwoju mediatorów po uzyskaniu certyfikatu	35
5.	Kształt Krajowego Rejestru Mediatorów.....	36
5.1.	Kryteria wpisu obecnych stałych mediatorów do KRM	38
5.2.	Podmiot weryfikujący osoby ubiegające się o wpis do KRM.....	41
5.3.	Zakres informacji zawartych w KRM	43
5.4.	Dostępność informacji zawartych w KRM	45
5.5.	Dodatkowe funkcjonalności związane z funkcjonowaniem KRM.....	45
5.6.	Podstawy wykreślenia mediatora z KRM	46
5.7.	Aktualizacja wpisu i wykreślenie mediatora z KRM	48
5.8.	Opłaty związane z wpisem, zmianą lub wykreśleniem z KRM	49
	ROZDZIAŁ II ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ ILOŚCIOWYCH	51
1.	Metodologia prowadzonych badań	51
2.	Opis narzędzia badawczego	51
3.	Procedura prowadzenia badań.....	52
4.	Charakterystyka badanych osób.....	53
5.	Statystyczna analiza danych	55
6.	Uzyskane wyniki	55
6.1.	Ocena systemu mediacji w Polsce	56
6.2.	Model kształcenia mediatorów	59
6.3.	Obszary mediacji wymagające regulacji	61
6.4.	Zawartość Krajowego Rejestru Mediatorów	63
6.5.	Funkcjonalności Krajowego Rejestru Mediatorów	70
6.6.	Zarządzanie informacjami zawartymi w KRM	72
6.7.	Wymagania wobec kandydatów na mediatorów	74
6.8.	Oczekiwania wobec mediatorów po wpisie do KRM	81
6.9.	Propozycje rozwiązań w kontekście wpisu do KRM	84
6.10.	Czynniki zachęcające do skorzystania z usług mediatorów	85
	PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ.....	89
1.	Podsumowanie odpowiedzi na pytania zamknięte zawarte w ankietach	89
2.	Podsumowanie odpowiedzi na pytania otwarte zawarte w ankiecie skierowanej do mediatorów	90
3.	Podsumowanie odpowiedzi na pytania otwarte zawarte w ankiecie skierowanej do osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji.....	95
	Załącznik nr 1 Scenariusz wywiadów IDI i FGI	100
	Załącznik nr 2 Ankieta przeznaczona dla mediatorów	104
	Załącznik nr 3 Ankieta dla osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji	
	116	
	Wybrana bibliografia.....	125

Wykaz skrótów

Akty prawne:

k.p.c.	- ustawa z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm.)
rozporządzenie	- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20 stycznia 2016 r. w sprawie prowadzenia listy stałych mediatorów (Dz.U. z 2016 r. poz. 122)
u.s.p.	- ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j.: Dz.U. z 2020 r. poz. 2072)

Pozostałe skróty:

ds.	– do spraw
FGI	- wywiady fokusowe
IDI	- indywidualne wywiady pogłębione
KRM	- Krajowy Rejestr Mediatorów
M	- średnia
N	- liczba osób badanych lub osób w grupie
por.	- porównaj
SD	- odchylenie standardowe

Wprowadzenie

Mediacja jest alternatywną wobec postępowania sądowego metodą rozwiązywania sporów, która polega na negocjacjach między stronami sporu prowadzonych przy udziale bezstronnej i neutralnej osoby trzeciej. Właśnie osoba mediatora czyni mediację instytucją umożliwiającą podjęcie rzeczywistej próby rozwiązania sporu między stronami i poszukiwania rozwiązania zaspokajającego ich rzeczywiste interesy. Niewątpliwie bowiem mediator może pomóc stronom przeprowadzić konstruktywną rozmowę, stwarzając sprzyjające warunki, co utrudnione jest zarówno w negocjacjach między stronami (gdzie brak osoby trzeciej często prowadzi do sytuacji, w której dochodzi do eskalacji konfliktu), czy też w postępowaniu sądowym (w którym sąd jest skupiony na rozstrzygnięciu sporu w oparciu o przeprowadzone dowody, często bez faktycznej możliwości uwzględnienia perspektywy emocjonalnej).

Mediacja może mieć bardzo szerokie zastosowanie, ponieważ wykorzystywana jest w postępowaniu cywilnym, karnym, administracyjnym i sądowno-administracyjnym, a także może być użyta do kształtowania codziennych, konstruktywnych relacji, czego przykładem mogą być mediacje oświatowe (szkolne).

Regulacja prawna statusu mediatora w Polsce jest rozproszona w różnych aktach prawnych, zarówno o charakterze ustrojowym, jak i procesowym. Podkreślenia wymaga, że poszczególne przepisy wprowadzają różne minimalne kryteria i wymogi wobec mediatorów, a jednocześnie praktyka stosowania przedmiotowych wymogów jest zróżnicowana w zależności od organu stosującego przedmiotowe przepisy. Jest to szczególnie widoczne przy procedurze wpisu na listy mediatorów stałych i stosowaniu zróżnicowanych kryteriów w zależności od konkretnego prezesa sądu okręgowego.

Podstawowy podział mediatorów związany jest właśnie z wpisem na listę mediatorów. Mediator, który został wpisany na jedną z list mediatorów prowadzonych przez właściwego prezesa sądu okręgowego jest mediatorem stałym, przy czym dla prowadzenia działalności mediacyjnej wpis nie jest obligatoryjny. Niewątpliwie założeniem prowadzenia przedmiotowych list była z jednej strony realizacja funkcji informacyjnej tak, aby każdy zainteresowany podmiot mógł odnaleźć profesjonalnego mediatora, który pomoże rozwiązać

spór. Z drugiej strony wpis na listę mediatorów miał gwarantować realizację zasady profesjonalizmu mediatora, zaś status mediatora stałego miał dawać rękojmię posiadania przez niego odpowiednich, wysokich kwalifikacji. Wydaje się, że praktyka funkcjonowania list mediatorów stałych nie potwierdza realizacji wskazanych celów. Spowodowane jest to głównie brakiem rzeczywistych narzędzi do weryfikacji kwalifikacji mediatorów na etapie wpisu na listę oraz brakiem adekwatnych narzędzi kontrolnych wobec osób już wpisanych, skutkujących bardzo dużą liczbą wpisów osób, które faktycznie mediacji nie prowadzą. Czyni to obecne listy nieczytelnymi, utrudniającymi faktyczny wybór najlepszego mediatora. Wskazać również należy, że część aktywnych mediatorów prowadzi praktykę mediacyjną, mimo braku wpisu na przedmiotową listę.

Obecnie funkcjonowanie stałych mediatorów reguluje ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j.: Dz.U. z 2020 r. poz. 2072) oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 stycznia 2016 r. w sprawie prowadzenia listy stałych mediatorów (Dz.U. z 2016 r. poz. 122). Szczegółowe rozwiązania prawne regulujące wybrane elementy statusu mediatora zostały zawarte także w wybranych przepisach prawa procesowego, czego przykładem są art. 183² k.p.c., art. 23a § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 534 z późn. zm.), art. 96f ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 735), czy też przepisy rozporządzania Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 716) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 2001 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2001 r., Nr 56, poz. 591 z późn. zm.).

Zgodnie z przepisami o ustroju sądów powszechnych stałym mediatorem może być osoba fizyczna, która:

- 1) spełnia warunki określone w art. 183² § 1 i 2 k.p.c., tj. posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych;
- 2) ma wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji;
- 3) ukończyła 26 lat;
- 4) zna język polski;
- 5) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;

6) została wpisana na listę stałych mediatorów prowadzoną przez prezesa sądu okręgowego (art. 157a u.s.p.).

Wpisu na listę stałych mediatorów dokonuje prezes sądu okręgowego w drodze decyzji wydawanej na wniosek osoby ubiegającej się o wpis. Do wniosku o wpis na listę stałych mediatorów dołącza się oświadczenia lub dokumenty potwierdzające spełnianie warunków, o których mowa powyżej (art. 157b u.s.p.). Osoba ubiegająca się o wpis na listę potwierdza spełnienie warunków wpisywania na listę przez złożenie stosownych oświadczeń potwierdzonych czytelnym podpisem oraz oryginałów lub kopii dokumentów (§ 4 rozporządzenia). Do wniosku dołącza się kopie dokumentów potwierdzających wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji, którymi są: informacje o liczbie przeprowadzonych mediacji, spis wydanych publikacji na temat mediacji, opinie ośrodków mediacyjnych lub osób fizycznych o posiadanej wiedzy i umiejętnościach w zakresie mediacji, dokumenty poświadczające posiadane wykształcenie, odbyte szkolenia z zakresu mediacji oraz określające specjalizację (§ 5 rozporządzenia).

Wpisu na listę dokonuje się po sprawdzeniu spełnienia przez osobę ubiegającą się o wpis warunków, o których mowa w art. 157a pkt 1-5 u.s.p., oraz sprawdzeniu, czy zostały załączone oświadczenia i dokumenty, o których mowa w art. 157b § 2 i 3 u.s.p. (§ 6 rozporządzenia).

Prawomocna decyzja o wpisie na listę stałych mediatorów stanowi podstawę do wpisania mediatora na listę stałych mediatorów prowadzoną w innym sądzie okręgowym, na wniosek mediatora złożony do prezesa tego sądu (art. 157d u.s.p.). Wpisu na listę danych i informacji, o których mowa w art. 157d § 2 i 3 u.s.p., dokonuje się na podstawie ostatecznej decyzji, o której mowa w art. 157b § 1 u.s.p., lub decyzji o wpisie na listę wydanej przez prezesa innego sądu okręgowego (§ 8 rozporządzenia).

Osobę wpisaną na listę prowadzoną w innym sądzie okręgowym wpisuje się na listę na podstawie załączonej do wniosku decyzji (§ 7 rozporządzenia). Prezes sądu okręgowego prowadzi listę stałych mediatorów dla obszaru właściwości danego okręgu sądowego. Na liście stałych mediatorów zamieszcza się następujące dane dotyczące stałego mediatora:

- 1) imię i nazwisko oraz rok urodzenia;
- 2) adres do korespondencji;

- 3) informację dotyczącą wykształcenia i odbytych szkoleń;
- 4) informacje dotyczące specjalizacji.

§ 3. Na liście, na wniosek stałego mediatora, zamieszcza się:

- 1) numer telefonu stałego mediatora;
- 2) adres poczty elektronicznej stałego mediatora;
- 3) informację o wpisie na listę mediatorów, o której mowa w art. 183² § 3 k.p.c.

Prezes sądu okręgowego prowadzi listę w formie tabelarycznej w postaci pisemnej i elektronicznej. Wpisy dotyczące poszczególnych mediatorów oddziela się od siebie pogrubioną linią poziomą. Wpisy zamieszcza się w porządku alfabetycznym (§ 2 rozporządzenia). Prezes sądu okręgowego udostępnia sądom oraz innym podmiotom w siedzibie sądu oraz zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej sądu aktualną listę stałych mediatorów (art. 157e u.s.p.).

Prezes sądu okręgowego, w drodze decyzji, skreśla stałego mediatora z listy w przypadku:

- 1) śmierci stałego mediatora;
- 2) złożenia przez stałego mediatora wniosku o skreślenie z listy;
- 3) zaprzestania przez stałego mediatora spełniania któregośkolwiek z warunków określonych w art. 183² § 1 i 2 k.p.c.;
- 4) prawomocnego skazania stałego mediatora za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 5) stwierdzenia nienależytego wykonywania obowiązków przez stałego mediatora.

Od decyzji prezesa sądu okręgowego w przedmiocie wpisu lub skreślenia z listy stałych mediatorów przysługuje odwołanie do prezesa sądu apelacyjnego (art. 157c u.s.p.).

Skreślenia mediatora z listy w przypadkach, o których mowa w art. 157c § 1 u.s.p., dokonuje prezes sądu okręgowego po stwierdzeniu tych okoliczności. Z wyjątkiem przypadku określonego w art. 157c § 1 pkt 2 u.s.p., postępowanie w przedmiocie skreślenia mediatora z listy może zostać wszczęte z urzędu (§ 10 rozporządzenia).

Szczególną uwagę zwraca fakt, że przepisy ustrojowe nie przewidują minimalnych wymagań dotyczących zakresu wymaganych szkoleń, czy weryfikacji kwalifikacji w inny sposób. W praktyce wielu mediatorów uzyskuje podstawową wiedzę z zakresu mediacji

w toku organizowanych przez ośrodki mediacyjne lub inne instytucje, kilkudziesięciogodzinnych szkoleń lub prowadzonych przez uczelnie wyższe studiów podyplomowych. Aktualne przepisy nie wprowadzają jednoznacznych wymagań wobec instytucji szkolących w zakresie liczby godzin czy kadry, zaś regulacja zakresu szkoleniowego ma charakter niewiążących rekomendacji (z wyjątkiem postępowania w sprawach nieletnich, gdzie standardy szkolenia mediatorów zostały uregulowane w rozporządzeniu wykonawczym).

Obecnie nie funkcjonuje także samorząd mediatorów, zaś standardy prowadzenia mediacji i wewnętrzna kontrola jakości wykonywania funkcji mediatorów jest prowadzona oddolnie przez działające na terenie kraju ośrodki mediacyjne, zrzeszające mediatorów.

W powszechnej opinii wśród mediatorów jednym z głównych problemów utrudniających wykonywanie profesjonalnej działalności mediacyjnej jest wysokość wynagrodzenia, które nierzadko uniemożliwia prowadzenie przez mediatorów jedynie tej działalności, stąd często łączona jest ona z innymi funkcjami zawodowymi.

Niniejszy raport powstał, jako efekt realizacji projektu „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), Oś priorytetowa – II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie – 2.17 Skuteczny wymiar sprawiedliwości.

Przedmiotowy projekt jest realizowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości, którego partnerami są:

- Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych,
- Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II,
- Konfederacja Lewiatan,
- Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza.

Głównym celem projektu jest profesjonalizacja zawodu mediatora poprzez:

- utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM),

- przeprowadzenie cyklu szkoleń mediacyjnych w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji,
- podniesienie wiedzy o e-mediacji oraz możliwości wykorzystania jej w sporach gospodarczych i pracowniczych.

W ramach przedmiotowego projektu realizowane są następujące działania:

- przeprowadzenie prac analitycznych dotyczących potrzeb społecznych związanych z realizacją projektu,
- przygotowanie raportu z przeprowadzonych prac analitycznych dotyczącego potrzeb związanych z realizacją projektu,
- przeprowadzenie prac legislacyjnych wynikających z realizacji projektu,
- przygotowanie i wdrożenie systemu informatycznego pn. Krajowy Rejestr Mediatorów (KRM),
- przeprowadzenie cyklu szkoleń mediacyjnych, w tym w zakresie e-mediacji,
- przeprowadzenie działań informacyjnych.

Projekt „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne” rozpoczął się 1 czerwca 2020 roku a jego zakończenie ma nastąpić dnia 31 sierpnia 2023 roku. Jego efektem ma być utworzenie publicznego i jawnego rejestru w systemie teleinformatycznym – Krajowego Rejestru Mediatorów. Powiązane jest to z potrzebą dostosowania obowiązujących przepisów prawnych, w szczególności w zakresie odejścia od regionalnego systemu list mediatorów prowadzonych przez prezesów poszczególnych Sądów Okręgowych i wdrożenia ogólnopolskiego rejestru.

Dla realizacji tego celu istotne jest przeprowadzenie prac analitycznych związanych z oceną dotychczasowych rozwiązań prawnych regulujących status mediatora, w szczególności mediatora stałego i oczekiwań interesariuszy, w tym mediatorów, przedstawicieli zawodów prawniczych i przedsiębiorców. Przeprowadzenie prac analitycznych i sporządzenie raportu na ich podstawie realizowane jest przez Zespół Badawczy funkcjonujący w ramach Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

Niniejszy raport składa się z dwóch rozdziałów. Rozdział pierwszy obejmuje zestawienie wyników badań jakościowych zaś rozdział drugi zawiera zestawienie wyników badań ilościowych. Podsumowanie raportu obejmuje główne wnioski wynikające z przeprowadzonych badań w tym zestawienie odpowiedzi z pytań otwartych udzielonych w ramach badań ankietowych.

ROZDZIAŁ I ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

Rozdział pierwszy raportu stanowi zestawienie wniosków z przeprowadzonych badań jakościowych. Znajdują się w nim informacje dotyczące procedury prowadzonych badań, charakterystyki badanych osób oraz prezentacja wyników odnoszących się do trzech grup zagadnień:

- 1) opinii na temat aktualnej oceny statusu mediatora w prawie polskim, współpracy mediatorów z wymiarem sprawiedliwości, zakresu wymaganych zmian w odniesieniu do statusu mediatora w prawie polskim;
- 2) wymogów formalnych wobec mediatorów, profesjonalizacji zawodu mediatora, kompetencji kluczowych dla mediatorów, luk kompetencyjnych w zakresie szkolenia mediatorów oraz systemu kształcenia i certyfikowania mediatorów;
- 3) oczekiwań wobec Krajowego Rejestru Mediatorów.

1. Metodologia prowadzonych badań

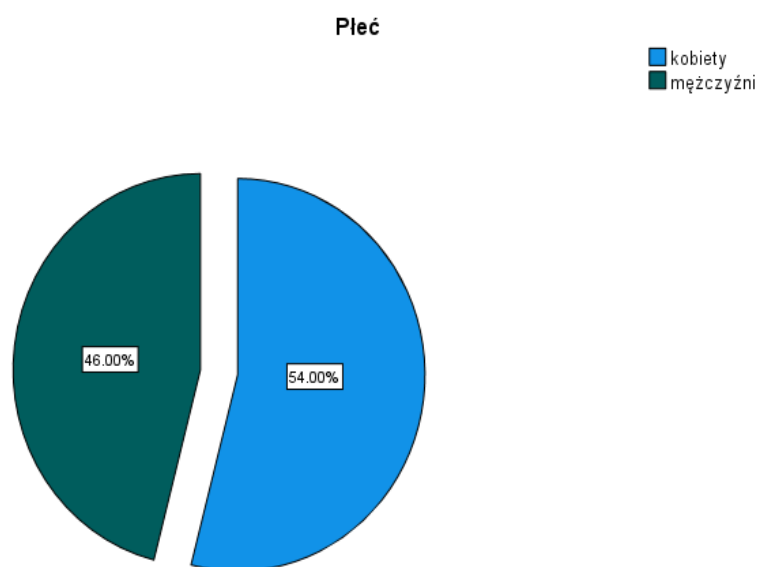
Badania zrealizowano przy pomocy dwóch technik badań jakościowych: wywiadów fokusowych (FGI) oraz indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI). Z uwagi na ograniczenia związane z pandemią COVID-19, wszystkie spotkania zrealizowano za pośrednictwem komunikatora internetowego MS Teams. W celu rekrutacji do badania z każdym z uczestników kontaktowano się telefonicznie lub mailowo. Po uzyskaniu wstępnej zgody przesyłano na wskazany adres mailowy link z zaproszeniem do spotkania oraz datą i godziną jego rozpoczęcia. Przeprowadzane wywiady były nagrywane po wcześniejszym uzyskaniu zgody osób w nich uczestniczących. Dla zwiększenia rzetelności udzielanych odpowiedzi, przed rozpoczęciem wywiadu, informowano, że dane uczestników nie będą imiennie umieszczane w raporcie końcowym oraz sugerowano wyłączenie kamer internetowych. Podkreślano także brak archiwizowania obrazu do celów sprawozdawczych. Dodatkowo podczas wywiadu nie zwracano się do uczestników z wykorzystaniem ich pełnych imion i nazwisk.

Wywiady zostały przeprowadzone przez trzy osoby według wcześniej przygotowanego scenariusza. Dwie z nich posiadały wykształcenie prawnicze oraz wiedzę specjalistyczną w zakresie mediacji. Trzecim prowadzącym był psycholog z wieloletnim

doświadczeniem w zakresie badań o charakterze jakościowym i ilościowym. Łącznie zrealizowano 30 wywiadów: 4 FGI oraz 26 IDI. Przeprowadzono je pomiędzy 15 stycznia a 18 marca 2021 roku.

2. Charakterystyka badanych osób

Badaniami objęto 50 osób związanych z mediacjami. W badanej grupie była nieznaczna przewaga liczebnościowa kobiet ($n=27$) nad mężczyznami ($n=23$) (por. Wykres 1).

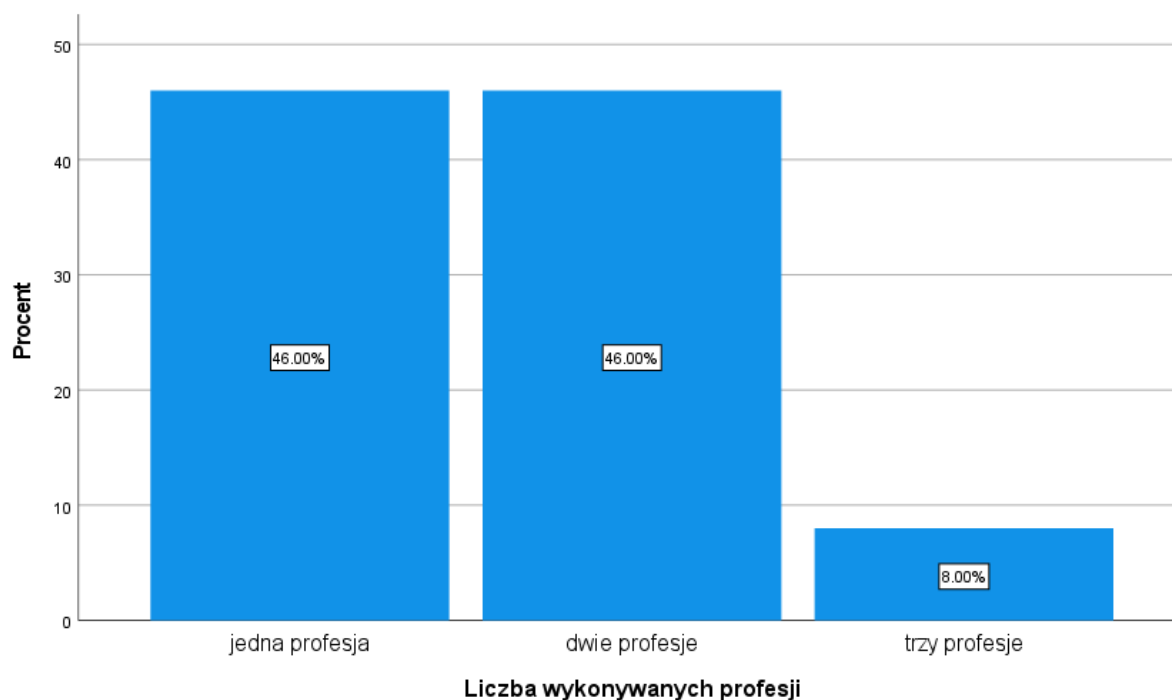
Wykres 1. Płeć osób biorących udział w badaniu

Podczas badań starano się po równo podzielić osoby biorące udział w różnych rodzajach badań (por. Tabela 1). Ostatecznie w FGI wzięły udział 24 (48%) osoby a w IDI 26 osób (52%).

Tabela 1. Ilość osób w poszczególnych rodzajach badań

Rodzaj badania:	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
FGI	24	48.0	48.0	48.0
IDI	26	52.0	52.0	100.0
Ogółem	50	100.0	100.0	

Badaniami objęto osoby z różnych profesji, głównie prawniczych. Przy czym należy podkreślić, że większość z uczestników FGI i IDI łączyło jednocześnie wykonywanie kilku profesji (por. Wykres 2). Dominowały osoby deklarujące wykonywanie jednej (n=23) lub dwóch profesji (n=23). Wystąpiły również osoby wskazujące, że są lub były w przeszłości zaangażowane w wykonywanie trzech profesji (n=4).

Wykres 2. Rozkład ilości wykonywanych profesji wśród uczestników badań

Wśród badanych z uwagi na przedmiot analiz dominowali mediatorzy (por. Tabela 3) i stanowili n=39 wskazań. Kolejną liczną grupą byli pracownicy naukowcy specjalizujący się w obszarach prawnych lub mediacyjnych (n=15) oraz radcy prawni (n=13). W badanej grupie znalazło się również n=6 sędziów, n=3 adwokatów i n=2 koordynatorów ds. mediacji. Dodatkowo uczestnikami badań jakościowych były osoby deklarujące pracę w zawodzie: psychologa (n=1), asesora sądowego (n=1) i notariusza (n=1).

Tabela 3. Rozkład profesji w badanej grupie¹

Rodzaj profesji:	Liczebność	%
Mediator	39	78.0
Sędzia	6	12.0
Asesor sądowy	1	2.0
Notariusz	1	2.0
Pracownik naukowy	15	30.0
Psycholog	1	2.0
Radca prawny	13	26.0
Adwokat	3	6.0
Koordynator ds. mediacji	2	4.0

¹ Wartości procentowe w prezentowanej tabeli nie sumują się do 100, gdyż ta sama osoba mogła deklarować wykonywanie kilku profesji.

3. Regulacje prawne w obszarze mediacji

3.1. Aktualne rozwiązania prawne funkcjonujące w obszarze mediacji

3.1.1. Ocena statusu mediatora w prawie polskim

Respondenci podkreślają, że obecna regulacja statusu mediatora jest niejednolita, wyróżnia bowiem mediatorów stałych i *ad hoc*, a także mediatorów różnych specjalności (np. mediacje cywilne i karne), przy czym brak jednolitych kryteriów dotyczących poszczególnych kategorii. Zamieszanie potęguje istnienie różnych list, np. list stałych mediatorów, list ośrodków mediacyjnych, czy listy mediatorów z zakresu sporów zbiorowych.

W licznych wypowiedziach zwraca się uwagę, że przewidziane kryteria są zbyt niskie, co wpływa na jakość mediacji. Obecna regulacja prowadzi do tego, że na liście mediatorów są wpisane osoby, które nie mają żadnego doświadczenia mediacyjnego, co może wpływać na ogólną negatywną ocenę środowiska mediatorów. Zdarzają się sytuacje, w których źle przeprowadzona mediacja przez mediatora stałego zniechęca sędziów czy strony do dalszego korzystania z usług mediacyjnych i powoduje utratę zaufania do instytucji mediacji.

W ocenie respondentów niejasny jest cel list mediatorów, ponieważ sprowadza się on wyłącznie do rejestracji mediatorów, a nie potwierdza profesjonalizmu mediatorów. Podkreśla się także brak praktycznego znaczenia list, bowiem nierzadko sędziowie kierują sprawy do mediatorów spoza listy stałych mediatorów, nawet w sytuacji, w której strony nie dokonały wyboru mediatora. Ponadto, niekiedy mediatorzy stali otrzymują sprawy z zakresu innej specjalności niż ujawniona na liście stałych mediatorów. W wypowiedziach pojawia się także okoliczność kierowania przez sędziów spraw wyłącznie do mediatorów, z którymi współpracowali wcześniej, co utrudnia wejście na rynek nowych mediatorów.

Większość uczestników badań podkreśla, że aktualna regulacja jest niewystarczająca. W wywiadach wskazano, że kryteria są nieprecyzyjne. Respondenci podnoszą potrzebę wprowadzenia specjalizacji i różnych kryteriów wpisu dla poszczególnych specjalizacji. Pojedyncze wypowiedzi wskazują jednak, że status mediatora jest obecnie uregulowany na odpowiednim poziomie, zaś nieprawidłowa jest praktyka stosowania przepisów. W dwóch

wypowiedziach zwrócono uwagę, że samo sformułowanie „mediator stały” jest nieprecyzyjne i być może należałoby je zastąpić zwrotem mediator sądowy.

3.2. Wady aktualnej regulacji dotyczącej statusu mediatora

3.2.1. Rozproszenie regulacji prawnej

Uczestnicy wywiadów wskazują, że jedną z wad obecnych uregulowań dotyczących statusu mediatora stałego jest rozproszona regulacja prawna w wielu różnych aktach prawnych. Jednym z zarzutów jest zamieszczenie przepisów dotyczących statusu mediatora stałego w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w sytuacji gdy mediator nie jest organem sądu.

W licznych wypowiedziach zauważa się potrzebę stworzenia odrębnej ustawy o mediacji, podkreślając, że same rekomendacje nie są wystarczające. W kilku wypowiedziach podnosi się jednak brak potrzeby stworzenia odrębnej ustawy o mediacjach i prawidłowo ocenia rozproszenie regulacji prawnej. Wskazuje się także na wystarczający poziom regulacji w formie prawa miękkiego stworzonego przez poszczególne ośrodki mediacyjne.

3.2.2. Brak jednolitych kryteriów uzyskania statusu stałego mediatora

Respondenci podnoszą, że obecne kryteria uzyskania statusu mediatora stałego są niejednolite i zbyt ogólne, co prowadzi do przypadkowej oceny kryteriów przez organy dokonujące wpisu na listy. Konsekwencją tego jest przyjmowanie różnych sposobów weryfikacji wniosków mediatorów o wpis na listę mediatorów stałych w zależności od praktyki stosowanej przez prezesa właściwego sądu okręgowego. Ocena kryteriów jest zróżnicowana w zakresie wymaganej minimalnej liczby godzin ukończonego kursu, doświadczenia (od braku takiego wymogu przez wymóg posiadania określonego doświadczenia mediacyjnego). Niekiedy wymagana jest także opinia o kandydacie na mediatora.

W określonych przypadkach wpis dokonywany jest niejako automatycznie. W innych okręgach sądowych jest przeprowadzana kolejna weryfikacja, nawet w odniesieniu do mediatorów stałych wpisanych na listę w innym sądzie okręgowym.

Wskazuje się na potrzebę doprecyzowania (np. w drodze rozporządzenia) kryteriów w zakresie liczby godzin ukończonego kursu/szkolenia oraz konieczności wprowadzenia minimalnych kryteriów w zakresie posiadanej praktyki mediacyjnej.

3.2.3. Brak narzędzi weryfikacji wniosków o wpis na listę mediatorów stałych

Wadą obecnej regulacji jest także brak instrumentów umożliwiających prezesowi sądu okręgowego rzeczywistą weryfikację wnioskodawcy o wpis na listę mediatorów. Dotyczy to w szczególności doświadczenia mediatora. Akcentowanym problemem jest także dokonywanie wpisu wyłącznie na podstawie dokumentów bez weryfikacji polegającej na osobistym spotkaniu prezesa sądu okręgowego z kandydatem na mediatora stałego. Nie istnieją również instrumenty weryfikacji prawidłowości wykonywania obowiązków przez mediatorów przysługujące koordynatorom ds. mediacji.

3.2.4. Brak regulacji zasad odpowiedzialności mediatora

Respondenci podkreślają w wywiadach, że brak jest regulacji dotyczącej zasad odpowiedzialności mediatorów, na kształt regulacji takiej odpowiedzialności w innych zawodach, np. prawniczych. Dotyczy to zwłaszcza obecnych stałych mediatorów, którzy nie przynależą do żadnego ośrodka mediacyjnego, w praktyce to bowiem ośrodki mediacyjne biorą odpowiedzialność za przestrzeganie standardów etycznych. Brak wyraźnych regulacji prawnych w tym zakresie prowadzi do tego, że w zasadzie pozostali mediatorzy nie są zobowiązani do przestrzegania kodeksów etycznych i faktycznie nie ma w stosunku do nich możliwości prowadzenia postępowania dyscyplinarnego. Rola prezesów sądów okręgowych w tym względzie jest znikoma, bowiem prezesi mają ograniczone możliwości i narzędzia.

3.2.5. Brak weryfikacji mediatorów po wpisie na listę mediatorów stałych

Respondenci zwracają uwagę na fakt, że wiele osób wpisanych na listę stałych mediatorów nie prowadzi praktyki mediacyjnej, tzw. „martwe dusze”. Lista nie jest

weryfikowana pod tym kątem, a stali mediatorzy sami nie składają wniosków o wykreślenie. Nie ma bowiem cyklicznej aktualizacji list, nie ma chociażby obowiązku kształcenia ustawicznego czy cyklicznej weryfikacji po upływie danego okresu. Zauważalna jest także potrzeba wprowadzenia jednolitych kryteriów wykreślania mediatorów z listy.

3.2.6. Kształt list stałych mediatorów

W ocenie jednego respondenta wątpliwości może także budzić budowa list mediatorów stałych, co prowadzi do kierowania spraw do mediatorów ujawnionych na początku listy. Lista premiuje osoby z nazwiskami rozpoczynającymi się na pierwsze litery alfabetu. Ma to znaczenie zwłaszcza w sytuacji, w której strony dokonują wyboru mediatora nie mając żadnej wiedzy na temat doświadczenia mediatora znajdującego się na liście.

3.2.7. Postulaty zmian w regulacji statusu mediatora

Wskazuje się na potrzebę wprowadzenia minimalnych wymogów dotyczących zakresu programu szkoleń, jak i wymogów dotyczących odbycia stażu mediacyjnego. Wyraźne wymogi powinny dotyczyć także ośrodków szkoleniowych i trenerów tak, aby zagwarantować wysoką jakość szkoleń mediacyjnych.

Incydentalnie podnosi się potrzebę doprecyzowania, jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku o wpis. W związku z licznymi przypadkami ujawnienia na listach osób, które nie prowadzą praktyki mediacyjnej, postuluje się także wprowadzenie stałej weryfikacji list mediatorów, aby ujawnieni byli wyłącznie aktywni mediatorzy.

W pojedynczych wypowiedziach pojawia się zagadnienie regulacji zawodu mediatora, jako zawodu regulowanego oraz wprowadzenia aplikacji dla kandydatów na mediatora, a w przyszłości samorządu mediatorów.

W jednej wypowiedzi zwrócono uwagę na konieczność wprowadzenia obowiązku przynależności do ośrodka mediacyjnego, bowiem to ośrodek mediacyjny ma rzeczywistą możliwość weryfikacji mediatorów, a także ponosi odpowiedzialność za własnych członków.

3.3. Współpraca mediatorów z wymiarem sprawiedliwości

3.3.1. Ogólna ocena współpracy mediatorów z sędziami

Generalnie wśród badanych ocena współpracy mediatorów z sędziami jest pozytywna. Większość respondentów ocenia współpracę przez pryzmat kontaktów z koordynatorami ds. mediacji, który jest zasadniczo dobry. W wypowiedziach zauważyć można gorszą ocenę współpracy z poszczególnymi sędziami. Ta współpraca jest bardzo zróżnicowana, są sędziowie, którzy w ogóle nie kontaktują się z mediatorami, a są tacy, którzy sami kontaktują się z mediatorem z pytaniem, czy mogą skierować sprawę do mediacji, albo czy udostępnić akta sądowe.

Uczestnicy wywiadów zwracają uwagę na okoliczność, że poziom współpracy jest zależny od zaangażowania mediatora i wypracowania dobrych relacji z konkretnymi sędziami. W wypowiedziach wskazano, że współpraca na poziomie lokalnym jest zazwyczaj dobra, nie ma natomiast centralnego wsparcia ośrodków lokalnych. W pojedynczych przypadkach podkreślano także zaangażowanie prezesów sądów we współpracę z mediatorami.

3.3.2. Bariery we współpracy z sądami

Zdiagnozowane bariery we współpracy z przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości dotyczą braku możliwości bezpośredniego kontaktu mediatora z konkretnym sędzią (konieczność kontaktu za pośrednictwem sekretariatów sądu), np. w przedmiocie wstępnej kontroli treści sporządzanej ugody. Zauważalne są także problemy z kontaktowaniem się z sekretariatem sądu w kwestiach formalnych, np. związanych z wypłatą wynagrodzenia mediatorowi, czego przyczyną jest konieczność kontaktowania się przez wykorzystanie kanałów ogólnodostępnych (telefonicznych), co wymusza oczekiwanie na połączenie wraz z petentami sądu.

Dodatkową przyczyną problemów we współpracy jest brak wyraźnej regulacji tej kwestii, chociaż w jednej wypowiedzi zwrócono uwagę, że obecne zasady współpracy są dobre z uwagi na elastyczność. Wskazywaną barierą jest także duży formalizm przy mediacji sądowej, np. konieczność składania wniosków w formie pisemnej.

Problemem zdiagnozowanym przez wybranych respondentów jest także fakt kierowania spraw przez sędziów do tych samych mediatorów, z którymi już wcześniej współpracowali, co utrudnia „wejście” na rynek mediacji sądowych nowych mediatorów. Jednostkowo wskazywano na relację nadrzędną między sędzią a mediatorem, zaś ta relacja powinna być równorzędna, gdyż mediator jest „pomocnikiem” sądu.

3.3.3. Ocena funkcji koordynatora ds. mediacji

Ogólna ocena funkcji koordynatora ds. mediacji jest pozytywna. Respondenci zauważają poprawę współpracy wymiaru sprawiedliwości ze środowiskiem mediacyjnym po wprowadzeniu przedmiotowej funkcji do struktur sądów okręgowych. Jednocześnie zauważalna jest korelacja między zaangażowaniem koordynatora ds. mediacji w popularyzację mediacji a pozytywną oceną poziomu tej współpracy. Pozytywnie oceniane są takie aspekty działania koordynatora ds. mediacji jak stały kontakt z koordynatorem (telefoniczny), organizacja cyklicznych spotkań, udostępnianie pomieszczeń dla mediatorów w sądach na organizację wydarzeń mediacyjnych. Negatywne wypowiedzi dotyczące współpracy z koordynatorem ds. mediacji związane są z niskim jego zaangażowaniem w utrzymanie tej współpracy. Respondenci (zwłaszcza mediatorzy) podkreślają lokalny charakter problemów, bowiem poziom tej współpracy jest zależny od zaangażowania konkretnego koordynatora ds. mediacji, a zatem poziom tej oceny jest zróżnicowany w zależności od konkretnego sądu okręgowego.

3.3.4. Postulaty poprawy współpracy mediatorów z sędziami

Jednym ze wskazywanych sposobów, który umożliwiłby poprawę poziomu współpracy mediatorów z sędziami jest stworzenie kanału bezpośredniej komunikacji mediatora z konkretnym sędzią przez system teleinformatyczny. Wskazuje się także na potrzebę poprawy komunikacji między mediatorami a sekretariatami sądów.

Respondenci podkreślają potrzebę wprowadzenia wyraźnej regulacji obejmującej zakres obowiązków koordynatora ds. mediacji. Dodatkowo, elementem pozytywnym mogłoby być uproszczenie procedur związanych ze skierowaniem sprawy do mediacji, jak i kontaktem mediatora z sądami, np. przez możliwość złożenia wniosku o wynagrodzenie

mailem. Poziom współpracy może zostać usprawniony także przez organizację częstszych spotkań mediatorów z sędziami w celu wzajemnego poznania sędziów i mediatorów.

W kilku wypowiedziach pojawiła się konieczność wprowadzenia obowiązku udzielenia informacji zwrotnej mediatorowi przez sędziów. W jednym stanowisku wskazano na postulat udziału mediatora w posiedzeniu przygotowawczym. Jeden respondent podniósł także potrzebę koordynacji działalności różnych ośrodków mediacyjnych przez przedstawiciela sądu.

3.4. Zakres wymaganych zmian w zakresie statusu mediatora w prawie polskim

3.4.1. Kryteria wpisu do rejestru

Zasadniczo zauważa się potrzebę wprowadzenia jednolitych kryteriów wpisu do rejestru dotyczących zarówno wykształcenia, jak i doświadczenia mediacyjnego. W kilku wypowiedziach pojawia się pogląd o dopuszczalności wpisu do rejestru jedynie osób z doświadczeniem mediacyjnym.

3.4.2. Standardy szkolenia mediatorów

Respondenci zwracają uwagę na konieczność wprowadzenia jednolitych standardów szkolenia mediatorów w zakresie wiedzy i umiejętności, bowiem doświadczenia pokazują, że rynek tego nie zweryfikował. Podkreśla się zasadność regulacji jednolitych kryteriów także dla ośrodków szkolących (standardy co do przedmiotu szkoleń i kadry szkolącej). W niektórych wypowiedziach podnoszona jest potrzeba wprowadzenia certyfikacji mediatorów. Uczestnicy badań podkreślają konieczność kształcenia praktycznego w ramach dostępnych szkoleń i studiów podyplomowych, np. w postaci wprowadzenia minimalnej ilości godzin przeznaczonych na zajęcia teoretyczne i praktyczne (warsztatowe). W pojedynczych wypowiedziach pojawia się konieczność uregulowania standardów szkolenia w drodze ustawowej.

3.4.3. Obowiązek ukończenia szkoleń specjalizacyjnych

Podkreśla się konieczność wprowadzenia specjalizacji mediatorów i jednolitych kryteriów w zakresie poszczególnych specjalizacji. Kryteria wpisu powinny być zróżnicowane w zależności od specjalizacji, w szczególności w zakresie wykształcenia. Ukończenie kursu ogólnego nie powinno umożliwiać wpisywania się na określone specjalizacje. O wyborze specjalizacji nie powinien decydować sam mediator, ale spełnienie przez niego konkretnych kryteriów. Zwraca się także uwagę na konieczność uwzględnienia dotychczasowego wykształcenia mediatora, np. zwolnienie ze szkolenia w zakresie elementów prawnych dla osób z wykształceniem prawniczym, czy z zakresu umiejętności miękkich dla osób z wykształceniem psychologicznym.

3.4.4. Obowiązek ustawicznego kształcenia

Uczestnicy wywiadów podkreślają konieczność ciągłego dokształcania się zarówno w aspekcie teoretycznym (szkolenia uzupełniające) i praktycznym (staże, superwizje, ko-mediacje).

3.4.5. Ubezpieczenie OC mediatora

Respondenci sygnalizują potrzebę ubezpieczenia OC mediatora, jednakże zasadniczo nie podnosi się obligatoryjności takiego ubezpieczenia.

3.4.6. Stworzenie kodeksu etycznego

W wybranych wypowiedziach pojawia się wątek braku odpowiednich zasad deontologicznych dotyczących wykonywania funkcji mediatora. Niektórzy respondenci wskazują na potrzebę stworzenia regulacji dotyczącej odpowiedzialności dyscyplinarnej i sądownictwa dyscyplinarnego.

3.4.7. Ochrona mediatora, jako funkcjonariusza publicznego

Większość uczestników badań podkreśla brak potrzeby wprowadzenia wobec mediatorów ochrony, jako funkcjonariusza publicznego. W kilku wypowiedziach wskazuje się na konieczność takiej regulacji, w szczególności w zakresie mediacji sądowych.

3.4.8. Ustawowy status mediatora, jako zawodu zaufania publicznego

W większości wypowiedzi zwraca się uwagę, że zasadne jest ustawowe uregulowanie zawodu mediatora, jako zawodu zaufania publicznego. W pojedynczych stanowiskach podnosi się brak takiej potrzeby.

3.5. Popularyzacja mediacji

3.5.1. Zwiększenie ilości spraw kierowanych do mediacji

Respondenci podnoszą konieczność podjęcia działań zmierzających do zwiększenia liczby spraw kierowanych do mediacji. Jednym ze sposobów może być wprowadzanie klauzul mediacyjnych w różnego rodzaju umowach, np. umowach o pracę. W wybranych wypowiedziach podkreślano konieczność obligatoryjnego wprowadzania klauzul mediacyjnych w umowach zawieranych przez organy publiczne oraz spółki z udziałem Skarbu Państwa. Dodatkowym elementem zwiększającym ilość spraw kierowanych do mediacji może być wprowadzenie obligatoryjnego posiedzenia informacyjnego z udziałem mediatora.

Część uczestników wywiadów podnosi także potrzebę wprowadzenia obligatoryjnego kierowania wybranych kategorii spraw do mediacji, co dotyczy szczególnie mediacji rodzinnych, jeden respondent wskazał na potrzebę wprowadzenia mediacji obowiązkowych w sporach gospodarczych. Zdaniem respondentów dla realizacji zasady dobrowolności mediacji wystarczające jest umożliwienie stronom wycofania się z mediacji na każdym etapie i wpływ na kształt porozumienia kończącego spór.

3.5.2. Budowanie świadomości społecznej

Uczestnicy wywiadów zwracają uwagę na konieczność budowy społecznej świadomości w zakresie pozasądowych sposobów rozwiązywania sporów. Działania te powinny mieć szeroki zakres i dotyczyć osób w różnym wieku. Zauważa się także potrzebę szczególnej popularyzacji mediacji wśród przedsiębiorców. Zadanie popularyzacji powinno być przekazane także izbom gospodarczym oraz podmiotom publicznym np. MOPS, czy jednostkom samorządu terytorialnego. Jednym ze wskazanych pomysłów jest dołączenie informacji o mediacji przy procedurze zakładania działalności gospodarczej. Punktem informacji o mediacjach powinny być także punkty bezpłatnej pomocy prawnej. W wielu wypowiedziach podnosi się potrzebę rozwoju mediacji oświatowych (rówieśniczych) przez wprowadzenie zajęć z zakresu kultury rozwiązywania sporów w szkołach podstawowych i średnich, a także w programach studiów wszystkich kierunków.

Kolejnym działaniem jest popularyzacja idei mediacji poprzez kampanie społeczne, w tym za pomocą nowoczesnych środków komunikacji (kampanie telewizyjne, seriale, media społecznościowe).

Towarzyszyć temu powinny zachęty prawne poprzez:

- istotne obniżenie opłaty od pozwu dla osób, które skorzystały z mediacji pozasądowej;
- regulacja obowiązku wskazania w pozwie czy powód korzystał z mediacji jako wymogu formalnego pozwu, a w razie braku skorzystania z mediacji na etapie przedsądowym, skierowanie stron na obowiązkowe spotkanie informacyjne;
- organizacja spotkań informacyjnych z udziałem mediatora we wszystkich sprawach, które zdaniem sądu nadają się do mediacji;
- kierowanie spraw do mediacji przed pierwszą rozprawą we wszystkich sprawach, w której może być zawarta ugoda przed mediatorem;
- obowiązek uzasadnienia przez sąd braku skierowania sprawy do mediacji;
- obowiązek cyklicznego przeglądu referatu sędziego pod kątem spraw „starych”, które nadają się do skierowania do mediacji;
- zakreślenie sprawy w referacie sędziego po skierowaniu sprawy do mediacji,
- częstsze zwalnianie stron z kosztów mediacji;
- ulgi podatkowe dla podmiotów korzystających z mediacji;

- przesyłanie informatora na temat mediacji przy pismach kierowanych z sądu do stron;
- wprowadzenie pakietów pierwszych kilku mediacji opłaconych ze środków publicznych;
- stworzenie ośrodków przy sądach na kształt ośrodków diagnostycznych, w których mogłyby być prowadzone mediacje, zaś mediatorzy mieliby dostęp do materiałów szkoleniowych, część osób powinna być zatrudniona w takim ośrodku w celu realizacji zleceń sądów.

W kilku wypowiedziach wskazuje się, że koszty sądowe są w Polsce na bardzo niskim poziomie, co minimalizuje motywację do podjęcia mediacji.

3.5.3. Budowanie świadomości wśród uczestników obrotu prawnego

Respondenci podkreślają, że mediacja powinna być popularyzowana wśród sędziów i pełnomocników profesjonalnych. Jednym z sygnalizowanych sposobów popularyzacji mediacji wśród sędziów jest wprowadzenie oceny sędziego pod kątem liczby spraw kierowanych do mediacji. Działania popularyzatorskie w stosunku do pełnomocników profesjonalnych powinny zmierzać do przekonania, że przeprowadzenie mediacji leży w ich interesie, a także w interesie stron i wymiaru sprawiedliwości.

4. Kompetencje i system kształcenia mediatorów

4.1. Wymogi formalne stawiane kandydatom na mediatora

W trakcie wywiadów fokusowych i indywidualnych uczestnicy wskazali na szereg wymogów, które powinien spełnić kandydat na mediatora. W opinii środowiska mediatorów wskazane byłoby, aby wymagania te zostały precyzyjnie określone w ustawie lub rozporządzeniu dotyczącym zawodu mediatora. Oprócz samych wymagań, w tym dokumencie powinny znaleźć się również dokładne zapisy dotyczące programu i systemu kształcenia specjalistów w zakresie mediacji. Bazując na sugestiach uczestników przeprowadzonych wywiadów można wskazać następujące obszary kryteriów stawiane kandydatom na mediatorów: cechy socjodemograficzne, wykształcenie w zakresie mediacji oraz aspekty prawne.

a) Cechy socjodemograficzne

Uczestnicy przeprowadzonych wywiadów wskazują, że jednym z podstawowych wymogów stawianym stałym mediatorom powinno być **kryterium wieku**. Przeważają tu opinie wskazujące na wymóg około 30 lat. Sam wiek metrykalny nie jest tutaj głównym wyznacznikiem. Bardziej istotna jest jednak odpowiednia dojrzałość osobowościowa oraz posiadanie pewnego doświadczenia życiowego.

Kolejnym ważnym kryterium formalnym dla mediatorów wskazanym w wywiadach jest **wykształcenie wyższe**. W tym przypadku nie jest ważny sam kierunek ukończonych studiów, a raczej podobnie jak w przypadku wieku kwestia dojrzałości oraz posiadania odpowiednich zdolności intelektualnych. Ukończenie studiów wyższych w kierunkach technicznych powinno jednak skutkować późniejszym uzupełnieniem wiedzy w zakresie wiedzy prawniczej oraz umiejętności miękkich.

Ostatnim kryterium w tym obszarze jest to związane ze **znajomością języka** w mowie i piśmie. Mediator powinien bardzo dobrze posługiwać się językiem polskim oraz cechować się wysoką kulturą w zakresie posługiwania się językiem w mowie i piśmie. Warunkiem dodatkowym, ale nie niezbędnym w tym zakresie, mogłaby być znajomość dodatkowego języka, który mógłby ułatwić prowadzenie mediacji w aktualnym kontekście wielokulturowym.

b) Ukończenie szkolenia/studia w zakresie mediacji

Obecnie funkcjonujący w Polsce system weryfikowania mediatorów pod względem przygotowywania jest mało precyzyjny. Brakuje konkretnych wymagań oraz wskazań, jakie szkolenia, kursy czy studia podyplomowe powinny być brane pod uwagę w tym zakresie. Wskazane byłoby tutaj udokumentowanie ukończenia kilkuetapowego kształcenia. Punktem wyjściowym powinno być szkolenie podstawowe trwające minimum 30 godzin. Następnie kandydat na mediatora powinien wykazać ukończenie kursu specjalizacyjnego zawierającego również minimum 30 godzin zajęć z tematów, w których mediator chciałby się specjalizować (mediacje gospodarcze, karne lub inne). Ostatnim wymaganiem w zakresie wykształcenia powinno być potwierdzenie odbycia praktyk/stażu, w trakcie których kandydat na mediatora

w praktyce sprawdzały swoje umiejętności np. prowadząc mediację wspólnie z innym mediatorem. Część uczestników wywiadów wskazuje, że kandydat na mediatora powinien zdać egzamin składający się z części teoretycznej i praktycznej. Dokument potwierdzający ten fakt mógłby być później podstawą do wpisu na listę mediatorów.

c) Kryteria prawne

Wśród prawnych wymagań stawianych kandydatom na mediatorów powinny znaleźć się niekaralność oraz zdolność do czynności prawnych i pełnia praw publicznych. Osoby skazane prawomocnymi wyrokami sądowymi lub sprzeniewierzające się regułom przyjętym w mediacji nie powinny mieć możliwości zostania mediatorami.

4.2. Łączenie zawodu mediatora z innymi profesjami

Z uwagi na aktualną sytuację funkcjonowania mediatorów na rynku pracy uczestnicy badań nie widzą innej możliwości, jak konieczność łączenia zawodu mediatora z innymi profesjami. Przemawiają za tym relatywnie niskie stawki za prowadzenie mediacji. Za faktem łączenia profesji mediatora z innymi zawodami przemawia również możliwość przenoszenia wiedzy, umiejętności z innych obszarów zawodowych np. z branży ekonomicznej czy technicznej. Praca mediatora mogłaby być również łączona z aktywnością naukową lub prowadzeniem szkoleń z zakresu mediacji. Takie połączenie pozwalałoby na zwiększenie efektywności zarówno w obszarze mediacji, jak i profesji dodatkowej.

Łączenie zawodu mediatora z innymi zawodami powinno być zabronione w sytuacji, gdy zachodzi konflikt interesów lub ról społecznych np. sędziowie, prokuratorzy. Respondenci podkreślają również, że powinno unikać się sytuacji, gdzie osoba zaangażowana w prowadzenie aktywności mediacyjnej i innej funkcji zawodowej dopiero po spotkaniu z klientem i poznaniu problemu decyduje, który obszar będzie dla niej bardziej intratny np. finansowo i w ten się zaangażuje.

4.3. Kompetencje (wiedza, umiejętności) niezbędne w zawodzie mediatora

Respondenci podkreślają, że należy ustalić wspólny zakres kompetencyjny dla wszystkich grup mediatorów. Mediator powinien posiadać trzy bloki kompetencji:

- Blok 1: treści związane z obszarem psychologicznym (konflikt, komunikacja). Nie jest dobrze, gdy mediator skupia się tylko na schemacie postępowania, a ma małą wiedzę o procesach psychologicznych, które mogą się nasilić podczas mediacji. Nie jest konieczne wykształcenie pełne psychologiczne, ale pewna podstawowa wiedza jest ważna: różnice indywidualne, psychopatologia np. psychopata bardzo dobrze manipuluje mediatorem i wtedy mediacja będzie bardzo szkodliwa.
- Blok 2: aspekty prawne, niezależnie od obszaru działania, podstawy prawa są niezbędne. Ugoda mediacyjna nie może zawierać postanowień, które są niezgodne z prawem.
- Blok 3: warsztat – metody i techniki wykorzystywane do pracy mediacyjnej, trudne sytuacje w mediacjach, spadek motywacji do udziału w mediacji, co się mówi stronom, jak się mediacje opisuje, jakie zasady mediacji się przedstawia w trakcie przebiegu mediacji, czy np. dopuszcza się metodę pośrednią.

Mediator powinien posiadać wiedzę interdyscyplinarną, która ułatwi mu odnalezienie się w różnych sytuacjach mediacyjnych. Według respondentów część tych kompetencji powinna pochodzić ze szkoleń i kursów zawodowych przygotowujących ich do funkcjonowania w obszarze mediacji. Nie bez znaczenia są również elementy wiedzy i umiejętności nabywane w trakcie gromadzenia doświadczenia życiowego. Respondenci wskazują również na elementy, które trudno rozwinąć w trakcie krótkiego kursu, a mogą być istotne dla tej profesji, czyli te odnoszące się do kultury osobistej, umiejętności prowadzenia dialogu i dostosowywania swojego zachowania do stron w mediacji.

4.4. Obszary, zagadnienia, w których wiedza i umiejętności mediatorów powinny być szczególnie rozwijane

Respondenci uczestniczący w badaniach jakościowych wskazują na kilka obszarów zagadnień, które powinny być szczególnie rozwijane u mediatorów. Można je podzielić na następujące kategorie:

- Rozwój umiejętności związanych z prowadzeniem mediacji w formie zdalnej przy zastosowaniu dostępnych rozwiązań teleinformatycznych.
- Kompetencje psychologiczne w pracy mediatora m.in. radzenie sobie z emocjami, komunikacja, asertywność.
- Specyficzne aspekty związane z prowadzeniem mediacji: diagnoza konfliktu, jego przyczyn, źródeł, motywowanie stron do poszukiwania rozwiązań, radzenie sobie z impasem.
- Wiedza psychologiczna niezbędna w mediacji: elementy diagnozy psychologicznej, strategie i fazy radzenia sobie ze stratą, etapy rozwoju i potrzeby dziecka, zespół stresu pourazowego.
- Prawne aspekty mediacji m.in. poprawne przygotowywanie ugód, zasady kontaktu z pełnomocnikami stron.
- Etyczne aspekty prowadzenia mediacji.

4.5. Luki kompetencyjne występujące u mediatorów

Badani podkreślają, że mediatorzy są w różnym stopniu przygotowani do pełnienia swoich ról zawodowych. Spowodowane jest to m.in. brakiem ujednoliconego systemu kształcenia i brakiem jednolitych wymagań, co do mediatorów. Co ciekawe, spora część respondentów podkreśliła, że znaczącą luką u mediatorów jest niski poziom wiedzy prawniczej (m.in. brak wiedzy na temat poprawnego przygotowywania ugód). Szczególnie ma to miejsce u osób, które nie ukończyły studiów prawnych. Z kolei osoby kończące wydziały prawa i podejmujące aktywność mediacyjną mogą doświadczać braków w aspektach umiejętności miękkich związanych z kontaktem ze stronami uczestniczącymi w posiedzeniach mediacyjnych. Badani wskazują, że mediatorom brakuje również umiejętności związanych z przekonywaniem klientów do polubownego zakończenia sporu. Według uczestników badań jakościowych często mediacje sprowadzają się do negocjacji, a nie znalezienia satysfakcjonującego rozwiązania.

4.6. Tematy szkoleń niezbędnych dla mediatorów

Uczestnicy przeprowadzonych badań wskazują na kilka obszarów szkoleniowych, które mogłyby dobrze wpisywać się w aktualne potrzeby mediatorów. W większości

przypadków są one pochodną wcześniej wyodrębnionych luk kompetencyjnych. Duża część tych szkoleń według badanych powinna być związana z aspektami psychologicznymi (umiejętności komunikacyjne, asertywność, psychologia rozwojowa i psychologia dziecka, psychologiczne aspekty sytuacji konfliktowych). Respondenci wskazywali także na szkolenia odnoszące się do specyficznej wiedzy związanej z mediacjami (techniki mediacyjne, różnice między rodzajami mediacji, style komunikacji z klientem w mediacji, empatia w pracy mediatora, nowe techniki mediacji). Pojawiły się również odpowiedzi wskazujące na konieczność dostarczenia mediatorom narzędzi z innych obszarów zawodowych, które można w nowatorski sposób wykorzystać w mediacji (np. techniki SWOT, SMART, burza mózgów). Część osób wskazywała również na konieczność rozwinięcia wiedzy w zakresie nowych zjawisk, które coraz częściej pojawiają się podczas mediacji. Zaliczyć tu można takie kwestie, jak związki osób nieheteronormatywnych, płęć w mediacji w kontekście stereotypów, alienacja rodzicielska czy piecza naprzemienna. W wypowiedziach uczestników wywiadów fokusowych i wywiadów pogłębionych dominowały jednak sugestie, że mediatorom bardzo potrzebne są szkolenia z zakresu prawnego: przygotowywanie ugód, porozumień mediacyjnych, zmiany w przepisach prawnych, specyfika postępowania przygotowawczego.

4.7. Rozwiązania mogące przyczynić się do profesjonalizacji zawodu mediatora

Zdaniem niektórych uczestników badań, jednym z rozwiązań mogących przyczynić się do profesjonalizacji zawodu może być powołanie samorządu, który będzie dbał o wszystkie istotne zagadnienia związane z obszarem mediacji w Polsce. Jego rolą mogłoby być stworzenie wewnętrznej komisji nadzorującej system kształcenia mediatorów, ich dyscyplinowania oraz ustalanie zasad wejścia do zawodu. Samorząd taki powinien być osadzony w prawie np. w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Bardzo ważne w profesjonalizacji zawodu mediatora jest również wymuszenie odpowiedniego przygotowania osób do funkcjonowania w zawodzie. Dobrym rozwiązaniem może tu być trójetapowy proces kształcenia mediatorów, w którym zawarte byłoby szkolenie bazowe, szkolenie specjalizacyjne oraz staż. Program szkolenia powinien być bardzo dobrze przygotowany i wymuszony ogólnie przez organy państwowe. Oprócz programu szkoleń powinny być również przygotowane wymagania dotyczące ośrodków szkolących i osób prowadzących szkolenia dla mediatorów. Respondenci wskazują również na konieczność wprowadzenia obowiązku doksztalcania się mediatorów oraz ich cyklicznej walidacji co kilka

lat. Ostatnim elementem wskazywanym przez badanych było wymuszenie wprowadzenia superwizji.

4.8. System kształcenia mediatorów

Bazując na opiniach uzyskanych od uczestników badań można wyodrębnić dwa sugerowane rodzaje systemów kształcenia mediatorów. Pierwszy z nich można nazwać wolnorynkowym. Według niego nie powinno się wyznaczać instytucji, które powinny mieć prawo do kształcenia mediatorów. Każda firma/instytucja posiadająca odpowiednie zaplecze (np. wykwalifikowani trenerzy) powinna mieć możliwość kształcenia mediatorów. Rozwiązanie drugie sugeruje, że instytucje kształcące powinny być ogólnie określone i kontrolowane przez jakąś instytucję nadzorującą np. Ministerstwo Sprawiedliwości lub przyszły Samorząd Mediatorów. Niezależnie od wdrożonego w przyszłości systemu kształcenia mediatorów bardzo ważne jest to, aby ustalony został konkretny i stały program szkolenia, w którym oprócz tematyki zajęć, ustalone zostaną kwestie odnoszące się do wymagań wobec trenerów. Samo szkolenie powinno składać się z kilku części. Na pierwszą składałyby się zagadnienia ogólne dotyczące mediacji (minimum 30 godzin). Część druga przeznaczona dla osób chcących się specjalizować w jakimś z obszarów mediacji. Tutaj w zależności od rodzaju specjalizacji czas trwania mógłby być zróżnicowany np. mediacje karne minimum 30 godzin, cywilne lub gospodarcze około 60 godzin. Najdłużej (z uwagi na ich specyfikę) mogłoby trwać szkolenie przygotowujące do mediacji rodzinnych około 100 godzin. Po zakończeniu bloku podstawowego i specjalizacyjnego przyszli mediatorzy powinni odbyć praktyki, staż (mediacje, ko-mediacje) oraz podejść do egzaminu teoretycznego i praktycznego. Pozytywne zaliczenie egzaminu mogłoby się kończyć uzyskaniem certyfikatu powalającego następnie na wpis do KRM. Oprócz rozwiązania w postaci dwuetapowych szkoleń uczestnicy badań jakościowych wskazują, że innym sposobem kształcenia mediatorów mogłoby być dobrze przygotowane pod względem programu (50 % zajęć teoretycznych i 50% zajęć praktycznych) i osób prowadzących studia podyplomowe (realizowane przez uczelnie wyższe).

4.9. Kształt systemu certyfikacji mediatorów

Według respondentów biorących udział w badaniach kształt systemu certyfikacji powinien być dokładnie określony. Osoba, która chciałaby uzyskać taki certyfikat musiałaby spełnić odpowiednie kryteria. W ich ramach wymagane byłoby odbycie szkolenia

podstawowego, specjalizacyjnego i przeprowadzenie mediacji (np. w ko-mediacji) lub symulacji mediacji. System certyfikacji powinien być zgodny ze Zintegrowanym Systemem Kwalifikacji. Część uczestników badań sugeruje, że certyfikat powinna otrzymywać każda osoba, która odbędzie szkolenie certyfikacyjne. Większość sugeruje jednak, że certyfikat powinny otrzymywać osoby, które oprócz odbycia szkolenia i stażu zdadzą również dwuetapowy egzamin państwowy potwierdzający wiedzę i praktyczne umiejętności.

4.10. Wymagania wobec instytucji uprawnionych do prowadzenia szkoleń certyfikacyjnych dla mediatorów

Uczestnicy wywiadów fokusowych i wywiadów pogłębionych wskazują, że instytucjami uprawnionymi do prowadzenia szkoleń mogłyby być takie podmioty, które zostały zweryfikowane przez ewentualny Samorząd Mediatorów, na podstawie odpowiednio zdefiniowanych kryteriów. Inną propozycją jest weryfikacja przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Prowadzeniem szkoleń certyfikacyjnych nie powinny zajmować się przypadkowe podmioty. Powinny to być podmioty, które zatrudniają doświadczonych mediatorów z wieloletnią praktyką – trenerów, mających kwalifikacje. Idealnie byłoby gdyby istniała jedna instytucja, która nadzorowałaby szkolenia, ale mogłoby to być scedowane na specyficzne ośrodki, np. powstałe we wszystkich województwach. Naturalnymi ośrodkami do prowadzenia szkoleń certyfikacyjnych wydają się być również szkoły wyższe, zarówno w trybie studiów podyplomowych, jak i kierunków mediacyjnych (licencjackich, magisterskich). Takie uprawnienia mogłaby mieć również Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, a także organy adwokatury i radców prawnych. Ewentualnie stowarzyszenia, ale trzeba byłoby ustalić, kto miałby mieć kontrolę i nadzór nad takimi stowarzyszeniami.

4.11. Koszt szkolenia przygotowującego do uzyskania certyfikatu

Generalnie badani sugerują, że koszt szkolenia mediatorów nie może być zbyt wysoki, ze względu na niskie wynagrodzenie mediatorów i brak gwarancji prowadzenia mediacji. Powinien być pokrywany przez samych uczestników szkolenia, jednak dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie refundacji tego typu kształcenia np. w ramach studiów na uczelniach wyższych. Dawałoby to szansę na lepsze przygotowanie osób do pełnienia roli mediatora. Badani wskazują, że koszt szkolenia podstawowego mógłby być określony na poziomie około

1000 zł, natomiast szkoleń specjalizacyjnych od 1000 do 3000 zł w zależności od rodzaju specjalności.

4.12. Źródła finansowania szkoleń dla mediatorów

Część badanych wskazuje, że szkolenia powinny być finansowane przez samych kandydatów na mediatorów. W myśl zasady, że bezpłatne kształcenie powoduje, iż ludzie nie angażują się w nie i nie doceniają tego, co otrzymują. Inni badani wskazują, że najbardziej optymalnym rozwiązaniem wydaje się to, w którym szkolenie mediatorów finansowane jest ze środków publicznych (z ewentualnym wkładem własnym przyszłego mediatora np. 200-300 zł). Ze środków publicznych powinny być szczególnie finansowane szkolenia, które przełożą się później na jakość lokalnych mediatorów i przygotowują np. 2-3 superwizorów w każdym województwie.

4.13. Ścieżka rozwoju mediatorów po uzyskaniu certyfikatu

Wśród badanych występowały dwie strategie odnoszące się do rozwoju mediatorów po uzyskaniu certyfikatu. Strategia mniejszościowa sugeruje, że nie powinno być obowiązkowych kursów doszkalających po wpisie na listę mediatorów, gdyż to sam mediator powinien wychodzić naprzeciw zapotrzebowania rynku i się rozwijać. W innym przypadku nie będzie otrzymywał zleceń mediacyjnych. Dominującym poglądem jest jednak ten, który wskazuje, że powinien istnieć ogólny wymóg rozwoju mediatorów po uzyskaniu certyfikatu. Mógłby on być zbliżony do rozwiązań funkcjonujących np. w zawodach prawniczych. Dobrym pomysłem mogłoby być wprowadzenie wymogu gromadzenia odpowiedniej ilości punktów w perspektywie od dwóch do pięciu lat przez zrealizowanie konkretnych aktywności np. udział w kursach, szkoleniach lub konferencjach. Obowiązkowym elementem rozwoju mediatora powinno być również systematyczne poddawanie się superwizji. Brak spełnienia warunku doksztalcania i rozwijania kompetencji mediacyjnych mógłby skutkować wykreśleniem z rejestru mediatorów oraz koniecznością powtórzenia do procedury wpisu.

5. Kształt Krajowego Rejestru Mediatorów

Respondenci zgodnie podkreślają, że konieczne jest, aby wpis do KRM stanowił gwarancję, iż osoby wpisane do rejestru są należycie przygotowane do prowadzenia mediacji i zostały w rzetelny sposób zweryfikowane. Część respondentów uważa, że kryteria wpisu powinny być jednakowe dla wszystkich bez względu na posiadane doświadczenie w zakresie mediacji czy doświadczenie zawodowe, a ponadto bardzo precyzyjne i łatwo weryfikowalne. Uzasadnieniem dla formułowanych opinii jest potrzeba wykluczenia arbitralności w ocenie kwalifikacji przez prezesów sądów okręgowych, którą dostrzega część badanych. Wśród zebranych wypowiedzi wyłania się również stanowisko, aby w przypadku niektórych zawodów, jak chociażby adwokatów, radców prawnych, sędziów w stanie spoczynku, psychologów, rozważyć inne kryteria wpisu do KRM uwzględniające ich wykształcenie. Niektórzy respondenci, odrzucając sztywne kryteria wpisu, skłaniali się jednak ku potrzebie ustanowienia elastycznych kryteriów, które pozwoliłyby na wszechstronną i indywidualną ocenę kwalifikacji posiadanych przez mediatorów, połączoną z możliwością przeprowadzenia rozmowy z osobą ubiegającą się o wpis do KRM. Należy podkreślić, że respondenci zgodnie przypisują kluczową rolę dwóm kryteriom warunkującym uzyskanie wpisu do KRM w postaci wymogów o charakterze formalnym oraz merytorycznym.

Wśród wymogów formalnych wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż utrzymanie obecnie obowiązujących regulacji w zakresie kryteriów dla stałych mediatorów jest zasadne, choć niektóre wypowiedzi wskazywały na konieczność ich rozszerzenia. Zdaniem badanych warunkiem wpisu do KRM powinna być pełna zdolność do czynności prawnych oraz korzystanie z pełni praw publicznych, a ponadto spełnienie wymogu w postaci niekaralności i odznaczanie się znajomością języka polskiego. Poza wspomnianymi wymogami respondenci wskazywali na konieczność podniesienia wieku uprawniającego do ubiegania się o wpis do KRM. Dominantą w tym zakresie było ukończenie 30 lat. Stanowisko to argumentowano koniecznością zdobycia niezbędnego doświadczenia zawodowego i życiowego. Ponadto wśród kryteriów formalnych wielokrotnie podkreślano konieczność wprowadzenia wymogu posiadania wyższego wykształcenia magisterskiego. Tylko jedna z badanych osób wskazała, że wystarczające jest średnie wykształcenie. Respondenci, którzy

deklarowali wprowadzenie wymogu wyższego wykształcenia, zgodnie podkreślali, iż bez znaczenia pozostaje rodzaj ukończonych studiów magisterskich, który nie powinien stanowić przedmiotu regulacji. Część respondentów wskazywała również na potrzebę ustanowienia obowiązku uzyskania rekomendacji przez stałego mediatora od ośrodka mediacyjnego, uczelni czy innych podmiotów zrzeszających mediatorów wskazując zarazem na wprowadzenie obowiązku przynależności stałych mediatorów do ośrodków mediacyjnych. Podmioty te wydając rekomendacje, przejmowałyby niejako odpowiedzialność za należyte wykonywanie obowiązków przez stałego mediatora. Stanowiłoby to niejako rękojmi dla mediatorów wydaną przez ośrodek mediacyjny. Wycofanie rekomendacji stanowiłoby podstawę do wykreślenia mediatora z KRM.

Największą wagę respondenci przywiązują jednak do kryteriów merytorycznych, w ramach których dokonują rozróżnienia na wymóg w postaci posiadania niezbędnej wiedzy w zakresie mediacji i wymóg posiadania umiejętności prowadzenia mediacji, zwłaszcza akcentując drugie z wymienionych kryteriów. Obraz, jaki wyłania się na podstawie sformułowanych przez badanych opinii, wskazuje, iż warunkiem spełnienia wymogu posiadania wiedzy przez osobę ubiegającą się o wpis do KRM powinno być ukończenie szkolenia podstawowego, a następnie specjalizacji z danego obszaru mediacji. Po zakończeniu szkolenia, zdaniem części respondentów, należałoby zdać egzamin teoretyczny i praktyczny. Niektórzy z badanych byli sceptycznie nastawieni do egzaminu, natomiast część z nich wyraźnie podkreślała, że jest przeciwna wprowadzeniu egzaminów. Jeśli chodzi zaś o nabycie umiejętności niezbędnych do prowadzenia mediacji, to w ocenie większości badanych należy wprowadzić obowiązek stażu i ko-mediacji obejmującej od 5 do 10 mediacji prowadzonych wspólnie z doświadczonym mediatorem. Jeden z respondentów zwrócił uwagę, że wprowadzenie wspomnianego wymogu może prowadzić do nadużyć poprzez prowadzenie „symbolicznych” mediacji i „wygenerowania” protokołu, który pozwoli spełnić to kryterium. Część z badanych wskazywała zaś na możliwe problemy z odbyciem stażu czy ko-mediacji. Wyrażano również obawy związane z ryzykiem w zakresie kosztów nabycia kwalifikacji niewspółmiernych do potencjalnej szansy ich odzyskania w kontekście wysokości wynagrodzenia za przeprowadzone mediacje i braku pewności otrzymania mediacji. Jeden z respondentów zaproponował, aby rozważyć propozycję wprowadzenia dwustopniowego rejestru. Najpierw na listę wpisane byłyby osoby, które mają wiedzę, ale nie miały okazji nabyć umiejętności, a dopiero w dalszej kolejności w ramach kształcenia

ustawicznego nabywałyby niezbędne doświadczenie np. w formie obowiązkowej ko-mediacji prowadzonej wspólnie z mediatorem z tego samego okręgu.

W licznych wypowiedziach podkreślano, że wpis do KRM nie powinien być ostatnim etapem rozwoju mediatora. Zdaniem badanych należy bowiem wprowadzić obowiązek kształcenia ustawicznego w formie szkoleń, udziału w konferencjach lub też poddawania się superwizji. Badani nie byli zgodni, co do okresu, w ciągu którego mediator znajdujący się w KRM powinien doskonalić swoje umiejętności. Część respondentów wskazywała, że mediator raz w roku powinien doskonalić swoje umiejętności. Inni zaś wskazywali na okres 3-letni, a dominującą odpowiedzią był obowiązek podnoszenia kwalifikacji w cyklach pięcioletnich. Zdaniem badanych zwracających uwagę na potrzebę doksztalcania, obowiązek kształcenia ustawicznego powinien obejmować wszystkie osoby wpisane do KRM, bez względu na doświadczenie zawodowe oraz doświadczenie mierzone liczbą przeprowadzonych mediacji.

Przedmiotem wypowiedzi kilku respondentów była również kwestia kwalifikacji włączonej do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji o nazwie „prowadzenie mediacji sądowych i pozasądowych w sprawach gospodarczych”. Zdaniem niektórych badanych uzyskanie certyfikatu w ramach wspomnianej kwalifikacji powinno skutkować automatycznym wpisem do KRM, a dalsza weryfikacja jest zbędna. Badani wskazywali, że obecnie uzyskanie certyfikatu nie stanowi gwarancji wpisu na listę stałych mediatorów. Ponadto respondenci podkreślali, że należy wprowadzić jeden ujednolicony wzór certyfikatu dla mediatorów oraz określić jednolite warunki jego uzyskania, co usprawni i uprości weryfikację osób ubiegających się o wpis do KRM.

5.1. Kryteria wpisu obecnych stałych mediatorów do KRM

Respondenci są zgodni, co do tego, że problem wpisu do KRM dotyczy wyłącznie obecnych stałych mediatorów, wpisanych na listy prowadzone przez prezesów sądów okręgowych. Mediatorzy, którzy obecnie nie są wpisani na listy w sądach okręgowych oraz przyszli kandydaci ubiegający się o wpis do KRM powinni przejść standardową procedurę weryfikacji, jaka będzie obowiązywała dla wszystkich zainteresowanych wpisem do KRM. W przypadku obecnych stałych mediatorów część badanych wskazuje, że udzielenie odpowiedzi na pytanie, na jakich warunkach stali mediatorzy powinni zostać wpisani do

KRM, należy poprzedzić pytaniem o to, jaka jest idea i cel KRM. Czy ideą powołania KRM jest utworzenie listy profesjonalnych mediatorów obejmujących nie tylko przyszłych mediatorów, ale również obecnych stałych mediatorów, których kwalifikacje zostaną ponownie zweryfikowane. Czy też utworzenie KRM ma być wyłącznie technicznym zabiegiem zastąpienia list lokalnych jednym centralnym rejestrem bez jakiegokolwiek weryfikacji obecnych stałych mediatorów i ograniczeniem się do weryfikacji przyszłych mediatorów. Na podstawie zrealizowanych wywiadów i zestawienia opinii badanych można wyróżnić trzy modele rozwiązań określających zasady przeniesienia obecnych stałych mediatorów do KRM.

Pierwszy model, jaki wyłania z wypowiedzi niektórych respondentów, to przeniesienie obecnych stałych mediatorów do KRM na wniosek, bez ponownej weryfikacji. Wniosek miałby być połączony z koniecznością złożenia oświadczenia przez stałego mediatora, potwierdzającego gotowość do prowadzenia mediacji i spełnienie obowiązujących wymogów przewidzianych dla stałych mediatorów. Zdaniem badanych wniosek powinien stanowić wyłączną podstawę wpisu stałego mediatora do KRM. Respondenci opowiadający się za tym modelem argumentują swoje stanowisko, podkreślając, iż nie należy wprowadzać żadnych warunków przy przenoszeniu stałych mediatorów, bowiem osoby te zostały już uprzednio zweryfikowane przez prezesów sądów okręgowych. Koronnym argumentem podnoszonym przez zwolenników tego rozwiązania jest brak możliwości weryfikowania praw nabytych w obliczu uzyskania statusu stałego mediatora. Jeden z respondentów zaproponował, aby wpis na podstawie wniosku obejmował wyłącznie „aktywnych stałych mediatorów”, którzy przeprowadzili określoną ilość mediacji w ciągu określonego czasu poprzedzającego przeniesienie do KRM. Nie wskazał jednak liczby mediacji oraz czasu, w którym miałyby być przeprowadzone.

Drugi model, zdaniem części badanych, powinien polegać na przeniesieniu obecnych stałych mediatorów do KRM na wniosek połączony z ponowną weryfikacją posiadanych kwalifikacji. Respondenci podkreślają, że bez względu na posiadane doświadczenie stali mediatorzy powinni zostać poddani ponownej weryfikacji przy wpisie do KRM na podstawie ustanowionych dla wszystkich jednolitych kryteriów. Rozwiązanie to nie powinno stanowić problemu dla osób, które posiadają doświadczenie w zakresie mediacji, bowiem łatwo im będzie je udokumentować wraz z przedstawieniem posiadanych kwalifikacji. Rozwiązanie to zdaniem respondentów pozwoli uniknąć wpisania do KRM osób nieprzygotowanych, które

obecnie mogą znajdować się na listach stałych mediatorów. W ocenie badanych model ten pozwoli uczynić KRM bardziej profesjonalnym niż przepisanie stałych mediatorów w sposób automatyczny.

Trzeci model stanowi uzupełnienie drugiego. Polega bowiem na przeniesieniu obecnych stałych mediatorów do KRM na wniosek połączony z ponowną weryfikacją posiadanych kwalifikacji po upływie określonego czasu. Na podstawie wypowiedzi respondentów można uznać, że wpis do KRM miałby charakter warunkowy. Stali mediatorzy wpisani do KRM w ciągu określonego okresu byłiby zobowiązani do udokumentowania posiadanych kwalifikacji – analogicznych jak dla wszystkich osób ubiegających się o wpis do rejestru pod sankcją wykreślenia z KRM. Respondenci opowiadający się za tym modelem nie są jednak zgodni, co do długości okresu wymaganego dla stałych mediatorów na przedłożenie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji w ramach ponownej weryfikacji i uzyskanie wpisu definitywnego. Zebrane wypowiedzi wskazują na grupę osób, która opowiadała się za okresem rocznym lub maksymalnie dwuletnim oraz drugą grupę, która wskazywała pięcioletni okres od uzyskania wpisu do KRM. Zdaniem zwolenników tego modelu, przeniesienie obecnych stałych mediatorów do KRM bez ponownej weryfikacji nie przyczyni się do profesjonalizacji rejestru i nie pozwoli na weryfikację osób, które nie są dostatecznie przygotowane do prowadzenia mediacji. Ponadto w ocenie części badanych brak weryfikacji rodzi ryzyko, że stali mediatorzy, którzy obecnie nie wykazują żadnej aktywności, znajdą się w KRM. Zdaniem jednego z badanych automatycznie przeniesie stałych mediatorów do KRM bez ponownej weryfikacji, będzie sprowadzać się do „przysłowiowej wymiany legitymacji” stałych mediatorów na mediatorów wpisanych do KRM.

Należy również dodać, że niektórzy z respondentów opowiadający się za przedstawionym modelem oraz będący zwolennikami cyklicznej weryfikacji mediatorów po uzyskaniu wpisu do KRM, połączonej z obowiązkiem kształcenia ustawicznego wskazują, iż ponowna weryfikacja stałych mediatorów mogłaby być połączona z okresową weryfikacją wszystkich w KRM. Rozwiązanie to pozostawałoby w synergii z wprowadzeniem obowiązku cyklicznej weryfikacji mediatorów wpisanych do KRM i koniecznością kształcenia ustawicznego. Mediator wpisany do KRM poddawałby się cyklicznej weryfikacji co 5 lat a stali mediatorzy, którzy zostaliby wpisani do rejestru warunkowo, uzyskiwaliby wpis definitywny po udokumentowaniu spełnienia kryteriów w ramach cyklicznej weryfikacji.

Statystycznie najczęściej wskazywanym modelem w wypowiedziach badanych był model trzeci. A zatem przeniesienie stałych mediatorów do KRM wraz z ponowną weryfikacją w ciągu określonego czasu zakreślonego na udokumentowanie posiadanych kwalifikacji. Drugim najczęściej wskazywanym modelem był model pierwszy równoznaczny z przeniesieniem stałych mediatorów do KRM wyłącznie na podstawie złożonego wniosku.

5.2. Podmiot weryfikujący osoby ubiegające się o wpis do KRM

Na podstawie zrealizowanych wywiadów można zaobserwować rozbieżne opinie wśród respondentów na temat tego, czy weryfikacja osób ubiegających się o wpis do KRM powinna odbywać się na szczeblu lokalnym, czy centralnym oraz kto miałby się tym zajmować. W kilku wypowiedziach podkreślono, iż skoro mediatorzy działają lokalnie, to również podmiot zajmujący się weryfikacją powinien działać lokalnie. Inni badani zwrócili zaś uwagę, że weryfikacją powinny zajmować się podmioty na szczeblu centralnym, co pozwoli na zachowanie jednolitości oceny osób ubiegających się o wpis do KRM. Jeden z respondentów, jako argument za weryfikacją na poziomie centralnym wskazał możliwość uniknięcia zjawiska „nepotyzmu” przy weryfikacji. Wśród wypowiedzi pojawiła się także opinia, że nie ma znaczenia czy weryfikacja będzie odbywała się na poziomie lokalnym, czy centralnym, bowiem można rekomendować wprowadzenie egzaminu dla mediatorów, co wyeliminuje problem weryfikacji i oceny przy wpisie do KRM.

Na podstawie zebranych wypowiedzi respondentów możliwe jest zestawienie pięciu kategorii podmiotów, którym mogłaby być powierzona weryfikacja osób ubiegających się o wpis do KRM. Na szczeblu lokalnym mogliby być to prezesi sądów okręgowych, koordynatorzy ds. mediacji, samorząd mediatorów lub Centra Arbitrażu i Mediacji. Na szczeblu centralnym – ciało kolegialne, które badani określali często mianem rady do spraw mediacji. Wśród najczęściej pojawiających się opinii na temat podmiotu uprawnionego do weryfikacji wyróżnić można wypowiedzi wskazujące na prezesów sądów okręgowych oraz radę do spraw mediacji, przy czym rozkład opinii był w tym przypadku proporcjonalny.

Wśród argumentów przemawiających za wyborem prezesów sądów okręgowych, jako podmiotów weryfikujących wskazywano na ich niezależność, doświadczenie i autorytet, co

zdaniem badanych podnosiłoby rangę wpisu mediatorów do KRM. Podkreślano również, że prezesi sądów okręgowych powinni obowiązkowo przeprowadzać rozmowę z osobą ubiegającą się o wpis do KRM i nie opierać się wyłącznie na badaniu dokumentacji. Respondenci nie dostarczyli jednak odpowiedzi na pytanie, co miałyby być przedmiotem weryfikacji w trakcie rozmowy poza tym, że w opinii badanych prezesi powinni spotkać się z mediatorem i ewentualnie w trakcie rozmowy dopytać o uzyskane kwalifikacje.

Wyniki badań wskazują, że alternatywną propozycją dla weryfikacji prowadzonej przez prezesów sądów mogliby być koordynatorzy ds. mediacji. Badani wskazywali, że rolą koordynatorów jest utrzymanie kontaktów z mediatorami i koordynowanie relacji pomiędzy mediatorem a sądem. Stąd koordynator ds. mediacji może być osobą, która potencjalnie powinna mieć większą wiedzę na temat mediatora niż prezesi sądów okręgowych, a weryfikacja osób ubiegających się o wpis do KRM ułatwiłaby koordynatorom poznanie danego mediatora. Niektórzy badani skłaniali się ku opinii, że koordynator ds. mediacji mógłby wstępnie weryfikować kandydatów i przedstawić rekomendację prezesowi sądu okręgowego w przedmiocie wpisu do KRM.

Część respondentów opowiadała się za koniecznością powołania samorządu mediatorów. Jednego na szczeblu centralnym oraz lokalnych w każdym województwie. Weryfikacją osób ubiegających się o wpis do KRM zajmowałyby się samorządy na szczeblu lokalnym. Samorząd centralny rozpatrywałby odwołania od decyzji w przedmiocie wpisu do KRM. Ponadto samorządy zajmowałyby się odpowiedzialnością dyscyplinarną mediatorów oraz rekomendowałyby ogólnopolskie rozwiązania w zakresie mediacji. Wśród wypowiedzi wskazywano również na Centra Arbitrażu i Mediacji, które mogłyby niejako pełnić funkcję samorządu i zajmować się weryfikacją. Centra Arbitrażu i Mediacji nie dysponowałyby jednak bezpośrednią możliwością wpisu do KRM, ale przedstawiałyby swoją rekomendację na temat mediatorów prezesom sądów okręgowych odpowiedzialnych za wpis w KRM. Niektórzy z badanych wskazywali, że taką rekomendację mogłyby obligatoryjnie wystawić wszystkie ośrodki mediacyjne.

Drugim dominującym podmiotem, który obok prezesów sądów okręgowych powinien zdaniem części badanych weryfikować mediatorów, była rada do spraw mediacji. W opinii badanych powinien być to centralny organ w Polsce w postaci gremium składającego się z przedstawicieli różnych środowisk. W skład rady powinni wchodzić doświadczeni

mediatorzy, którzy przeprowadzili co najmniej tysiąc mediacji oraz posiadający doświadczenie w prowadzeniu szkoleń. Ponadto w radzie mogliby zasiadać przedstawiciele środowisk prawniczych, w tym zwłaszcza sędziowie oraz przedstawiciele podmiotu zarządzającego KRM. Decyzje w radzie powinny być podejmowane kolegiąlnie i nigdy jednoosobowo. Respondenci, argumentując powołanie rady, wskazywali, że prezesi sądów okręgowych nie mają narzędzi, kompetencji ani czasu, aby zajmować się weryfikacją, a powołanie rady uporządkowałoby system weryfikacji mediatorów i uprościło wpis do KRM.

5.3. Zakres informacji zawartych w KRM

Kluczowym czynnikiem w ocenie respondentów jest konieczność zapewnienia, aby informacje na temat mediatorów w KRM były regularnie aktualizowane, a ponadto zweryfikowane i tym samym wiarygodne. Wśród badanych osób panuje zgodna opinia, iż informacje na temat mediatorów wpisanych do KRM powinny być precyzyjne, zwięzłe, a wręcz esencjonalne. Stanowisko to nie do końca jednak znajduje odzwierciedlenie w wypowiedziach badanych, formułujących dość rozbudowane opinie na temat zakresu informacji, które powinny znaleźć się w KRM. Wyniki badań wskazują bowiem, że zakres danych powinien być o wiele szerszy w porównaniu z obecnymi listami stałych mediatorów.

Na podstawie zrealizowanych wywiadów można wyróżnić dwie kategorie informacji na temat mediatorów, jakie w ocenie badanych powinny znaleźć się w KRM – podstawowe, które powtarzały się w większości wypowiedzi oraz dodatkowe, będące zbiorem wielu jednostkowych opinii. Pierwsza kategoria to informacje podstawowe, co do których większość osób badanych była zgoda, że powinny obejmować przede wszystkim: imię i nazwisko, rok urodzenia, numer telefonu i adres email (ewentualnie stronę internetową), adres do korespondencji, który nie powinien być adresem miejsca zamieszkania mediatora, ale miejscem prowadzenia przez niego mediacji, czy też siedzibą ośrodka mediacyjnego, do którego należy dany mediator. Ponadto w rejestrze powinna znaleźć się rubryka dotycząca specjalizacji, która w opinii badanych nie może być formułowana w sposób zupełnie swobodny przez mediatorów. Powinna być powiązana m.in. z wykształceniem, posiadanymi kwalifikacjami, ukończonymi szkoleniami czy doświadczeniem zawodowym, przy czym każda z wymienionych przesłanek może samodzielnie determinować charakter specjalizacji.

Dwoje respondentów zaproponowało również, aby wzorem biegłych wprowadzić podział na specjalność i specjalizację mediatorów oraz poszerzyć dotychczasowe specjalizacje. W ich ocenie specjalizacja w postaci np. prawa cywilnego jest zbyt szeroka, a pożądanym jest bardziej szczegółowy obszar, który mógłby wynikać z doświadczenia zawodowego mediatora. Respondenci ważną rolę przypisują rubryce, która byłaby poświęcona wykształceniu mediatora i obejmowałaby ogólne informacje na temat wykształcenia, a także szczegółowe dane na temat nabytych kwalifikacji w zakresie mediacji. Zdaniem badanych chodzi tutaj przede wszystkim o wykaz ukończonych studiów podyplomowych, szkoleń ze wskazaniem liczby godzin oraz podmiotu organizującego szkolenie, a także długość odbytego stażu z mediacji. Wśród danych podstawowych część osób badanych wskazywała na konieczność zamieszczenia w KRM informacji o przynależności do danego ośrodka mediacyjnego, który mógłby rekomendować danego mediatora i zobowiązywać go do przestrzegania określonych kodeksów etycznych. W ocenie większości badanych w KRM powinna znaleźć się również rubryka wskazująca na obszar działania mediatora zawężony do konkretnych regionów/miejscowości, aby uniknąć sytuacji, w których mediator deklaruje gotowość prowadzenia mediacji na terenach, na których nie mieszka, nie przebywa lub nie pracuje, generując koszty związane z podróżami czy też potencjalne opóźnienia w prowadzeniu mediacji.

Dруга kategoria informacji na temat mediatorów, która mogłaby znaleźć się w KRM, to informacje dodatkowe, co do których respondenci formułowali jednostkowe opinie, niepowielające się w udzielanych odpowiedziach. Można tutaj wyróżnić takie informacje jak znajomość języków obcych oraz znajomość języka migowego, możliwość prowadzenia mediacji online czy też wykonywany przez mediatora zawód. W opinii większości badanych nie należy wprowadzać rubryki, w której mediator mógłby sam siebie opisać, ponieważ doprowadzi to do przerostu informacji w rejestrze, zaburzając jego jednolitość. Problematiczną kwestią, która wywołała rozbieżne opinie wśród osób badanych, była ocena zasadności wprowadzenia rubryki statystycznej bazującej na liczbie przeprowadzonych mediacji czy liczbie zawartych ugód. Część respondentów uznała to za zasadne, argumentując to kryterium udokumentowaniem doświadczenia mediatora. W opinii większości rubryka ta byłaby jednak zbędna. Nie sposób bowiem zweryfikować liczby przeprowadzonych mediacji, a liczba zawartych ugód stanowi kryterium niemiarodajne przy ocenie pracy mediatora. Ponadto mogłoby to skutkować kierowaniem spraw wyłącznie do mediatorów posiadających największe doświadczenie mierzone liczbą przeprowadzonych mediacji, eliminując z rynku

osoby, które dopiero zaczynają świadczyć usługi mediacyjne. Jako alternatywne rozwiązanie zamiast danych statystycznych, respondenci wskazują na możliwość wpisania daty, od której prowadzi się mediację. Ponadto w ocenie niektórych badanych w rejestrze można by zamieścić informację wskazującą na przebieg kształcenia mediatora po uzyskaniu wpisu do KRM, o ile kryterium to nie byłoby obowiązkowe. Nieliczne wypowiedzi wskazywały na konieczność zamieszczenia w KRM aktualnego zdjęcia mediatora.

5.4. Dostępność informacji zawartych w KRM

W ocenie respondentów rejestr powinien być w całości jawny i dostępny dla wszystkich zainteresowanych, umożliwiając wszystkim zainteresowanym wybór mediatora do przeprowadzenia mediacji sądowej oraz pozasądowej. Większość badanych podkreślała, że jawność i powszechna dostępność jest niewątpliwą zaletą rejestru. Tylko nieliczni respondenci wskazywali na możliwość zamieszczenia w KRM informacji niejawnych, które byłyby dostępne wyłącznie dla sędziów. Wśród niejawnych informacji wskazywano najczęściej na liczbę przeprowadzonych mediacji oraz osobną informację w postaci liczby zawartych ugód. Jeden z respondentów zaproponował, aby informację niejawną stanowiła liczba ugód zawartych przed mediatorem, które nie zostały zatwierdzone przez sąd. Ponadto pojawiły się jednostkowe wypowiedzi, aby wśród niejawnych informacji znalazła się liczba aktualnie prowadzonych mediacji. Informacja ta miałaby służyć zobrazowaniu poziomu zaabsorbowania mediatora w danym momencie. Inną niejawną informacją w ocenie badanych mogłaby być również informacja o skardze złożonej na danego mediatora czy informacja o wycofaniu rekomendacji przez ośrodek mediacyjny dla mediatora, który był uprzednio rekomendowany przez ten ośrodek. Zdaniem niektórych respondentów wycofanie rekomendacji dla mediatora byłoby równoznaczne z utratą rękojmi należytego wykonywania obowiązków mediatora.

5.5. Dodatkowe funkcjonalności związane z funkcjonowaniem KRM

W rezultacie przeprowadzonych badań część z respondentów wskazywała na możliwe dodatkowe funkcjonalności, jakimi powinien charakteryzować się KRM. Przede wszystkim podkreślono, że dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie zakładki elektronicznej umożliwiającej kontakt mediatora z sądem. Kontakt ten obejmowałby możliwość dołączenia dokumentów w tym m.in. informacji o odmowie udziału w mediacji przez strony,

wprowadzenia wniosku o przedłużenie czasu trwania mediacji czy zamieszczenia informacji o odmowie przeprowadzenia mediacji przez mediatora. Ponadto zdaniem respondentów zakładka elektroniczna mogłaby umożliwiać podgląd wydanego przez sąd postanowienia o skierowaniu stron do mediacji, o którym mediator byłby informowany elektronicznie w momencie jego wprowadzenia do systemu.

Niektórzy badani zwracali uwagę, że w KRM powinna znajdować się łatwo dostępna dla mediatorów zakładka umożliwiająca czasowe zawieszenie prowadzenia mediacji przez mediatora np. w przypadku choroby, urlopu czy innych okoliczności będących zarazem ważnym powodem do odmowy przeprowadzenia mediacji.

Warto dodać, że część badanych proponowała wprowadzenie losowego wyświetlania nazwisk mediatorów w KRM, bowiem ich zdaniem, lista alfabetyczna premiuje osoby z nazwiskami rozpoczynającymi się na początkowe litery alfabetu. Wśród jednostkowych opinii można przytoczyć wypowiedź, aby wprowadzić system losowego wyboru mediatorów przy skierowaniu sprawy do mediacji lub regułę, aby mediatorzy byli przydzielani do prowadzenia mediacji na podstawie kolejności na liście w KRM.

Część respondentów zwróciła również uwagę, że KRM nie powinien zawierać funkcji, która umożliwiałaby wystawienie opinii mediatorowi przez uczestników mediacji. Ponadto zdaniem badanych nie należy wprowadzać systemu punktowej oceny mediatorów dokonywanej przez sędziów na podstawie obowiązków wynikających z Kodeksu postępowania cywilnego w tym m.in. kontaktu mediatora z sądem, nawiązania relacji ze stronami, dotrzymywania terminów, ewentualnych braków i błędów w dokumentacji.

5.6. Podstawy wykreślenia mediatora z KRM

Zestawienie wniosków z przeprowadzonych wywiadów pozwala na stwierdzenie, że w opinii respondentów obecne przepisy wskazujące na podstawy wykreślenia stałego mediatora z listy stałych mediatorów są wystarczające i nie ma potrzeby tworzyć dodatkowych regulacji. Wszystkie wypowiedzi respondentów można bowiem przyporządkować do poszczególnych przesłanek wskazanych w art. 157c u.s.p. A zatem wykreślenie mediatora z KRM powinno następować w przypadku śmierci, zaprzestania spełniania przez niego któregośkolwiek z warunków stanowiących podstawę wpisu do rejestru,

prawomocnego skazania za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, a ponadto na podstawie wniosku mediatora o skreślenie z KRM oraz w przypadku stwierdzenia nienależytego wykonywania obowiązków przez mediatora. Najwięcej uwagi respondenci poświęcili ostatniej z przesłanek. Wypowiedzi koncentrowały się na wskazaniu konkretnych przypadków, które wpisują się w przesłankę o nienależytym wykonywaniu obowiązków przez mediatora. Zdaniem badanych do okoliczności tych należy zaliczyć poważne i powtarzające się uchybienia w prowadzeniu mediacji. Respondenci wskazywali na stronnictwo mediatora, naruszenie zasady poufności, naruszenie zasady dobrowolności mediacji, wprowadzanie uczestników mediacji w błąd, co do wysokości wynagrodzenia, w tym nieinformowanie o wszystkich kosztach mediacji oraz pobieranie nienależytych opłat, brak reakcji mediatora na kierowaną do niego korespondencję z sądu, bezpodstawne uchylanie się od przyjęcia mediacji, zwłaszcza tych, które nie generują wysokiego wynagrodzenia, stosowanie reguł nieuczciwej konkurencji wśród mediatorów oraz wielokrotnie wskazywane przez badanych naruszenie zasad etycznych. Ponadto duża część respondentów, która opowiada się za obowiązkiem ustawicznego kształcenia mediatorów, jest zdania, że podstawą wykreślenia w ramach nienależytego wykonywania obowiązków przez mediatora powinien być również brak podnoszenia kwalifikacji po uzyskaniu wpisu do KRM w ciągu wyznaczonego czasu. Po jego upływie mediator powinien przedstawić sprawozdanie z wykonania obowiązków w zakresie podnoszenia kwalifikacji organowi dokonującemu wpisu do KRM, lub prowadzącemu rejestr a nieprzedstawienie sprawozdania lub niewykonanie obowiązków będzie stanowiło podstawę do wykreślenia z KRM.

Część respondentów zwróciła uwagę, że podstawą wykreślenia z KRM nie powinien być brak przeprowadzonych mediacji w ciągu bliżej nieokreślonego okresu. Argumentowano to okolicznością w postaci niewielkiej liczby spraw kierowanych do mediacji, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach. Problem, który został poruszony w wypowiedziach części badanych, dotyczył również sytuacji, w których ugody sporządzane przez mediatorów nie są zatwierdzane przez sąd. Badani zwrócili uwagę, że nie powinno to stanowić automatycznej podstawy do wykreślenia. W trakcie wywiadów przedstawiono propozycję, aby sąd obligatoryjnie w każdym przypadku zwracał uwagę mediatorowi na uchybienia przy sporządzaniu ugód. W przypadku dwukrotnego uchybienia mediator powinien być zobowiązany do odbycia szkolenia w zakresie sporządzania ugód. W sytuacji niewykonania tego obowiązku i nieprzedstawienia zaświadczenia o ukończeniu szkolenia sankcją byłoby wykreślenie mediatora z KRM. Ponadto w opinii badanych podstawą wykreślenia mediatora z

KRM powinno być wycofanie rekomendacji wydanej uprzednio przez ośrodek mediacyjny. Działanie to mogłoby być podyktowane wynikiem przeprowadzonego uprzednio postępowania dyscyplinarnego, w toku którego stwierdzono rażące nieprawidłowości w pełnieniu funkcji mediatora.

5.7. Aktualizacja wpisu i wykreślenie mediatora z KRM

Respondenci zgodnie podkreślają, że aktualizacja danych w KRM powinna następować na bezpłatny wniosek mediatora oraz z urzędu. W przypadku zaistnienia formalnych przesłanek skutkujących utratą statusu mediatora wpisanego do KRM wykreślenie powinno następować na wniosek lub z urzędu a podmiotem właściwym w tym przedmiocie powinien być organ, który wydał decyzję o wpisie do KRM lub organ prowadzący KRM.

W ocenie większości badanych uregulowania wymaga jednak tryb postępowania w przedmiocie wykreślenia z rejestru w sytuacji nienależytego wykonywania obowiązków przez mediatora. Respondenci podkreślają, że prezesi sądów okręgowych nie są w tym przedmiocie właściwi. Zdaniem badanych postępowanie w przedmiocie wykreślenia mediatora z KRM na podstawie wskazanej przesłanki merytorycznej powinno być prowadzone przez organ kolegialny, pełniący funkcję komisji dyscyplinarnej, który składałby się z trzech osób, w tym m.in. koordynatora ds. mediacji, doświadczonego mediatora, który jak wskazał jeden z badanych, miałby odgrywać rolę „rzecznika ds. jakości” i ewentualnie przedstawiciela ośrodka mediacyjnego, do którego należy dany mediator. Stanowisko organu kolegialnego w przedmiocie wykreślenia mediatora z rejestru przekazywane byłoby organowi, który wydał decyzję o wpisie do KRM lub organowi, który prowadzi rejestr, skutkując wykreśleniem mediatora z rejestru. Postępowanie w przedmiocie wykreślenia poprzedzałyby rozmowa i złożenie wyjaśnień przez mediatora, któremu zarzucono uchybienia. Podstawą oceny mediatora byłyby nie tylko ustawowe obowiązki, ale również standardy wynikające z kodeksów etycznych, które powinny być przestrzegane przez mediatora. Zdaniem części badanych wystarczającym rozwiązaniem jest, aby komisja dyscyplinarna obligatoryjnie funkcjonowała w każdym ośrodku mediacyjnym i miała uprawnienia do prowadzenia postępowania dyscyplinarnego oraz wnioskowania do pomiotu, który dokonał wpisu do rejestru lub podmiotu prowadzącego KRM o wykreślenie mediatora. Większość respondentów wskazuje bowiem, że mediatorzy wpisani do KRM powinni

obligatoryjnie należeć do ośrodków mediacyjnych i przestrzegać obowiązujących w nich standardów etycznych, które byłyby podstawą oceny pracy mediatora. W ocenie pozostałej części respondentów komisja dyscyplinarna mogłaby być umiejscowiona w ramach powołanego samorządu mediatorów na szczeblach poszczególnych województw oraz rozpatrującego odwołania samorządu centralnego.

Należy również odnotować, że dwóch respondentów wskazało, że nie należy wprowadzać systemu skarg na mediatorów i regulować postępowania dyscyplinarnego w ramach przesłanki nienależytego wykonywania obowiązków przez mediatora, bowiem wystarczającą „karą dla mediatora będzie to, że nigdy więcej nie zostanie wybrany do prowadzenia mediacji”, a uchybienia zostaną zweryfikowane przez rynek usług mediacyjnych.

5.8. Opłaty związane z wpisem, zmianą lub wykreśleniem z KRM

W opinii zdecydowanej większości badanych należy dopuścić możliwość pobierania opłaty skarbowej za wpis do KRM, która stanowiłaby formę symbolicznej bariery, skłaniającej do podjęcia świadomej decyzji o wpisie, aniżeli skorzystania z bezpłatnej możliwości. Respondenci zwracają uwagę, że wysokość opłaty za wpis do KRM nie powinna stanowić realnej przeszkody, bowiem z jednej strony mediatorzy muszą ponieść koszty związane z nabyciem kwalifikacji, a z drugiej nie mają gwarancji otrzymania mediacji. Opinie badanych, co do wysokości opłaty są rozbieżne i kształtują się w granicach od 10 zł do 200 zł, przy czym najczęściej pojawiającą się kwotą była opłata w wysokości 50 zł.

Jeżeli chodzi zaś o opłaty związane z aktualizacją danych w Krajowym Rejestrze Mediatorów, to respondenci zgodnie podkreślają, że nie powinno być w tym przedmiocie żadnych opłat. Zdaniem niektórych badanych, w zależności od zakresu informacji na temat mediatorów w KRM, zmian może być bardzo dużo i mogą być one związane m.in. z nabyciem nowych kwalifikacji i ukończeniem kolejnych szkoleń. To oznaczałoby konieczność aktualizacji danych i tym samym w celu zapewniania aktualności rejestru, nie powinno pobierać się od mediatorów żadnych dodatkowych opłat.

Respondenci zgodnie wykluczyli również możliwość pobierania opłat od wniosku o wykreślenie mediatora z KRM. Wprowadzenie opłat w tym przedmiocie skutkowałoby

bowiem brakiem wniosków o wykreślenie z rejestru w przypadku mediatorów, którzy zrezygnowali z prowadzenia mediacji i w celu uniknięcia konieczności uiszczenia opłaty nie podejmowałiby żadnych działań, pozostając dalej w rejestrze.

ROZDZIAŁ II ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADAŃ ILOŚCIOWYCH

Poniższy rozdział zawiera metodologię prowadzenia badań, opis narzędzia badawczego, prezentację procedury badań, charakterystykę osób badanych oraz statystycznej analizy danych. W dalszej części zaprezentowano uzyskane wyniki w podziale na dwie grupy: mediatorów i osób potencjalnie zainteresowanych skorzystaniem z usług mediatora, przedstawicieli zawodów prawniczych (obejmujących m.in. sędziów, adwokatów, radców prawnych), a także pracowników administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Druga ze wskazanych grup na potrzeby niniejszego raportu została określona mianem osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji.

1. Metodologia prowadzonych badań

Badania przedstawione w niniejszym raporcie zostały poprzedzone analizami o charakterze jakościowym. W ich trakcie zrealizowano serię wywiadów focusowych oraz pogłębionych wywiadów indywidualnych w celu zebrania informacji na temat barier w zakresie funkcjonowania mediacji w Polsce, luk kompetencyjnych w zakresie szkolenia mediatorów oraz potrzeb i oczekiwań społecznych na temat utworzenia Krajowego Rejestru Mediatorów. Uzyskane podczas tej procedury wyniki zaprezentowano w rozdziale I niniejszego raportu obejmującym zestawienie wyników badań jakościowych. Stały się one podstawą do stworzenia narzędzi do badań o charakterze ilościowym. Dzięki wynikom z badań o charakterze jakościowym możliwe było wyodrębnienie w ankiecie obszarów, które były przedmiotem badania ilościowego.

2. Opis narzędzia badawczego

W badaniu ilościowym wykorzystano dwa narzędzia. Pierwsze przygotowane zostało z myślą o osobach, które pełnią funkcję mediatora. Drugie opracowano dla grupy określonej w raporcie mianem osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji. Ankieta przeznaczona dla mediatorów składała się z pytań dotyczących takich kwestii jak:

- dane socjodemograficzne (m.in. płeć, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania, województwo);

- ocena systemu mediacji w Polsce;
- model kształcenia mediatorów;
- regulacja mediacji;
- zawartość Krajowego Rejestru Mediatorów;
- funkcjonalności Krajowego Rejestru Mediatorów;
- zarządzanie informacjami zawartymi w Krajowym Rejestrze Mediatorów;
- wymagania wobec kandydatów na mediatora;
- oczekiwania wobec mediatorów po wpisie do KRM;
- zasady funkcjonowania aktualnych mediatorów;
- dodatkowe opinie na temat KRM.

Natomiast ankieta dla osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji była mniej rozbudowana i zawierała pytania o takie zagadnienia, jak:

- dane socjodemograficzne;
- ocena systemu mediacji w Polsce;
- zawartość Krajowego Rejestru Mediatorów;
- funkcjonalności Krajowego Rejestru Mediatorów;
- czynniki zachęcające do skorzystania z usług mediatora;
- informacje dodatkowe związane z obszarem mediacji.

Ankiety zawierały trzy rodzaje pytań: zamknięte, na skalach szacunkowych oraz pytania otwarte. Część z pytań posiadała oznaczenie wskazujące, że są one obowiązkowe do wypełnienia. Ankiety były poprzedzone dokładną instrukcją prezentującą cel badań oraz instytucję odpowiedzialną za ich realizację.

3. Procedura prowadzenia badań

Badanie zrealizowano przy pomocy internetowego narzędzia LimeSurvey. Do osób docierano w dwojaki sposób. Pierwszy polegał na bezpośrednim wysyłaniu linku do badania na adres pozyskany z ogólnodostępnych baz, list stałych mediatorów, zawierających informacje na temat docelowej grupy respondentów. Drugim rozwiązaniem było wysyłanie informacji o badaniu do instytucji zrzeszających potencjalnych respondentów, w tym m.in.

ośrodków mediacyjnych, sądów, rad adwokackich, izb radcowskich, Instytucji Otoczenia Biznesu, administracji publicznej, z prośbą o udostępnienie i wypełnienie ankiety przez osoby spełniające kryteria badania.

Respondenci otrzymali link do ankiety wraz z instrukcją do kwestionariusza oraz informacją o dobrowolności i anonimowości badania. Ponadto wiadomość z ankietą zawierała informację na temat zasad przetwarzania danych osobowych opracowaną zgodnie z przepisami RODO.

4. Charakterystyka badanych osób

W badaniach wzięło łącznie udział 1370 osób. Część z respondentów pominęła jednak odpowiedzi na niektóre z zadanych pytań w ankiecie. W związku z tym przyjęto, że kryterium włączenia osób do dalszych analiz będzie wypełnienie wszystkich pytań obowiązkowych. Warunek ten spełniło łącznie 535 osób z grupy mediatorów i 502 osoby korzystające lub mogące skorzystać z mediacji, w tym również sędziów. Szczegółową charakterystykę osób badanych zawiera Tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka osób badanych

Zmienna socjodemograficzna	Grupa mediatorów N=535	Grupa osób korzystających z mediacji N=502
Płeć		
Kobieta	66,9%	50,2%
Mężczyzna	33,1%	49,8%
Wiek	M=45,04 (SD=11,10)	M=41,91 (SD=10,25)
Wykształcenie		
podstawowe	-	1,2%
zasadnicze zawodowe	-	2,0%
średnie	3,0%	13,1%
wyższe (w tym licencjat)	88,0%	74,1%
doktorat lub inny tytuł naukowy	9,0%	7,8%
inne	-	1,8%
Miejsce zamieszkania		

wieś	12,9%	17,5%
miasto poniżej 50 tys.	17,0%	13,1%
miasto 50-200 tys.	23,0%	26,3%
miasto ponad 200 tys.	47,1%	43,0%
Województwo		
brak danych	0,7%	-
dolnośląskie	6,4%	6,8%
kujawsko-pomorskie	5,4%	4,8%
łódzkie	5,8%	4,6%
lubelskie	11,8%	18,3%
lubuskie	1,5%	5,0%
małopolskie	9,0%	7,2%
mazowieckie	18,9%	11,8%
opolskie	1,9%	2,6%
podkarpackie	4,3%	5,0%
podlaskie	2,8%	2,8%
pomorskie	4,7%	5,8%
śląskie	10,8%	6,8%
świętokrzyskie	1,5%	4,4%
warmińsko-mazurskie	3,2%	3,8%
wielkopolskie	6,2%	5,6%
zachodniopomorskie	5,2%	5,0%
Wykonywana profesja²		
Mediatorzy	80,7%	8,6%
Sędziowie lub sędziowie w stanie spoczynku	1,1%	23,7%
Asesorzy sądowi	-	3,4%
Radcy prawni	13,1%	15,1%
Adwokaci	17,4%	10,0%
Przedsiębiorcy	17,0%	35,1%

² Osoby w trakcie badania wybierały dominującą profesję, mogły też zaznaczyć kilka zawodów, z którymi się identyfikują.

Pracownicy naukowi	6,9%	5,0%
Inna profesja	25,8%	11,2%
Wykształcenie w zakresie mediacji		
ukończone studia podyplomowe z mediacji	29,9%	-
ukończone szkolenie/kurs z mediacji	81,3%	-
Inne kursy	8,8%	
brak	3,2%	-
Staż zawodowy w obszarze mediacji		
brak	9,9%	-
od 2 do 5 lat	34,0%	-
poniżej 2 lat	22,4%	-
powyżej 5 lat	33,6%	-
Korzystanie w życiu zawodowym lub osobistym z usług mediatora		
Nie	-	62,4%
Tak	-	37,6%

5. Statystyczna analiza danych

Uzyskane wyniki opracowano w pakiecie statystycznym IBM SPSS Statistics 27. W trakcie analiz obliczono częstości, wartości procentowe oraz mediany (wartość środkowa), średnie i odchylenia standardowe (miara rozproszenia wyników wokół średniej). Rodzaj zastosowanych statystyk uzależniony był od skali pomiarowej i rodzaju pytania.

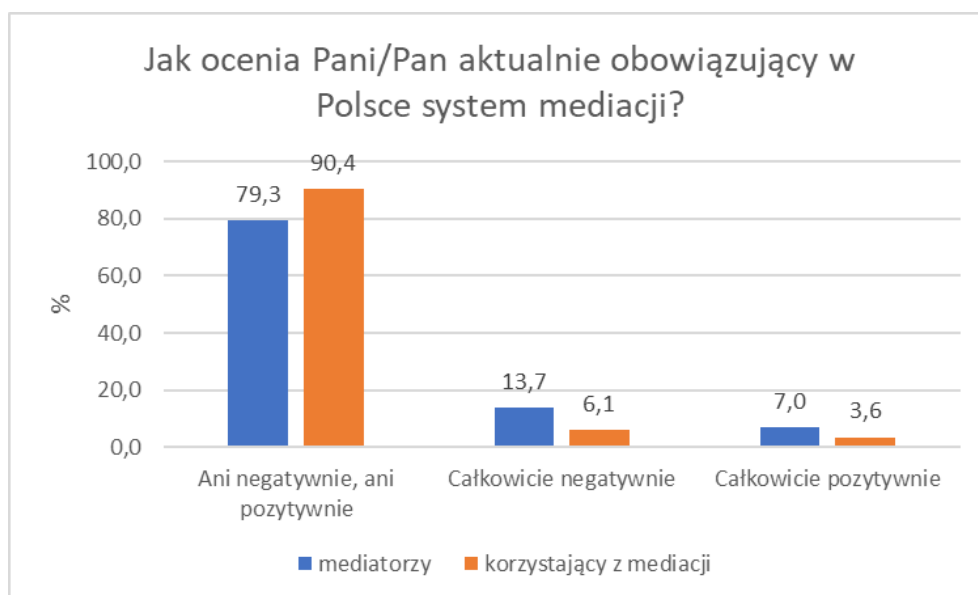
6. Uzyskane wyniki

Poniższy rozdział zawiera informacje na temat uzyskanych podczas badań wyników. Opisano w nim takie zagadnienia jak: ocena systemu mediacji w Polsce; model kształcenia mediatorów; obszary mediacji wymagające regulacji/wzmocnienia/dookreślenia; postulowana zawartość Krajowego Rejestru Mediatorów; funkcjonalności Krajowego Rejestru Mediatorów; zarządzanie informacjami zawartymi w KRM; wymagania wobec kandydatów na mediatorów; oczekiwania (dotyczące rozwoju) wobec mediatorów po wpisie do rejestru;

proponując rozwiązania wobec aktualnych mediatorów w kontekście wpisu do KRM; czynniki mogące zachęcić do skorzystania z usług mediatorów. Uzyskane wyniki zaprezentowano w podziale na dwie kategorie osób badanych: mediatorów oraz osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji, w tym sędziów.

6.1. Ocena systemu mediacji w Polsce

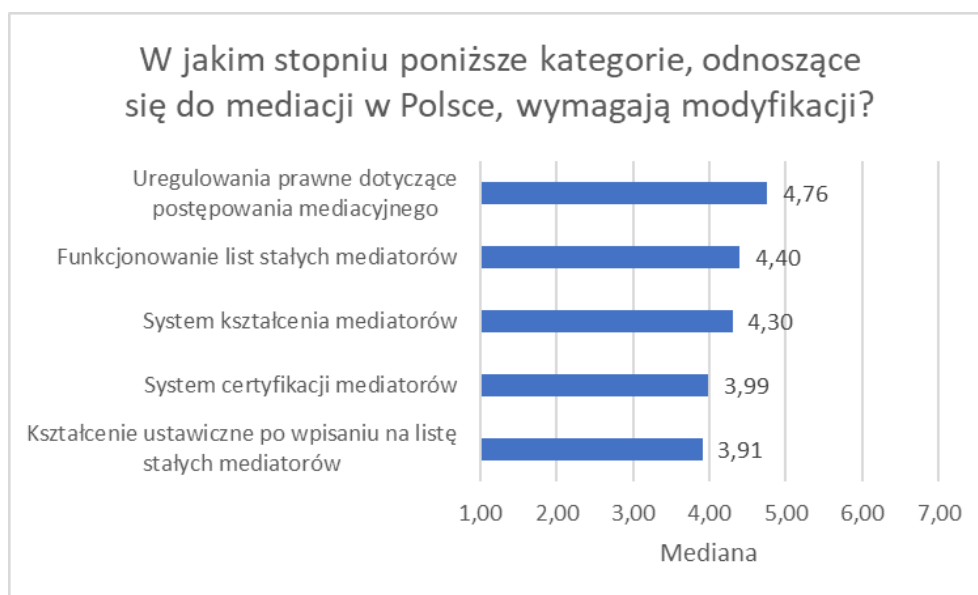
W badaniu na temat oceny systemu mediacji w Polsce pytano o trzy kwestie. Pierwszą była globalna ocena obowiązującego systemu mediacji (por. Wykres 1). Druga dotyczyła zaufania do instytucji mediacji i gotowości do skorzystania z usług mediatora. Trzecia odnosiła się do obszarów mediacji, w których zdaniem respondentów należałoby wprowadzić zmiany. Analizując globalną ocenę systemu mediacji w Polsce można zauważyć, że dominuje tu przeświadczenie, że system ten funkcjonuje przeciętnie – ani dobrze ani źle. Wskazują na to zarówno oceny samych mediatorów, jak i osób korzystających z mediacji. Więcej ocen skrajnie krytycznych dotyczących postrzegania systemu mediacji w Polsce mają mediatorzy niż korzystający z mediacji. Mediatorzy wskazują bowiem, że modyfikacji wymagają szczególnie: obszar uregulowań prawnych, funkcjonowanie list stałych mediatorów oraz system kształcenia mediatorów (por. Wykres 2). Natomiast z perspektywy osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji najbardziej istotnymi kwestiami, które warto byłoby zmienić, wydają się być: poziom wiedzy społeczeństwa na temat mediacji, popularność mediacji wśród pełnomocników procesowych oraz popularność mediacji wśród sędziów (por. Wykres 3). Średnia ocena instytucji mediacji w Polsce uwidacznia się również w przeciętnej gotowości do skorzystania z usług mediatora, tak w obszarze zawodowym, jak i osobistym (por. Tabela 2), choć należy podkreślić, że gotowość ta jest dość zróżnicowana, na co wskazuje wartość odchylenia standardowego.

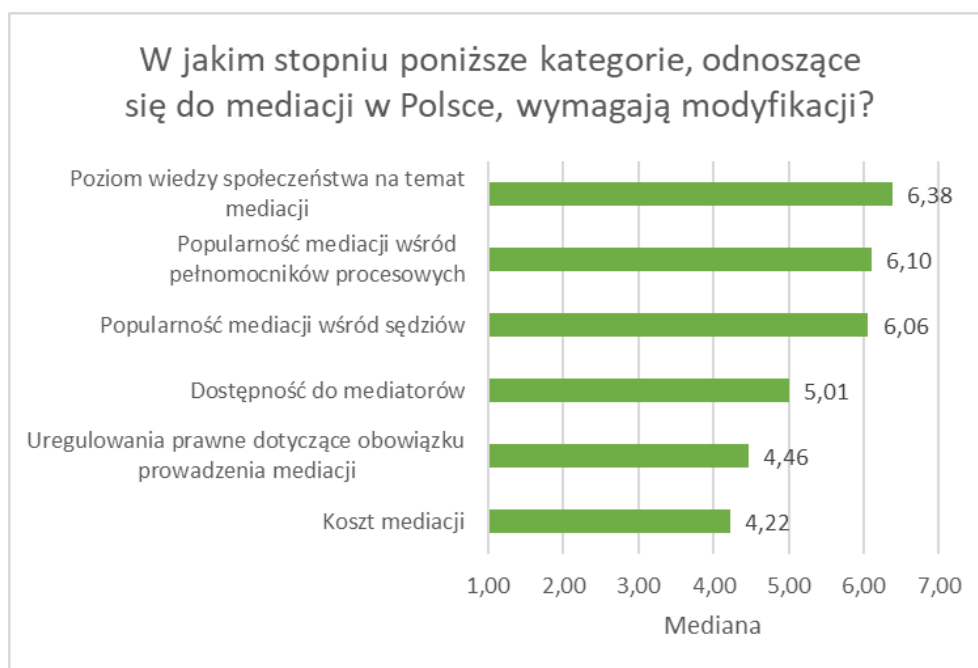
Wykres 1. Globalna ocena systemu mediacji w Polsce – perspektywa mediatorów i perspektywa korzystających z mediacji

Tabela 2. Gotowość do skorzystania z usług mediatora w różnych sytuacjach zawodowych i osobistych – perspektywa korzystających z mediacji (skala odpowiedzi 0 – zdecydowanie nie → 10 zdecydowanie tak)

Proszę wyobrazić sobie, że jest Pani/Pan	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie standardowe
zaangażowany z racji wykonywanych obowiązków zawodowych w spór między dwiema stronami, które chcą dochodzić przed sądem swoich praw. Czy w takiej sytuacji zachęcałaby/zachęcałby Pani/Pan do skorzystania z pomocy mediatora?	0	10	7,22	2,604
stroną w sporze między osobami/institucjami, które chcą dochodzić przed sądem swoich praw. Czy w takiej sytuacji chciałaby/chciałby Pani/Pan skorzystać z pomocy mediatora?	0	10	6,93	2,659
ktoś z Pani/Pana najbliższego otoczenia (rodzina, znajomi) chce dochodzić przed sądem swoich praw. Czy w takiej sytuacji zachęcałaby/zachęcałby Pani/Pan do skorzystania z pomocy mediatora?	0	10	7,10	2,572

Wykres 2. Elementy, które wymagają zmiany w systemie mediacji w Polsce – perspektywa mediatorów (1 – zdecydowanie nie → 7 – zdecydowanie tak)

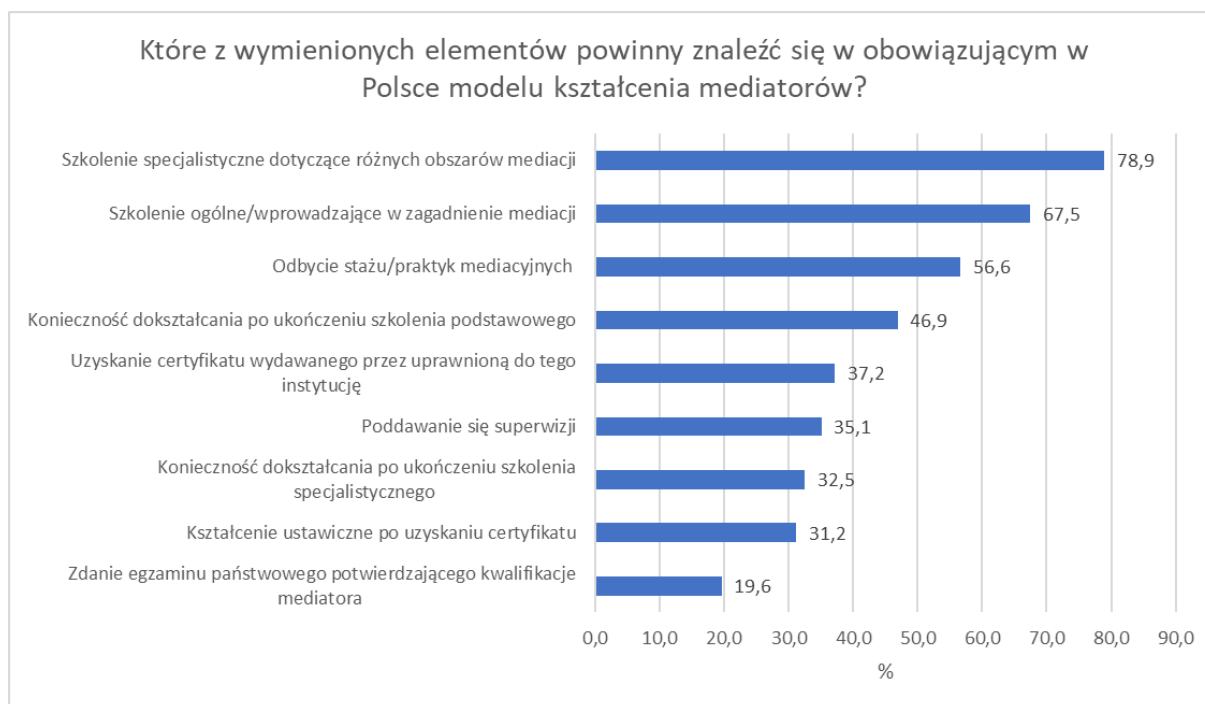

Wykres 3. Elementy, które wymagają zmiany w systemie mediacji w Polsce – perspektywa korzystających z mediacji (1 – zdecydowanie nie → 7 – zdecydowanie tak)

6.2. Model kształcenia mediatorów

Model kształcenia mediatorów ujmowany był poprzez trzy grupy pytań skierowanych do mediatorów. W pierwszej analizowano, jakie elementy powinny znaleźć się w obowiązującym w Polsce systemie edukacji mediatorów. Druga odnosiła się do tego, jakie instytucje powinny mieć uprawnienia do certyfikacji mediatorów. Natomiast w ostatnim pytaniu sprawdzano, czy powinny zostać wyznaczone ujednolicone kryteria prowadzenia szkoleń/kursów dla ośrodków/instytucji kształcących mediatorów.

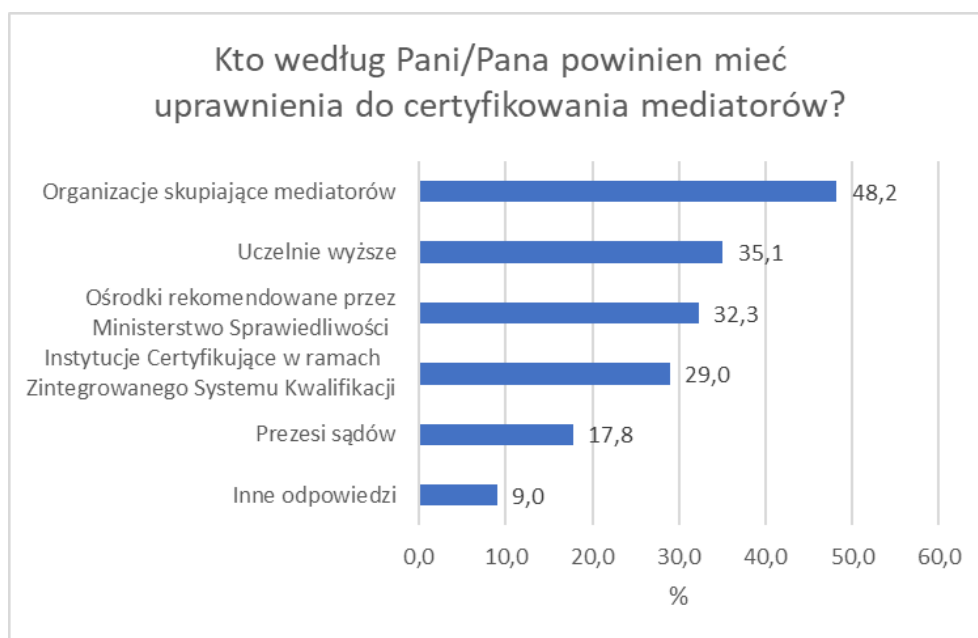
Najwięcej mediatorów wskazuje, że w obowiązującym systemie kształcenia mediatorów powinny znaleźć się szkolenia specjalistyczne dotyczące różnych obszarów mediacji, szkolenie ogólne – wprowadzające w mediację, odbycie stażu lub praktyk mediacyjnych, a także konieczność doksztalcenia po ukończeniu szkolenia podstawowego (por. Wykres 4). Relatywnie najmniej mediatorów (około 20%) postuluje wpisanie do systemu obowiązkowego egzaminu państwowego, który potwierdzałby kwalifikacje mediatora.

Wykres 4. Obowiązkowe elementy systemu kształcenia mediatorów – perspektywa mediatorów

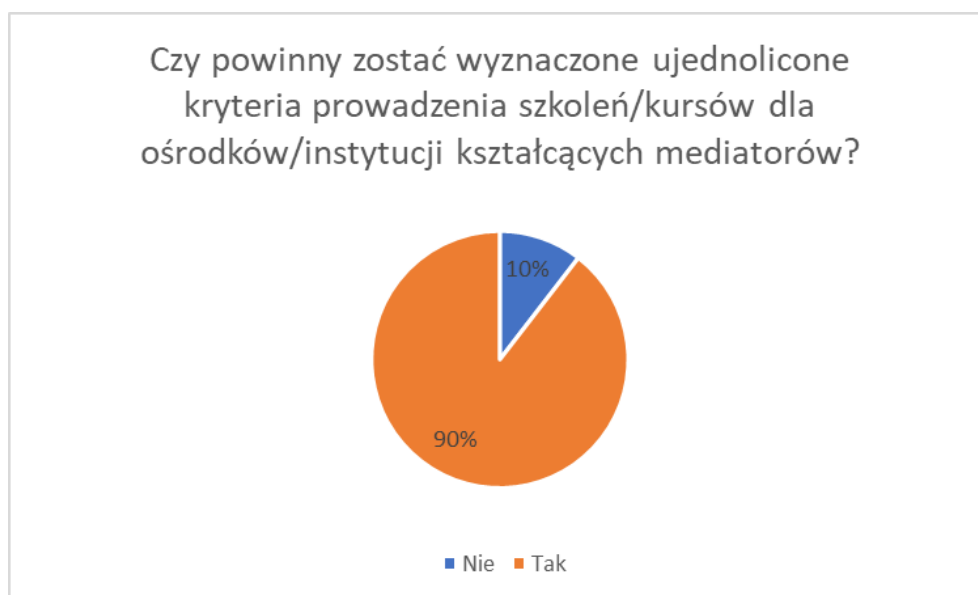
Według respondentów prawo do certyfikowania mediatorów w pierwszej kolejności (około 50% ankietowanych) powinny mieć organizacje zrzeszające mediatorów. Takie

uprawnienia mogłyby mieć również uczelnie wyższe oraz specjalne ośrodki rekomendowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Obecne rozwiązanie, zgodnie z którym kompetencje potwierdzają prezesi sądów, akceptowane jest przez mniej niż 20% respondentów (por. Wykres 5).

Wykres 5. Instytucje uprawnione do certyfikowania mediatorów – perspektywa mediatorów

Wśród badanych widoczna jest bardzo duża potrzeba wyznaczenia jednolitych kryteriów, które obowiązywałyby dla ośrodków prowadzących kursy, szkolenia lub warsztaty dla osób chcących podjąć aktywność zawodową w obszarze mediacji. Jedynie 10% badanych mediatorów nie widzi takiej potrzeby (por. Wykres 6).

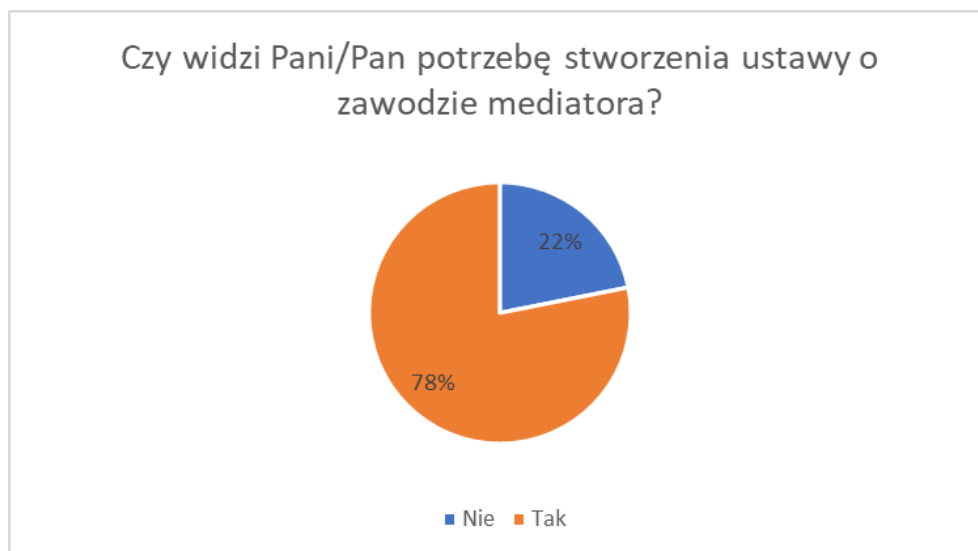

Wykres 6. Poziom akceptacji dla wyznaczenia ujednoliconych kryteriów prowadzenia szkoleń/kursów dla ośrodków/instytucji kształcących mediatorów – perspektywa mediatorów

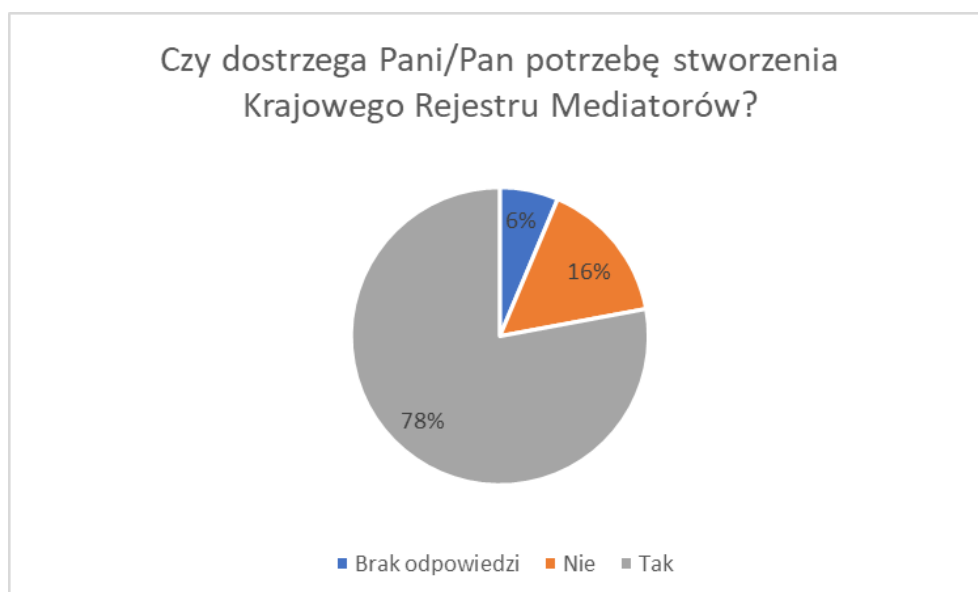
6.3. Obszary mediacji wymagające regulacji

Kategoria regulacji w obszarze mediacji reprezentowana była przez cztery pytania. Odnosiły się one do potrzeby stworzenia ustawy o zawodzie mediatora, akceptacji dla utworzenia Krajowego Rejestru Mediatorów, kwestii zapewnienia mediatorom ochrony przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego oraz traktowania profesji mediatora, jako zawodu zaufania publicznego.

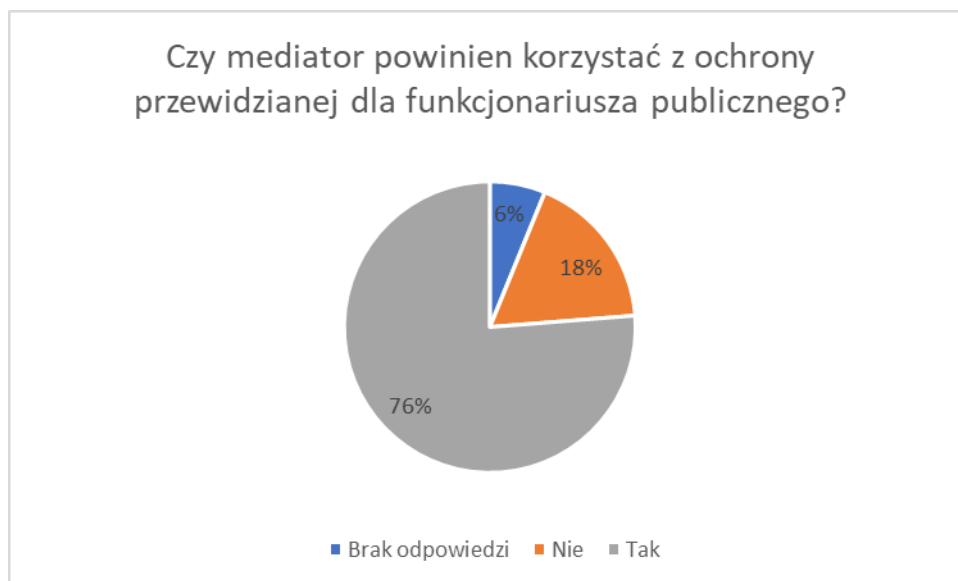
Uzyskane wyniki sugerują znaczącą potrzebę środowiska mediatorów w zakresie stworzenia ustawy o zawodzie mediatora. Prawie 80% badanych dostrzega taką konieczność (por. Wykres 7). Podobny poziom akceptacji respondenci deklarują dla stworzenia Krajowego Rejestru Mediatorów, zawierającego ogólnodostępne informacje o stałych mediatorach oraz osobach posiadających odpowiednie kwalifikacje potrzebne do pracy w charakterze mediatora (por. Wykres 8). Badani mediatorzy dostrzegają także potrzebę (76%) objęcia mediatorów ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego (por. Wykres 9). Przeciwnie temu jest jednak prawie 20% pytanych. Wśród badanych występuje natomiast bardzo duża akceptacja dla rozwiązania, w którym profesja mediatora traktowana byłaby, jako zawód zaufania publicznego. Za taką propozycją opowiadają się prawie wszyscy respondenci (93%) (por. Wykres 10).

Wykres 7. Poziom akceptacji dla stworzenia ustawy o zawodzie mediatora – perspektywa mediatorów

Wykres 8. Poziom akceptacji dla stworzenia Krajowego Rejestru Mediatorów – perspektywa mediatorów

Wykres 9. Poziom akceptacji dla objęcia mediatorów ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego – perspektywa mediatorów

Wykres 10. Poziom akceptacji dla traktowania profesji mediatora, jako zawodu zaufania publicznego – perspektywa mediatorów

6.4. Zawartość Krajowego Rejestru Mediatorów

Respondentów (zarówno mediatorów, jak i osób korzystających z mediacji) zapytano również o zawartość Krajowego Rejestru Mediatorów. Ta część ankiety zawierała prośbę o ocenę kilkudziesięciu rodzajów informacji mogących się potencjalnie znaleźć w

planowanym KRM. Badani oceniali każdą z nich na skali od 1 – zdecydowanie nie do 7 – zdecydowanie tak. Dodatkowo w części tej sprawdzano, które informacje z KRM powinny być dostępne w przestrzeni publicznej, a które jedynie dla wybranych grup, np. sędziów. Badani wskazali na szereg kategorii, które powinny znaleźć się w KRM. Według mediatorów rejestr mediatorów powinien zawierać podstawowe dane identyfikacyjne dotyczące mediatora takie jak: imię i nazwisko, adres e-mail, miejsce prowadzenia mediacji, poziom wykształcenia, numer telefonu, specjalizację mediacyjną, możliwość prowadzenia mediacji w innym języku, dostępne formy prowadzenia mediacji (online lub stacjonarna), adres siedziby, dodatkowe kompetencje mediatora, kierunek ukończonych studiów oraz informacje dotyczące dostosowania lokalu do potrzeb osób niepełnosprawnych (por. Tabela 3). Mediatorzy w najmniejszym stopniu widzą potrzebę umieszczania w KRM informacji prywatnych/osobistych dla mediatora np. hobby, sytuacja osobista oraz adres zamieszkania. Występuje też niewielka chęć do akceptacji umieszczania informacji na temat ilości odmów zatwierdzenia ugody przez sąd, a także skuteczności mediatora oraz jego ocen przez klientów.

Tabela 3. Rodzaj informacji, które powinny zostać umieszczone w KRM – perspektywa mediatorów (ocena dokonywana na skali od 1 – zdecydowanie nie do 7 – zdecydowanie tak)

Rodzaj informacji:	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe
Imię i nazwisko	6,87	6,57	1,38
Adres e-mail	6,79	6,52	1,29
Miejsce prowadzenia mediacji/obszar działania	6,73	6,32	1,52
Poziom wykształcenia	6,67	6,18	1,68
Numer telefonu	6,67	6,17	1,71
Specjalizacja mediatora	6,67	6,29	1,44
Możliwość prowadzenia mediacji w innym języku	6,64	6,21	1,53
Dostępne formy prowadzenia mediacji (online czy mediacja stacjonarna)	6,61	6,14	1,61
Adres siedziby	6,58	5,96	1,87
Dodatkowe kompetencje (język migowy, itp.)	6,56	6,04	1,66
Dostosowanie lokalu do obsługi osób niepełnosprawnych	6,43	5,78	1,84
Kierunek ukończonych studiów	6,41	5,69	1,97
Płeć	5,17	4,55	2,51

Rodzaj i rok ukończonych kursów, szkoleń lub studiów podyplomowych	5,14	4,72	2,24
Doświadczenie w prowadzeniu mediacji wyrażone w latach	4,81	4,58	2,23
Informacja na temat aktualnie wykonywanego zawodu	4,59	4,31	2,43
Przynależność do organizacji/stowarzyszeń skupiających mediatorów	4,51	4,31	2,34
Zdjęcie mediatora	3,43	3,56	2,24
Opis dotychczasowego doświadczenia zawodowego poza obszarem mediacji	3,24	3,48	2,27
Poddawanie się superwizji	3,15	3,44	2,31
Wiek	2,84	3,49	2,47
Liczba przeprowadzonych mediacji	2,61	3,11	2,17
Ocena mediatora przez jego klientów	1,96	2,80	2,11
Skuteczność mediatora rozumiana jako stosunek liczby przeprowadzonych mediacji do liczby zawartych ugód.	1,70	2,44	1,97
Ilość odmów zatwierdzenia ugody przez sąd	1,70	2,48	2,02
Hobby i zainteresowania	1,42	1,85	1,50
Adres zamieszkania	1,18	1,51	1,41
Informacje na temat sytuacji osobistej/rodzinnej (m.in. stan cywilny, posiadanie dzieci)	1,15	1,37	1,16

Według badanych mediatorów KRM w dostępie publicznym powinien zawierać szczególnie te elementy, które mogą wyróżniać osobę pracującą w tym obszarze, wskazując na jej unikatowość (por. Wykres 11). Do takich informacji zaliczyć można m.in. możliwość prowadzenia mediacji w innym języku, dostępne formy prowadzenia mediacji (*online* lub *offline*), miejsce prowadzenia mediacji oraz przystosowanie lokalu dla osób niepełnosprawnych. Bardzo ważnymi elementami, które powinny być dostępne publicznie są również: imię i nazwisko mediatora oraz jego specjalizacja. Badani mediatorzy w najmniejszym stopniu są przekonani o konieczności publicznego dostępu do takich danych jak: adres zamieszkania, ilość odmów zawarcia umowy przez sąd, informacje na temat sytuacji osobistej oraz skuteczność mediatora i liczba przeprowadzonych mediacji.

Wykres 11. Rodzaj informacji umieszczonych w KRM, które powinny być dostępne publicznie – perspektywa mediatorów

Tabela 4. Rodzaj informacji, które powinny zostać umieszczone w KRM – perspektywa korzystających z mediacji (ocena dokonywana była na skali od 1 – zdecydowanie nie do 7 – zdecydowanie tak)

Rodzaj informacji:	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe
Imię i nazwisko	6,85	6,58	1,276
Adres e-mail	6,83	6,60	1,161
Miejsce prowadzenia mediacji/obszar działania	6,81	6,57	1,184
Specjalizacja mediatora	6,81	6,69	0,845
Dostępne formy prowadzenia mediacji (online czy mediacja stacjonarna)	6,78	6,57	1,094
Numer telefonu	6,77	6,46	1,357
Poziom wykształcenia	6,69	6,45	1,180
Adres siedziby	6,64	5,94	1,969
Dostosowanie lokalu do obsługi osób niepełnosprawnych	6,63	6,32	1,276
Kierunek ukończonych studiów	6,62	6,28	1,386
Dodatkowe kompetencje (język migowy, itp.)	6,6	6,28	1,314
Możliwość prowadzenia mediacji w innym języku	6,53	6,21	1,281
Rodzaj i rok ukończonych kursów, szkoleń lub studiów podyplomowych	6,41	5,93	1,621
Wiek	6,39	5,54	2,137
Informacja na temat aktualnie wykonywanego zawodu	6,29	5,69	1,799
Doświadczenie w prowadzeniu mediacji wyrażone w latach	6,22	5,57	1,847
Płeć	6,2	5,24	2,218
Przynależność do organizacji/stowarzyszeń skupiających mediatorów	5,99	5,39	1,851
Liczba przeprowadzonych mediacji	5,65	5,07	2,061
Opis dotychczasowego doświadczenia zawodowego poza obszarem mediacji	5,58	5,13	1,889
Ilość odmów zatwierdzenia ugody przez sąd	5,28	4,75	2,180
Zdjęcie mediatora	4,7	4,48	2,256

Ocena mediatora przez jego klientów	4,07	4,04	2,220
Skuteczność mediatora rozumiana, jako stosunek liczby przeprowadzonych mediacji do liczby zawartych ugód.	3,92	4,06	2,230
Poddawanie się superwizji	3,77	3,99	1,981
Hobby i zainteresowania	1,76	2,25	1,675
Informacje na temat sytuacji osobistej/rodzinnej (m.in. stan cywilny, posiadanie dzieci)	1,38	1,74	1,452
Adres zamieszkania	1,36	1,97	1,896

Na bardzo podobne do mediatorów kategorie informacji, które należy umieścić w KRM, wskazują również badani z grupy osób potencjalnie korzystających z mediacji (por. Tabela 4). W ich odpowiedziach również pojawiają się takie dane jak: imię i nazwisko, adres e-mail, miejsce prowadzenia działań mediacyjnych, specjalizacja, dostępne formy mediacji, numer telefonu oraz adres siedziby. Z kolei najmniej istotnymi kategoriami informacji są hobby, sytuacja osobista i adres zamieszkania. Jeżeli w rejestrze planowane byłoby podzielenie informacji dotyczących mediatora na te dostępne publicznie i jedynie dla przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości to według badanych w ograniczonym dostępie powinno się umieścić: ilość odmów zatwierdzenia ugody przez sąd, skuteczność mediatora, sytuację osobistą mediatora, jego adres zamieszkania, poddawanie się superwizji oraz ocenę mediatora przez klientów (por. Wykres 12).

Wykres 12. Rodzaj informacji umieszczonych w KRM, które powinny być dostępne jedynie dla przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości – perspektywa korzystających z mediacji

6.5. Funkcjonalności Krajowego Rejestru Mediatorów

Badając oczekiwania względem funkcjonalności KRM poproszono o ocenę zarówno mediatorów, jak i osoby korzystające z mediacji. Zadaniem respondentów była ocena różnych funkcjonalności dostępnych dla mediatorów i sędziów na siedmiostopniowej skali do 1 – zdecydowanie nie do 7 – zdecydowanie tak. Respondenci (mediatorzy oraz korzystający z mediacji) byli zgodni, co do podstawowych funkcjonalności, jakie powinien zawierać KRM. Najbardziej istotnymi wydają się być: możliwość automatycznego wyszukiwania mediatora, elektroniczne podpisywanie dokumentów, składanie elektronicznego wniosku o przyznanie wynagrodzenia, komunikacja między koordynatorem ds. mediacji a mediatorem oraz między sędzią a mediatorem, wgląd do treści postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji i zatwierdzeniu/odmowie ugody, a także możliwość uzyskania informacji zwrotnej na temat ugody przygotowanej przez sąd (por. Tabela 5). Badane grupy respondentów były zasadniczo zgodne co do oceny ważności poszczególnych funkcjonalności KRM. Wystąpiły jednak dwie znaczące różnice, będące prawdopodobnie efektem odmiennych potrzeb mediatorów i osób korzystających z mediacji. Dla korzystających z mediacji w porównaniu z mediatorami bardziej istotna jest możliwość dowiedzenia się poprzez KRM, jaki jest czas oczekiwania na rozpoczęcie mediacji oraz ile aktualnie mediacji prowadzi mediator.

Tabela 5. Funkcjonalności KRM w opinii mediatorów i korzystających z mediacji (ocena dokonywana była na skali od 1 – zdecydowanie nie do 7 – zdecydowanie tak)

Rodzaj funkcjonalności:	Perspektywa mediatorów			Perspektywa osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji		
	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe
Możliwość automatycznego wyszukiwania mediatora przy pomocy różnych kryteriów (np. województwo, staż, obszar mediacji, itp.)	6,69	6,41	1,21	6,84	6,64	1,04
Możliwość elektronicznego podpisania i przesłania dokumentów przez mediatora	6,59	6,16	1,51	6,61	6,21	1,49
Możliwość złożenia	6,58	6,11	1,62	6,59	6,15	1,53

elektronicznego wniosku o przyznanie wynagrodzenia przez mediatora						
Możliwość komunikacji między koordynatorem ds. mediacji a mediatorem	6,48	6	1,63	6,31	5,89	1,51
Możliwość elektronicznego podpisania i przesłania dokumentów przez strony	6,48	5,95	1,68	6,58	6,14	1,54
Możliwość komunikacji między sędzią a mediatorem	6,46	5,93	1,71	5,75	4,89	2,32
Wgląd do treści postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji	6,44	5,83	1,81	6,41	5,74	1,9
Wgląd do treści postanowienia o zatwierdzeniu/odmowie zatwierdzenia ugody	6,43	5,78	1,87	5,9	5,2	2,03
Informacja zwrotna na temat ugody przesłanej do sądu	6,39	5,76	1,84	5,37	4,92	2,1
Możliwość samodzielnego oznaczenia urlopu przez mediatora	6,35	5,7	1,89	6,44	5,92	1,64
Możliwość przeglądania akt sprawy	6,24	5,45	2,04	5,47	5,02	2,04
Możliwość sprawdzenia terminów rozpraw	6,2	5,42	2,04	5,24	4,89	2,09
Możliwość czasowego zawieszenia pełnienia funkcji mediatora	6,18	5,52	1,87	-	-	-
Uwagi sędziego dotyczące ugody przesłanej przez mediatora	6,14	5,3	2,14	4,63	4,43	2,3
Możliwość samodzielnego uzupełniania ukończonych szkoleń przez mediatorów	6,06	5,24	2,1	5,39	5,16	1,72
Przebywanie mediatora na	5,78	5,08	2,14	6,66	6,23	1,56

urlopie/zwolnieniu						
Czas oczekiwania na rozpoczęcie mediacji	5,61	5,13	2	6,74	6,47	1,23
Możliwość zgłoszenia zastrzeżeń do pracy mediatora przez sędziego	5,32	4,9	2,14	5,09	4,81	2,14
Informacja o zaakceptowaniu ugody przez sąd	5,13	4,67	2,36	5,84	5,29	1,88
Informacje o ocenie wystawionej mediatorowi przez sędziów	4,14	4,03	2,29	4,37	4,31	2,19
Informacja o ocenie wystawionej mediatorowi przez klientów	3,86	3,8	2,28	4,08	4,11	2,21
Informacja o ilości aktualnie prowadzonych mediacji przez mediatora	3,64	3,6	2,18	6,53	6	1,66
Informacja o skardze/skargach złożonych na mediatora	3,63	3,62	2,21	4,38	4,46	2,13

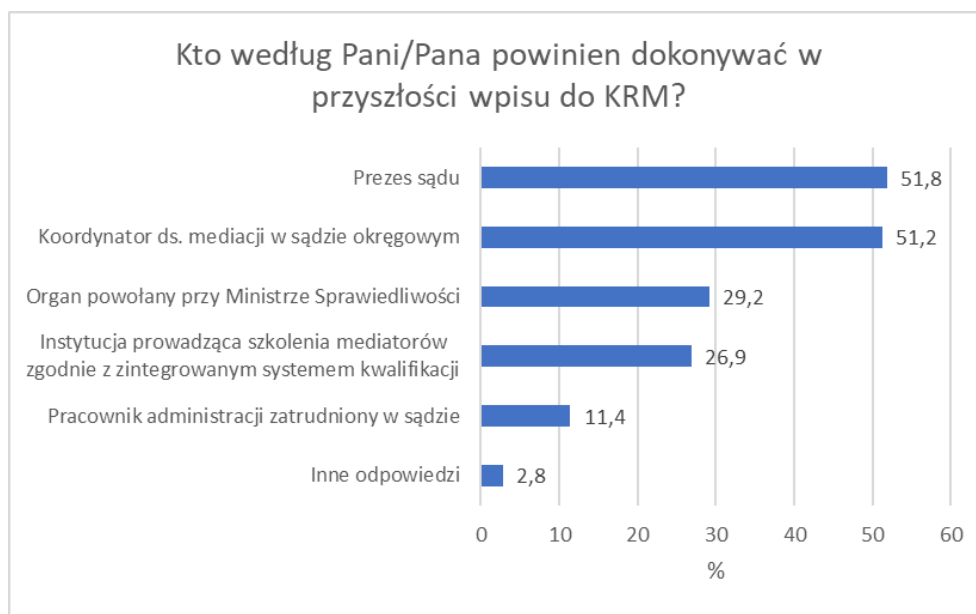
6.6. Zarządzanie informacjami zawartymi w KRM

Kolejną ważną kwestią poruszaną w badaniach była ocena, kto i jak powinien zarządzać informacjami zawartymi w KRM. Ta kategoria pytań skierowana była jedynie do mediatorów i pozwalała na zebranie informacji dotyczących tego, kto powinien dokonywać wpisu do KRM, sytuacji, w jakich osoby będą wykreślane z tej bazy oraz czasowego zawieszania pełnienia funkcji mediatora.

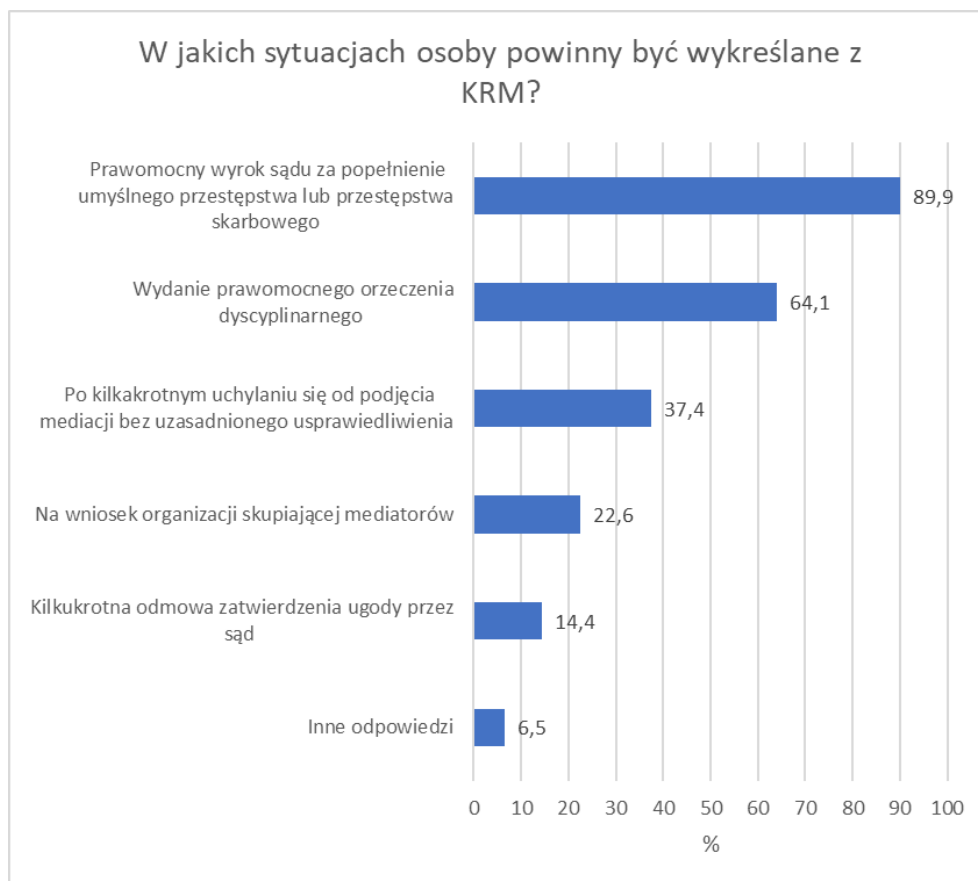
Najwięcej badanych mediatorów uważa, że wpisu do KRM powinien dokonywać, tak jak dzieje się to obecnie, prezes sądu lub koordynator ds. mediacji w sądzie okręgowym (por. Wykres 13). Jest jednak około 30% badanych, którzy dopuściliby do tego zadania organ powstały przy Ministerstwie Sprawiedliwości lub instytucję prowadzącą szkolenia dla mediatorów.

Z kolei wykreślenie z KRM powinno następować w sytuacji prawomocnego wyroku sądu za popełnienie umyślnego przestępstwa lub w sytuacji wydania prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego wobec mediatora (por. Wykres 14). Dla prawie 40% badanych

powodem takim może być również kilkukrotne uchylanie się od podjęcia mediacji bez uzasadnionego usprawiedliwienia.

Wykres 13. Instytucje/organy odpowiedzialne za wpis do KRM – perspektywa mediatorów

Wykres 14. Sytuacje, w których mediator powinien być wykreślany z KRM – perspektywa mediatorów

Natomiast jeżeli chodzi o możliwość czasowego zawieszenia pełnienia funkcji mediatora respondenci wskazywali na następujące sytuacje, w których powinno to być dopuszczalne:

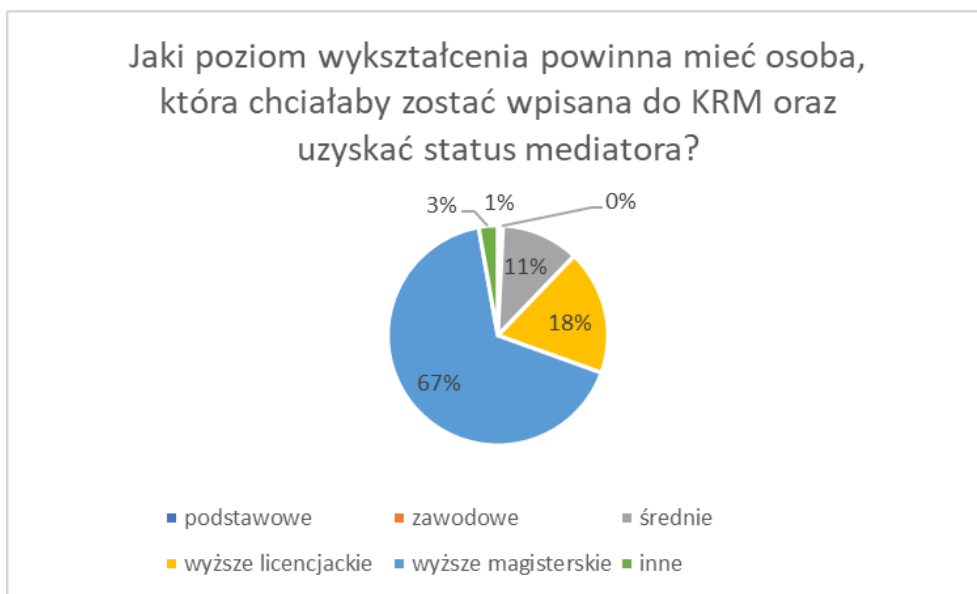
- trudności o charakterze zdrowotnym (np. poważna choroba);
- trudności osobiste;
- rozpoczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec mediatora lub naruszenie zasad mediacji.

6.7. Wymagania wobec kandydatów na mediatorów

Kolejnym ważnym obszarem uwzględnionym podczas badań była próba dookreślenia wymagań wobec kandydatów na mediatorów. W celu ustalenia minimalnych wymagań w tym zakresie zapytano respondentów o kwestie dotyczące: poziomu wykształcenia, minimalnego wieku, ukończenia kursów/szkoleń/studiów podyplomowych, minimalnej liczby godzin

ukończonego kursu mediacyjnego, minimalnej liczby przeprowadzonych mediacji, stażu mediacyjnego, umiejętności praktycznych oraz ewentualnego zdania egzaminu państwowego.

Przeważająca większość badanych uważa, że kandydat na mediatora powinien legitymować się dyplomem ukończenia studiów wyższych magisterskich. Uważa tak prawie 70% badanych. Natomiast dla około 20% wystarczające jest ukończenie studiów na poziomie licencjatu (por. Wykres 15).

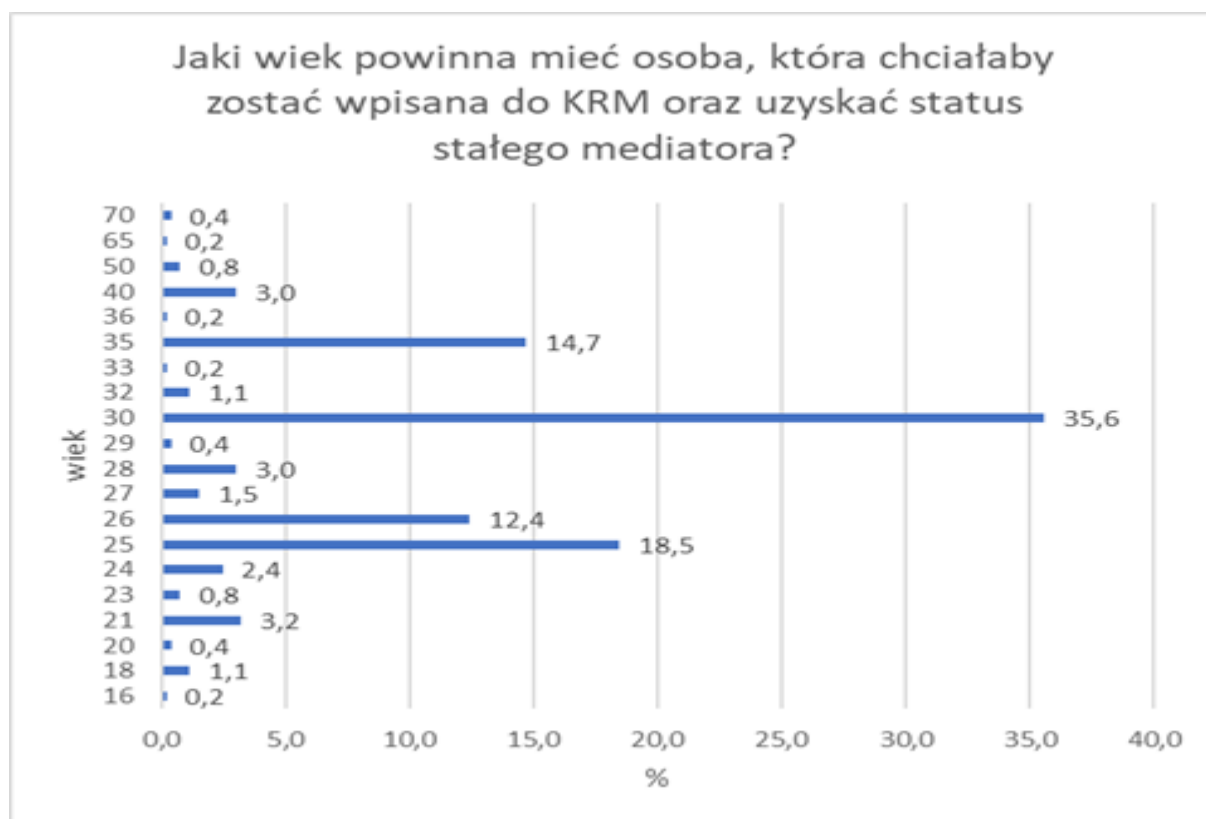

Wykres 15. Minimalny poziom wykształcenia dla kandydatów na mediatorów – perspektywa mediatorów

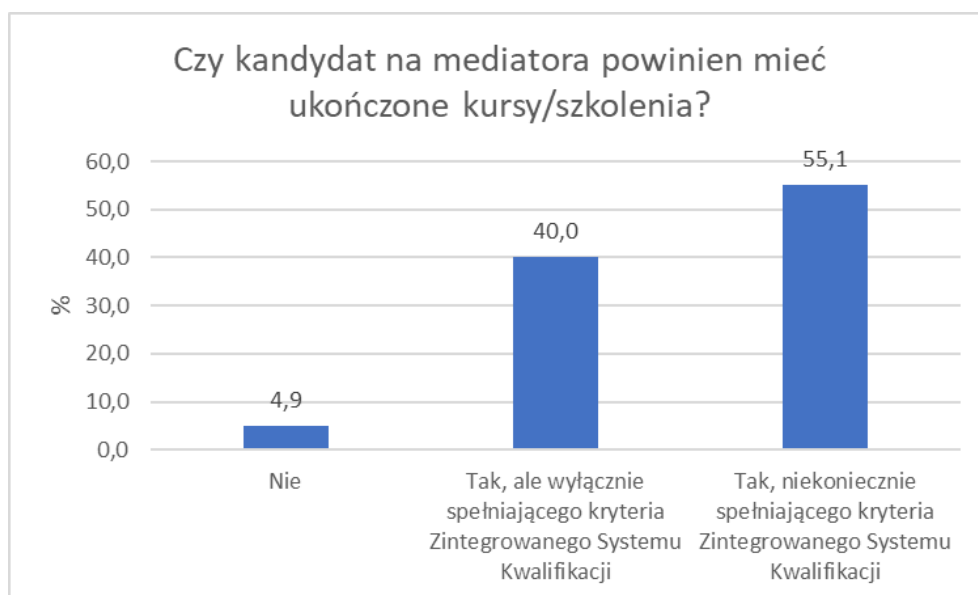
W przypadku minimalnego wieku wymaganego do wpisu do KRM, badani wskazują na bardzo różne rozwiązania poczynwszy od 16 lat (dla mediatorów rówieśniczych) aż do 70. roku życia (por. Tabela 6 i Wykres 16). Analizując jednak wskaźnik średniej można przypuszczać, że najbardziej optymalnym byłoby rozwiązanie, w którym kandydat na mediatora ma minimum około 30 lat.

Tabela 6. Minimalny wiek kandydata na mediatora – perspektywa mediatorów

	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie standardowe
Wiek osoby, która chciałaby zostać wpisana do KRM oraz uzyskać status stałego mediatora	16	70	29.23	5.541

Wykres 16. Procentowe wskazania dla poszczególnych kategorii wiekowych akceptowanych w przypadku kandydata na mediatora – perspektywa mediatorów

Wykres 17. Wymóg ukończenia kursu/szkolenia przez kandydata na mediatora – perspektywa mediatorów

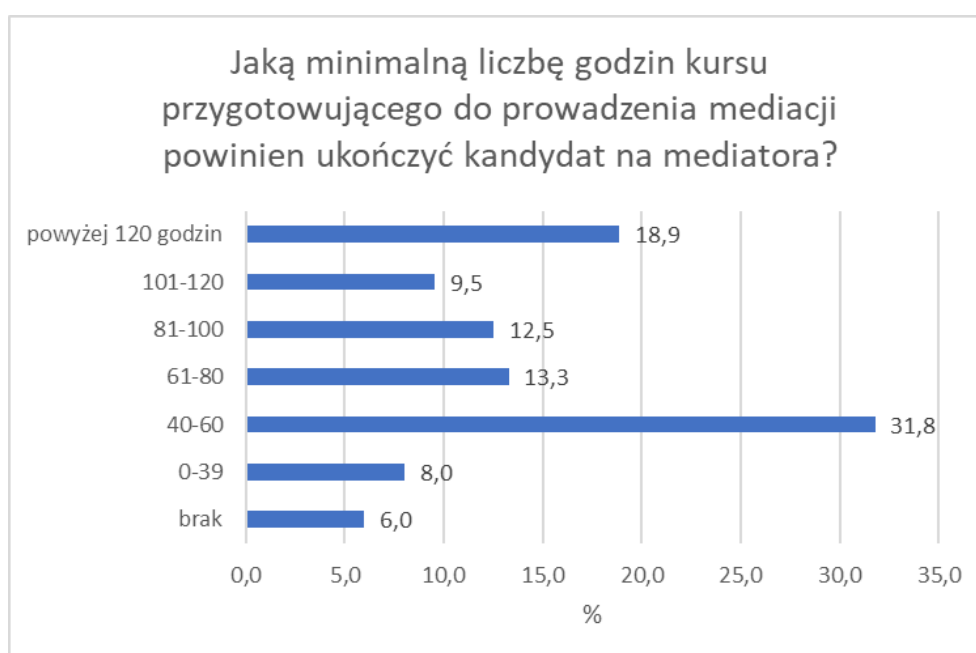
Respondenci wskazują, że kandydat na mediatora powinien posiadać ukończone kursy/szkolenia. Uważa tak ponad 90% badanych. Różnią się oni jednak w zakresie rodzaju tego kursu (por. Wykres 17). Dla ponad połowy nie jest ważne to czy kurs spełnia wymogi Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Natomiast dla 40% szkolenie takie powinno być zgodne z tym systemem.

Respondenci nie widzą także potrzeby ukończenia studiów podyplomowych przez kandydata na mediatora (por. Wykres 18). Ponad 70% badanych mediatorów wskazuje, że nie powinny być one konieczne w momencie wpisu do KRM.

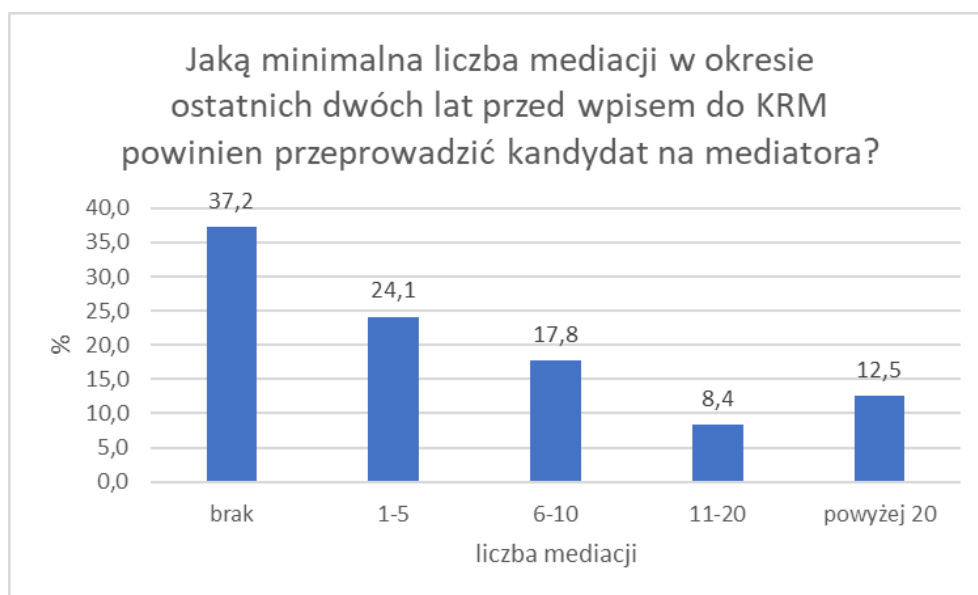
Wykres 18. Wymóg ukończenia studiów podyplomowych dla kandydata na mediatora – perspektywa mediatorów

Analiza minimalnej liczby godzin szkoleniowych, które powinien odbyć kandydat na mediatora pozwala dostrzec dwie wyróżniające się odpowiedzi. Najwięcej badanych (około 32%) osób uważa, że tego typu kurs powinien trwać od 40 do 60 godzin. Kolejną silnie reprezentowaną odpowiedzią jest ta wskazująca na wymóg kursu z programem zajęć powyżej 120 godzin (por. Wykres 19).

Wykres 19. Wymagana minimalna liczba kursu przygotowującego kandydata do pracy w zawodzie mediatora – perspektywa mediatorów

Co zaskakujące większość respondentów uważa, że kandydat na mediatora nie powinien posiadać doświadczenia w zakresie prowadzenia mediacji (por. Wykres 20). Uważa tak aż 37% respondentów. Dla 24% badanych wpis do KRM powinien być możliwy dla osób, które w ciągu dwóch lat poprzedzających akces do rejestru przeprowadziły od 1. do 5. mediacji. Natomiast dla ponad 10% badanych liczba mediacji powinna być większa niż 20.

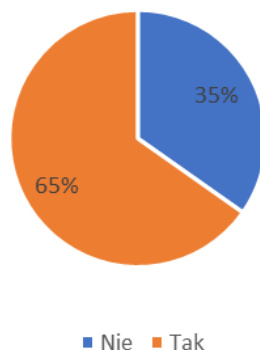
Wykres 20. Wymagana minimalna liczba przeprowadzonych mediacji dla kandydata na mediatora – perspektywa mediatorów

Wykres 21. Wymóg odbycia stażu mediacyjnego – perspektywa mediatorów

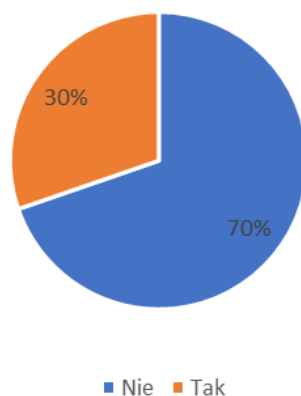
Większość przebadanych mediatorów uważa, że kandydat chcący wpisać się do KRM powinien odbyć staż (por. Wykres 21). Dla blisko 40% staż taki nie powinien być wymagany. Większość badanych sądzi, że kandydat na mediatora powinien posiadać także praktyczne umiejętności zdobyte podczas praktyk oraz potwierdzone opinią opiekuna/certyfikatem (Wykres 22).

Czy kandydat na mediatora powinien posiadać umiejętności praktyczne zdobyte podczas stażu lub praktyk potwierdzone opinią opiekuna?

Wykres 22. Wymóg posiadania umiejętności praktycznych zdobytych na stażach/praktykach potwierdzonych certyfikatem - perspektywa mediatorów

Czy kandydat na mediatora powinien zdać egzamin państwowy?

Wykres 23. Wymóg zdania egzaminu państwowego dla kandydata na mediatora - perspektywa mediatorów

Wśród 30% ankietowanych mediatorów istnieje przekonanie, że osoba, która chce pełnić funkcje mediatora, powinna zdać egzamin państwowy. Przeciwnego zdania jest 70% badanych (por. Wykres 23).

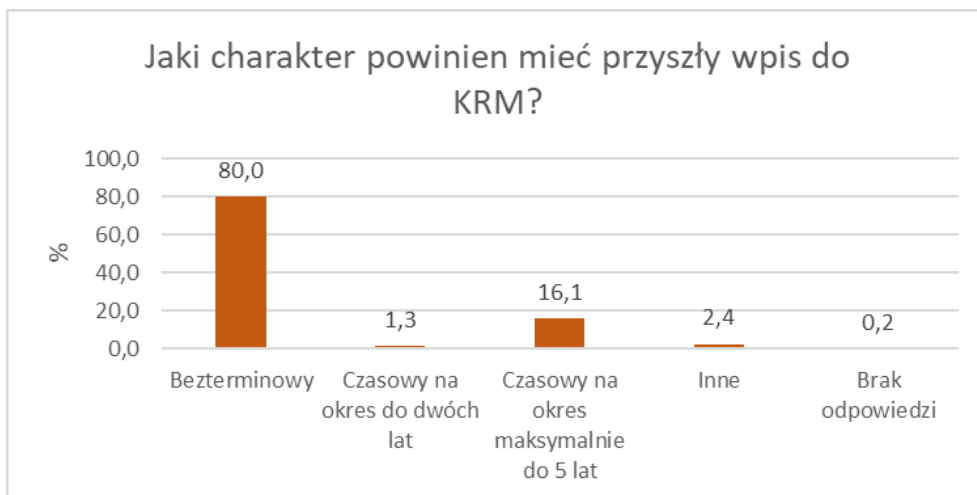
6.8. Oczekiwania wobec mediatorów po wpisie do KRM

Wpis do rejestru jest potwierdzeniem posiadania pewnych kompetencji i umiejętności niezbędnych do pełnienia roli mediatora. Nie kończy on jednak ścieżki rozwoju mediatora. Istotne jest zatem pytanie o dalsze wymagania wobec osób wpisanych do KRM. W przeprowadzonych badaniach zapytano aktualnych mediatorów, co według nich powinno dziać się z osobą po wpisie do rejestru, jakie wobec niej powinny być oczekiwania. Ta kwestia była eksplorowana poprzez pytania dotyczące obowiązku dalszego rozwoju kompetencji po wpisie, charakteru wpisu do rejestru, rozwiązania stosowanego po upływie wpisu czasowego oraz konieczności poddawania się superwizji.

Respondenci są zgodni, co do obowiązku dalszego kształcenia po uzyskaniu wpisu do KRM. Za takim rozwiązaniem opowiada się prawie 80% przebadanych mediatorów (por. Wykres 24). Przeciwnych temu jest natomiast 23% ankietowanych. Zdecydowana większość uważa, że wpis do KRM powinien mieć charakter bezterminowy. Twierdzenie to jest typowe dla 80% badanych. Jednak aż 16,1% mediatorów opowiada się za wpisem czasowym na okres maksymalnie do 5 lat (por. Wykres 25).

Wykres 24. Wymóg dalszego kształcenia po wpisie do KRM

Wykres 25. Charakter wpisu do KRM

Osoby opowiadające się za czasowym wpisem do KRM wskazują na kilka możliwych rozwiązań po ustaniu ważności wpisu (por. Wykres 26). Najczęściej wybieranym jest ten odnoszący się do spełnienia obowiązku doksztalcania w postaci kursów, szkoleń, ewentualnie udziału w konferencjach branżowych. Rozwiązaniem drugim jest przedłużenie wpisu na podstawie spełnienia zarówno obowiązku doksztalcania, jak i zrealizowania odpowiedniej ilości mediacji. Dla 16% badanych wystarczającym w tej sytuacji byłoby przeprowadzenie odpowiedniej ilości mediacji. Około 13% opowiada się za przedłużeniem wpisu w oparciu o analogiczną procedurę, jak ta wymagana do pierwszego wpisu. Ostatnim rozwiązaniem jest przedłużenie wpisu na wniosek mediatora bez konieczności spełniania jakichkolwiek wymagań. Takie rozwiązanie jest wskazywane przez około 11% ankietowanych.

Wykres 26. Preferencja sposobu przedłużenia wpisu do KRM po upływie jego ważności

Wykres 27. Wymóg poddawania się superwizji przez mediatorów

Opinie przebadanych osób na temat konieczności poddawania się superwizji są podzielone. Większość uważa (54%), że nie powinna ona być wymagana (por. Wykres 27). Jednak dla 46% przebadanych mediatorów rozwiązanie takie wydaje się być do zaakceptowania.

6.9. Propozycje rozwiązań w kontekście wpisu do KRM

Podczas badań próbowano również sprawdzić, jakie rozwiązanie według badanych byłoby najbardziej optymalne w odniesieniu do aktualnie funkcjonujących mediatorów. W tej części pytano o dwie kwestie: akceptację dla wyznaczania mediatora poprzez losowanie oraz kryteria, które powinni spełnić mediatorzy funkcjonujący na rynku, a chcący być wpisani do KRM.

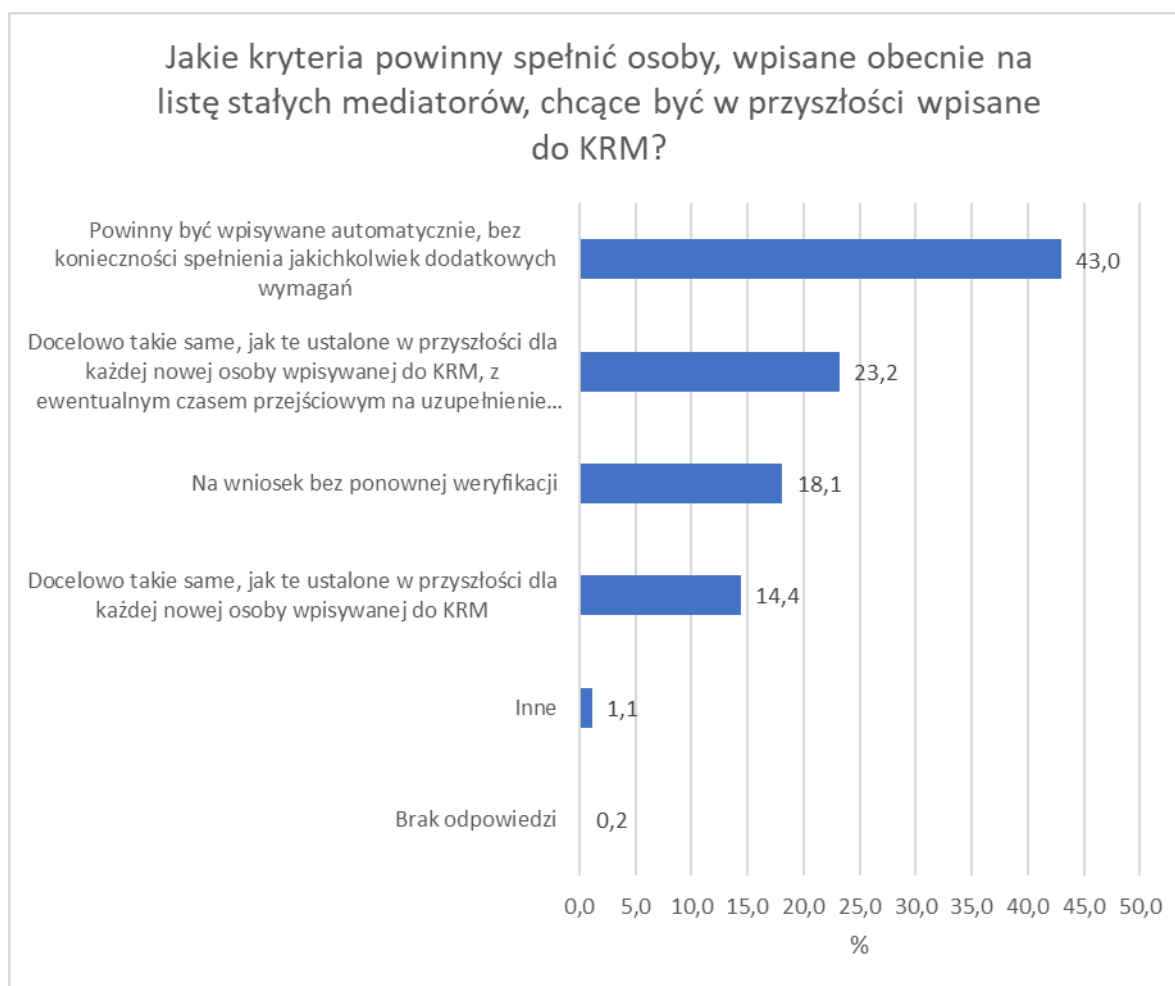
W przypadku pierwszej kwestii widoczny jest brak wyraźnej opinii środowiska mediatorów. Za opcją wyboru poprzez losowanie opowiedziało się 50% badanych. Tyle samo jest jej przeciwnie (por. Wykres 28).

Wykres 28. Preferencja sposobu wyboru mediatorów przez sędziów – perspektywa mediatorów

W przypadku wpisywania do KRM osób już działających na rynku usług mediacyjnych najczęściej wskazywaną przez badanych jest opcja wpisu automatycznego bez spełniania jakichkolwiek dodatkowych kryteriów (por. Wykres 29). Opowiada się za nią aż 43% badanych. Akceptację dla docelowo takich samych kryteriów, jakie będą ustalone

w przyszłości dla każdej nowej osoby wpisywanej do KRM z ewentualnym okresem przejściowym manifestuje 23% respondentów. Opcję na wniosek bez ponownej weryfikacji wskazało 18%. Natomiast kryteria docelowo takie same, jak w przyszłości dla każdej nowej osoby wpisywanej do KRM – 14,4%.

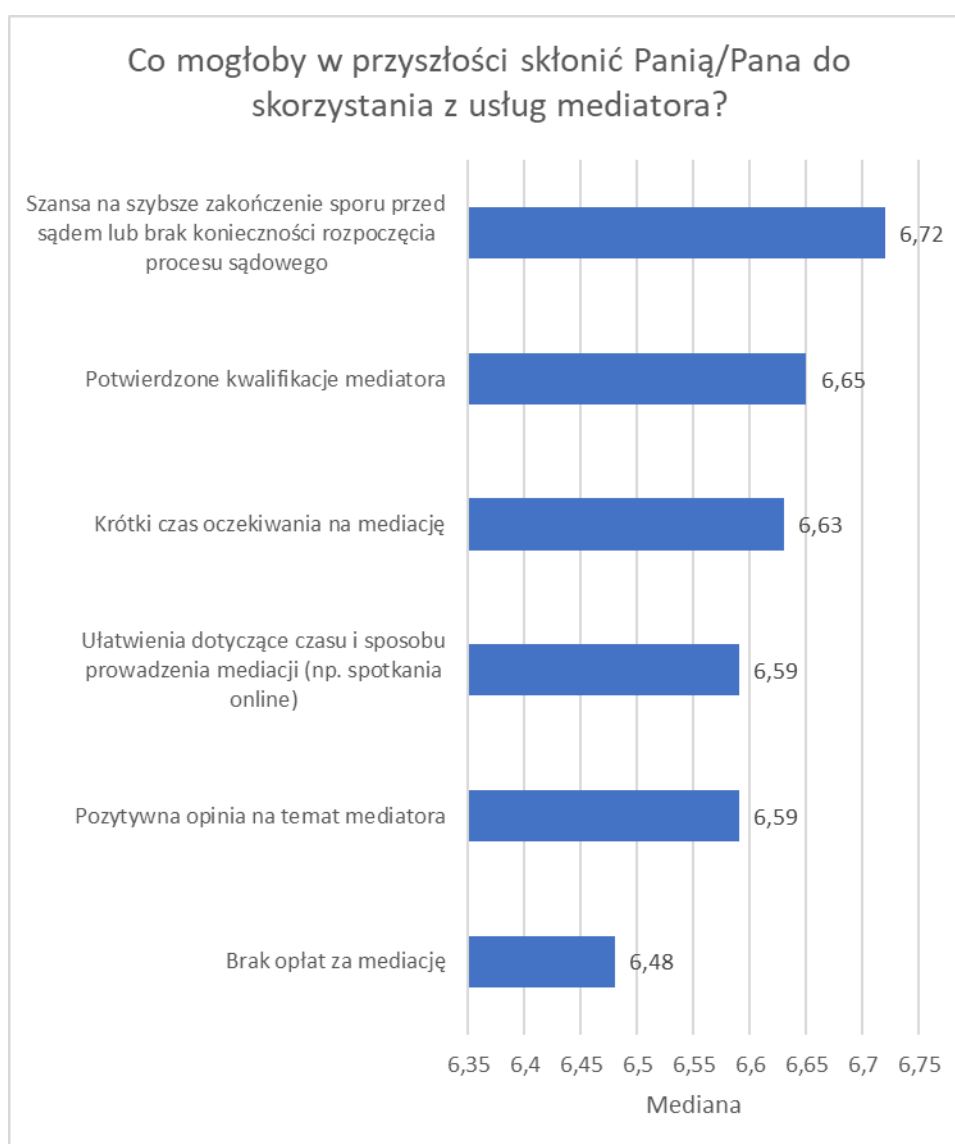
Wykres 29. Preferencja sposobu wyboru mediatorów przez sędziów – perspektywa mediatorów

6.10. Czynniki zachęcające do skorzystania z usług mediatorów

Podczas badań zrealizowanych w grupie mediatorów oraz osób mogących potencjalnie skorzystać z mediacji zapytano o kwestie czynników zachęcających do udziału w procesie mediacyjnym. W przypadku osób potencjalnie korzystających z mediacji lub mogących skorzystać z niej w przyszłości pytania miały charakter ocen na skalach szacunkowych (od 1 – zdecydowanie nie do 7 – zdecydowanie tak) i odnosiły się m.in. do cech, kompetencji,

którymi powinien cechować się mediator, a także sposobu organizacji mediacji. Natomiast w przypadku mediatorów zadano pytania otwarte odnoszące się do czynników zachęcających sędziów do skorzystania z mediacji oraz czynników zachęcających strony postępowania do udziału w mediacji.

Dla osób mogących być potencjalnie klientami mediatorów czynnikami najbardziej zachęcającymi do skorzystania z usług mediatora są: możliwość szybkiego zakończenia sporu przed sądem lub brak konieczności rozpoczynania procesu sądowego, potwierdzone kwalifikacje mediatora, krótki czas oczekiwania na mediację, a także ułatwienia dotyczące czasu i sposobu prowadzenia mediacji oraz pozytywna opinia na temat mediatora (por. Wykres 30).

Wykres 30. Czynniki zachęcające do skorzystania z usług mediatora – perspektywa korzystających z mediacji (ocena dokonywana była na skali od 1 - zdecydowanie nie do 7 – zdecydowanie tak)

Osoby, które potencjalnie mogą skorzystać z usług mediatora oczekują od niego: wysokiego poziomu kompetencji miękkich, doświadczenia zawodowego w obszarze mediacji, ukończenia kursu mediacyjnego, wykształcenia wyższego oraz zdania egzaminu państwowego z obszaru mediacji (por. Wykres 31). Dodatkowo dla tych osób ważna jest przynależność do stowarzyszeń branżowych, znajomość języków obcych i posiadanie ubezpieczenia od odpowiedzialności zawodowej.

Wykres 31. Cechy, kompetencje, kwalifikacje, które powinien posiadać mediator – perspektywa korzystających z mediacji (ocena dokonywana była na skali od 1 - zdecydowanie nie do 7 – zdecydowanie tak)

Wyniki uzyskane na grupie mediatorów wskazują, że czterema głównymi czynnikami, które mogą zachęcić strony do skorzystania z usług mediatora mogą być:

- większa świadomość społeczna na temat mediacji;
- obniżenie opłat za prowadzenie mediacji lub ich finansowanie z budżetu państwa;

- przekonanie o kompetencji mediatorów;
- szybkość procesu prowadzenia mediacji i skrócenie czasu oczekiwania na nią.

Z kolei pięcioma najważniejszymi czynnikami zachęcającymi sędziów do kierowania przez nich spraw do mediacji mogą być:

- zmiany w przepisach prawa, obligujące do kierowania spraw do mediacji;
- rejestracja mediatorów w KRM, który będzie potwierdzeniem rzetelności osób wykonujących tę profesję;
- cykliczne spotkania z mediatorami dające szansę na wzajemne poznanie i budowanie zaufania;
- szkolenia dla sędziów dotyczące procedury mediacyjnej;
- ułatwienia formalne w zakresie kierowania spraw do mediacji.

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

1. Podsumowanie odpowiedzi na pytania zamknięte zawarte w ankietach

- Bazując na wynikach uzyskanych w trakcie badań można stwierdzić, że system mediacji w Polsce oceniany jest zarówno przez samych mediatorów, jak i osoby mogące potencjalnie skorzystać w przyszłości z mediacji, jako funkcjonujący w sposób przeciętny. Co ciekawe, bardziej krytyczni wobec tego systemu są mediatorzy niż osoby mogące potencjalnie z niego skorzystać.
- Widocznymi obszarami do modyfikacji w obszarze mediacji są kwestie związane z uregulowaniami prawnymi, funkcjonowanie list stałych mediatorów oraz kształcenie osób zajmujących się mediacjami.
- System kształcenia mediatorów powinien składać się ze szkolenia wprowadzającego, szkolenia specjalistycznego dotyczącego różnych obszarów mediacji, odbycia stażu lub praktyk mediacyjnych, a także konieczności doksztalcenia po ukończeniu szkolenia podstawowego.
- Powinny zostać wprowadzone ujednolicone kryteria prowadzenia kursów/szkoleń dla mediatorów.
- Uprawnienia do certyfikacji mediatorów powinny być w rękach stowarzyszeń skupiających mediatorów, uczelni wyższych, ewentualnie specjalnie powołanego organu przez Ministerstwo Sprawiedliwości.
- Konieczne jest stworzenie precyzyjnej ustawy o zawodzie mediatora.
- Istnieje duża aprobata dla powołania Krajowego Rejestru Mediatorów.
- Badani mediatorzy są zainteresowani objęciem ich profesji ochroną przewidzianą dla funkcjonariusza publicznego oraz nadania statusu zawodu zaufania publicznego.
- KRM powinien zawierać podstawowe informacje na temat mediatora: imię i nazwisko, neutralne dane kontaktowe, poziom wykształcenia, rejon działania, specjalizacja, formy prowadzenia mediacji oraz możliwość prowadzenia mediacji w innych językach.
- Funkcjonalności zawarte w KRM powinny zwiększać szansę na automatyzację procedur mediacyjnych, przyspieszać proces rozpoczęcia działań mediacyjnych oraz

ułatwiać komunikację między stronami zaangażowanymi w proces prowadzenia działań mediacyjnych (sędziowie, mediatorzy, koordynatorzy, strony).

- Informacjami zawartymi w KRM powinien zarządzać (dokonywać wpisu) prezes sądu, koordynator ds. mediacji w sądzie okręgowym lub organ powołany przez Ministerstwo Sprawiedliwości.
- Minimalny profil wymagań wobec mediatora wpisywanego do KRM powinien zawierać: wykształcenie wyższe magisterskie, wiek około 30 lat, ukończenie kursu, szkolenia kwalifikacyjnego trwającego minimum 40-60 godzin, konieczność odbycia stażu mediacyjnego.
- Po wpisie do KRM na mediatora powinien zostać nałożony obowiązek doksztalcania i rozwoju własnych kompetencji.
- Wpis do KRM w opinii badanych mediatorów powinien mieć charakter bezterminowy.
- W opinii mediatorów osoby wykonujące aktualnie zawód mediatora powinny być wpisywane do KRM automatycznie bez konieczności spełniania jakichkolwiek dodatkowych wymagań.

2. Podsumowanie odpowiedzi na pytania otwarte zawarte w ankiecie skierowanej do mediatorów

Jakie są Pani/Pana zdaniem korzyści związane z utworzeniem Krajowego Rejestru Mediatorów?

Respondenci badania ankietowego będący mediatorami wskazywali na liczne korzyści związane z utworzeniem Krajowego Rejestru Mediatorów. Należy do nich zaliczyć następujące:

- stworzenie jednej, centralnej bazy mediatorów,
- ogólna dostępność rejestru (jawność),
- ułatwienie w wyszukiwaniu informacji dotyczących mediatorów (przejrzystość),
- zwiększenie czytelności list,
- promocja postępowania mediacyjnego,
- przyspieszenie komunikacji,

- wprowadzenie możliwości komunikacji elektronicznej z sądem,
- dostęp do akt elektronicznych sądu,
- aktualizacja danych,
- podwyższenie wymagań wobec mediatorów,
- ujednolicenie zasad wpisu do rejestru,
- ograniczenie zjawiska „martwych dusz” na listach,
- zwiększenie możliwości wyboru mediatora,
- zwiększenie zaufania do mediatorów,
- transparentność,
- podwyższenie rangi zawodu mediatora (profesjonalizacja),
- zwiększenie obiektywności w wyborze mediatora przez sąd,

Jakie są Pani/Pana główne obawy związane z utworzeniem Krajowego Rejestru Mediatorów?

Badani z grupy mediatorów myśląc o powstaniu Krajowego Rejestru Mediatorów podkreślają również szereg obaw. Dotyczą one następujących kwestii:

- wprowadzenie nadmiernej biurokracji do funkcjonowania zawodu mediatora,
- obawa przed brakiem okresu przejściowego związanego z dostosowaniem się aktualnie działających mediatorów do nowych wymagań,
- dopuszczenie do certyfikowania mediatorów osób, instytucji, które nie są do tego przygotowane,
- wykluczenie z rynku mediatorów niezrzeszonych w organizacjach,
- konieczność powtórzenia przechodzenia weryfikacji,
- drastyczny wzrost stawek za szkolenia i certyfikację mediatorów,
- upolitycznienie instytucji wpisującej mediatorów,
- monopolizacja certyfikacji mediatorów przez jeden lub ograniczoną liczbę ośrodków,
- wykluczenie z rynku dobrych, doświadczonych mediatorów, którzy nie mają odpowiedniego wykształcenia, ukończonych kursów,
- obawa przed nadużyciami związanymi z usuwaniem mediatorów z listy,
- możliwość pojawienia się konfliktu pomiędzy różnymi środowiskami skupiającymi i kształcącymi mediatorów,

- narzucenie obowiązku dokształcania na koszt mediatorów bez zmiany stawek za mediację,
- możliwość zniweczenia wieloletniego dorobku stowarzyszeń i fundacji zajmujących się szkoleniami mediatorów,
- brak przejrzystości w ustalaniu kryteriów wpisu do rejestru.

Co według Pani/Pana mogłoby zachęcić sędziów do kierowania spraw do mediacji?

Mediatorzy zauważają potrzebę popularyzacji mediacji wśród sędziów. W konsekwencji wskazują na następujące czynniki mogące zachęcić sędziów do kierowania spraw do mediacji:

- wprowadzenie zajęć na temat mediacji i komunikacji międzyludzkiej w toku aplikacji sędziowskiej i w ramach szkolenia ustawicznego,
- wprowadzenie funkcjonalności w systemach stosowanych w sądach, zgodnie z którą przy wyznaczaniu terminu rozprawy sędzia byłby pytany o zasadność skierowania sprawy do mediacji,
- wprowadzenie obowiązku uzasadnienia odmowy skierowania sprawy do mediacji,
- uwzględnianie ilości spraw kierowanych do mediacji w ocenie sędziów,
- rozliczanie sędziów z ilości spraw kierowanych do mediacji,
- wprowadzenie nagród dla sędziów kierujących sprawy do mediacji,
- obowiązek udziału sędziów w cyklicznych szkoleniach o mediacji,
- obowiązek udziału sędziów w cyklicznych spotkaniach z mediatorami,
- wprowadzenie możliwości kontaktu mediatora z sędziami w celu ustalenia formalnych aspektów przeprowadzenia postępowania,
- standaryzacja procedury zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem,
- wewnętrzna wymiana doświadczeń między sędziami na temat wykorzystania mediacji,
- obowiązek przeprowadzenia mediacji przedsądowej,
- obligatoryjność kierowania spraw do mediacji przez sąd (w wybranych kategoriach spraw),
- wprowadzenie obligatoryjnego posiedzenia pojednawczego,

- wprowadzenie obowiązku przeprowadzenia mediacji przed wniesieniem pozwu jako jego wymogu formalnego,
- uproszczenie procedury kierowania sprawy do mediacji, w tym przez wprowadzenie rozwiązań elektronicznych ułatwiających skierowanie sprawy do konkretnego mediatora,
- akcje promocyjne mediacji,
- wprowadzenie jednoznacznych przepisów regulujących postępowanie mediacyjne,
- podwyższenie rangi zawodu mediatora,
- popularyzacja mediacji wśród pełnomocników profesjonalnych,
- możliwość przeprowadzenia mediacji w sprawach z zakresu obrotu nieruchomościami.

Co według Pani/Pana mogłoby zachęcić strony do korzystania z mediacji?

W grupie mediatorów zauważono potrzebę zwiększenia świadomości dotyczącej polubownego rozwiązywania sporów, które może być adekwatną alternatywą dla postępowania sądowego. W tej grupie zwrócono uwagę na liczne działania, które mogą stanowić zachętę dla stron do korzystania z mediacji. Zaliczyć do nich należy:

- przedstawienie informacji o szybkim i tańszym zakończeniu sporu,
- budowanie świadomości społeczeństwa na temat mediacji,
- zwiększenie limitu wliczania kosztów mediacji w koszty procesu,
- zmniejszenie opłat od pozwu w przypadku wzięcia udziału w mediacji przedsądowej,
- pokrycie kosztów pierwszej mediacji przez Skarb Państwa,
- pokrycie kosztów mediacji przez Skarb Państwa w przypadku zawarcia ugody,
- promocja mediacji,
- wprowadzenie dla stron obligatoryjnych spotkań wstępnych z mediatorem,
- podniesienie kosztów postępowania sądowego,
- wprowadzenie zajęć z komunikacji w kryzysie w ramach edukacji szkolnej,
- wprowadzenie ujednoliconych zasad informowania przez sądy o mediacji,
- wprowadzenie mediacji w urzędach publicznych,
- tworzenie centrów dialogu w mniejszych miejscowościach,
- wprowadzenie obowiązku mediacji przedsądowej,

- kierowanie spraw do mediacji w oczekiwaniu na termin rozprawy,
- wprowadzenie możliwości ustanowienia mediatora z urzędu,
- wprowadzenie stałych dyżurów mediatorów w sądach,
- wprowadzenie jednolitych zasad współpracy pełnomocników profesjonalnych z mediatorami.

Czy ma Pani/Pan jeszcze jakieś dodatkowe uwagi związane z planowanym stworzeniem KRM? Jeżeli tak, proszę wpisać je poniżej?

Dodatkowe uwagi dotyczące utworzenia Krajowego Rejestru Mediatorów w grupie zawodowej mediatorów dotyczą następujących zagadnień:

- wprowadzenie szablonów np. protokołu/sprawozdania, wniosku o przedłużenie terminu mediacji, wniosku o zatwierdzenie ugody mediacyjnej,
- wprowadzenie możliwości wystawienia rachunku/faktury za pośrednictwem systemu teleinformatycznego,
- wprowadzenie możliwości elektronicznej komunikacji między mediatorem a sądem,
- wprowadzenie możliwości elektronicznej komunikacji między mediatorami,
- wprowadzenie możliwości elektronicznego podpisywania dokumentów przez mediatora w systemie teleinformatycznym,
- wprowadzenie możliwości wymiany dokumentów drogą elektroniczną między mediatorem a stronami,
- wprowadzenie obowiązku superwizji mediatorów,
- umożliwienie dostępu mediatorom do akt w wersji zdigitalizowanej,
- wprowadzenie możliwości oceny mediatorów przez sędziów i klientów,
- ujednolicenie zasad wyboru mediatorów przez sędziów,
- wprowadzenie systemu losowania mediatorów,
- wzmocnienie gwarancji dla mediatorów w zakresie otrzymania wynagrodzenia,
- ujednolicenie systemu wynagradzania mediatorów.

3. Podsumowanie odpowiedzi na pytania otwarte zawarte w ankiecie skierowanej do osób korzystających lub mogących korzystać z mediacji

Jakie inne cechy, kwalifikacje niewymienione w powyższym pytaniu powinien według Pani/Pana posiadać mediator?

Respondenci zaliczeni do innych zawodów (zawody prawnicze, przedsiębiorcy) wskazali następujące inne cechy i kwalifikacje, które powinien posiadać mediator:

- apolityczność,
- wiarygodność,
- autorytet,
- fachowość w obszarze sporu,
- dostępność,
- kompetencje miękkie (inteligencja emocjonalna, umiejętność aktywnego słuchania, umiejętność stosowania parafrazy),
- umiejętności komunikacyjne (komunikatywność, umiejętność kierowania rozmową),
- doświadczenie w biznesie (w tym w branży, której dotyczy spór),
- panowanie nad sporem,
- umiejętność radzenia sobie ze stresem,
- umiejętność łagodzenia stresu,
- doświadczenie życiowe,
- empatia,
- podstawowa wiedza prawnicza,
- sumienność,
- umiejętność sporządzania ugód,
- umiejętności organizacyjne,
- umiejętność budowania odpowiedniej atmosfery,
- umiejętność odnajdywania przyczyn konfliktu,
- umiejętność proponowania rozwiązań zabezpieczających na przyszłość,

- wysoka kultura osobista,
- wysoki poziom etyczny,
- punktualność,
- elastyczność.

Co mogłoby w przyszłości skłonić Panią/Pana do skorzystania z usług konkretnego mediatora?

W ocenie przedstawicieli innych zawodów skorzystanie z usług konkretnych mediatorów związane może być z:

- dostępnością informacji na temat jego skuteczności,
- dobrą opinią w środowisku (w tym z poleceniem konkretnego mediatora przez inne osoby),
- dobrymi opiniami klientów,
- doświadczeniem (w tym z liczbą przeprowadzonych mediacji),
- dotychczasowym doświadczeniem zawodowym,
- autorytetem,
- bliskością miejsca przeprowadzenia mediacji,
- brakiem opłat,
- wysokością wynagrodzenia,
- skutecznością (w zakresie pozytywnie zakończonych mediacji lub zawartych ugód),
- specjalizacją,
- wysokimi kwalifikacjami,
- przebytymi szkoleniami,
- rzetelnością,
- zaangażowaniem,
- zaufaniem,
- bezstronnością i niezależnością mediatora,
- kulturą osobistą,
- krótkim czasem oczekiwania na mediację,
- wiekiem,

- dobrze przygotowaną stroną internetową mediatora,
- rzetelną informacją na temat zasad mediacji stosowaną przez mediatora,
- reklamą,
- posiadaniem certyfikatu państwowego,
- wiedzą mediatora na temat funkcjonowania biznesu,
- gotowością mediatora do zapoznania się z aktami sprawy.

Jakie są Pani/Pana główne obawy związane ze skorzystaniem z mediacji?

Przedstawiciele grupy osób korzystających lub mogących korzystać z mediacji wskazują na następujące obawy związane z zaangażowaniem się w postępowanie mediacyjne:

- nieodpowiednio wykwalifikowany mediator (w tym w zakresie warsztatu prawniczego),
- niska ilość profesjonalnych mediatorów,
- niski poziom etyczny mediatora,
- brak znajomości przedmiotu sporu przez mediatora,
- niewłaściwy sposób zachowywania się przez mediatora,
- niewłaściwy język stosowany przez mediatora,
- niewłaściwe miejsce przeprowadzenia mediacji,
- brak przepisów regulujących odpowiedzialność zawodową mediatora,
- brak autorytetu mediatora,
- brak zaangażowania mediatora,
- niskie zaufanie w stosunku do mediatora,
- brak bezstronności i niezależności mediatora (np. przez narzucanie rozwiązań),
- brak odpowiedniej informacji na temat mediatora,
- brak doświadczenia mediatora,
- przedłużenie postępowania,
- czas oczekiwania na mediację,
- brak gwarancji skuteczności, mimo poniesionych kosztów,
- brak doświadczenia stron w wykorzystaniu mediacji,
- brak rzetelnej informacji co do zasad przeprowadzenia mediacji,

- brak świadomości klientów w zakresie mediacji,
- naruszenie zasady poufności mediacji,
- brak zgody drugiej strony na mediację,
- brak zgody klienta na mediację,
- możliwość odmowy zatwierdzenia ugody przez sąd,
- konieczność spotkania przeciwnika „twarzą w twarz”,
- nacisk sądu na przeprowadzenie mediacji.

Jakie są Pani/Pana zdaniem korzyści związane z utworzeniem Krajowego Rejestru Mediatorów?

Do korzyści związanych z utworzeniem Krajowego Rejestru Mediatorów wskazywanych przez przedstawicieli innych zawodów należy zaliczyć:

- powszechność,
- przejrzystość,
- brak przypadkowych osób wpisanych do rejestru (usunięcie nieaktywnych osób),
- uporządkowanie dotychczasowych list,
- istnienie bazy danych o wszystkich mediatorach,
- centralizacja,
- dogodny dostęp do danych umożliwiających wybór mediatora (np. w zakresie specjalizacji),
- dostęp do aktualnych danych dotyczących mediatorów,
- poszerzenie zakresu danych o mediatorach,
- możliwość komunikacji z mediatorem,
- usprawnienie komunikacji między mediatorem a sądem,
- ujednolicenie informacji o mediatorach,
- dostęp do informacji w drodze elektronicznej,
- transparentność,
- jawność,
- ujednolicenie kryteriów wpisu do rejestru,
- łatwiejszy dostęp do danych dla sądów, stron i ich pełnomocników,

- promocja mediatorów,
- profesjonalizacja mediatorów,
- zwiększenie autorytetu zawodu mediatora,
- ponowna weryfikacja osób wpisanych na listy.

Załącznik nr 1 Scenariusz wywiadów IDI i FGI

Rodzaj grupy:	
Data i godzina:	

Krótką prezentacją uczestników	
--------------------------------	--

Zadanie pytań uczestnikom wywiadu (uruchomienie nagrywania)

Pytania	Odpowiedzi
1. Co Pan/i myśli o aktualnym stanie uregulowań prawnych dotyczącym statusu stałych mediatorów?	
2. Jakie są według Pana/Pani największe wyzwania dotyczące zawodu mediatora w przyszłości? Co wymaga zmian?	
3. Jak wygląda współpraca mediatorów, organizacji ich skupiających z przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości (np. sędziami, prokuratorami)?	
4. W jakim obszarze najczęściej prowadzi Pan/Pani mediacje?	
5. Jakie działania należałoby podjąć, aby zwiększyć świadomość społeczną i zakres korzystania z usług mediatora w Polsce?	
6. Jakie kompetencje (wiedza, umiejętności) powinien posiadać mediator?	
7. Proszę wskazać obszary, zagadnienia, w których wiedza i umiejętności mediatorów powinny być szczególnie	

rozwijane.	
8. Proszę wskazać najczęściej pojawiające się u mediatorów luki kompetencyjne (m.in. w obszarze wiedzy, umiejętności, kompetencji interpersonalnych), które warto byłoby rozwinąć.	
9. Jak powinien wyglądać w Polsce system kształcenia mediatorów? (kursy, szkolenia, etc).	
10. Proszę wskazać konkretne tematy szkoleń, które dobrze wpisywałyby się w aktualne potrzeby osób pracujących w charakterze mediatorów?	
11. Jakie według Pana/Pani wymogi (formalne) powinien spełnić kandydat na stałego mediatora?	
12. Jak powinien wyglądać w Polsce system certyfikacji mediatorów?	
13. Jakie instytucje powinny być uprawnione do prowadzenia szkoleń certyfikacyjnych dla mediatorów? Jakie warunki powinny te instytucje spełniać, aby uzyskać zgodę na prowadzenie szkoleń dla mediatorów?	
14. Jaki koszt szkolenia przygotowujący do uzyskania certyfikatu byłby według Pani/Pana do zaakceptowania dla kandydatów na stałych mediatorów?	
15. Kto powinien finansować takie szkolenia (kandydaci na mediatorów czy instytucje państwowe)?	

16. Jak powinna wyglądać kwestia łączenia zawodu mediatora z innymi funkcjami zawodowymi? W jakich sytuacjach powinno to być dopuszczone a w jakich zabronione?	
17. Jak powinna wyglądać ścieżka rozwoju mediatorów po uzyskaniu certyfikatu? Jakie powinny być stawiane wymagania w tym zakresie oraz w jaki sposób należałoby to weryfikować?	
18. Jakie rozwiązania według Pani/Pana mogłyby się przyczynić do profesjonalizacji mediatorów w Polsce?	
19. Jakie rozwiązania według Pani/Pana mogłyby zwiększyć ilość spraw trafiających w Polsce do mediacji?	
20. Czy mediator powinien korzystać z ochrony przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego? Proszę uzasadnić.	
Zasady funkcjonowania Krajowego Rejestru Mediatorów w Polsce	
21. Co myśli Pani/Pan na temat obecnie funkcjonującego systemu wpisów mediatorów na listy prowadzone przez Prezesów Sądów Okręgowych? Jakie są zalety i wady tego rozwiązania?	
22. Jakie powinny być kryteria wpisu do rejestru?	
23. W jaki sposób weryfikować kryteria wpisu w rejestrze oraz kto powinien się tym	

zajmować?	
24. Jak powinna wyglądać procedura wykreślenia mediatora z rejestru oraz w jakich sytuacjach powinna być wdrażana?	
25. Jakie informacje powinien zawierać rejestr mediatorów?	
26. Które z informacji w rejestrze mediatorów powinny być jawne? (np. dla sędziów, a jakie dla potencjalnych odbiorców mediacji).	
27. Kto powinien mieć wgląd do niejawnych informacji z rejestru mediatorów?	
28. Jakie powinny opłaty związane z wpisem, zmianą wpisu lub wykreśleniem wpisu?	
29. W jaki sposób powinna być aktualizowana treść wpisów w rejestrze (na wniosek czy z urzędu)?	
30. Jakie kryteria wpisu do rejestru mediatorów powinny spełnić osoby, które w chwili obecnej pełnią funkcję mediatorów? Proszę wskazać tego typu kryteria dla dwóch grup: mediatorów stałych i pozostałych mediatorów.	
31. Proszę wskazać dodatkowe kwestie, które nie zostały uwzględnione w tym wywiadzie, a mogłyby w przyszłości usprawnić funkcjonowanie systemu mediacji w Polsce?	

Załącznik nr 2 Ankieta przeznaczona dla mediatorów

Szanowni Państwo,

Mediacja jest procesem, który pozwala polubownie rozwiązywać spory zapobiegając konieczności prowadzenia długotrwałego i kosztownego postępowania sądowego. W Polsce liczba spraw trafiających do mediacji jest relatywnie niewielka. W związku z tym istotne wydaje się wdrożenie odpowiednich działań związanych z upowszechnieniem mediacji oraz budowaniem zaufania do instytucji mediacji. Jednym z takich rozwiązań może być stworzenie dostępnego publicznie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) zawierającego informacje o mediatorach prowadzących mediacje sądowe i pozasądowe. Utworzenie rejestru ma na celu uporządkowanie zasad wpisu dla kandydatów na mediatorów a zarazem weryfikację kwalifikacji wymaganych od mediatorów. KRM może również ułatwić dostęp zainteresowanych stron do informacji na temat samych mediatorów oraz ich wybór.

Niniejsza ankieta jest prowadzona w ramach projektu pt. Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne realizowanego przez zespół Katedry Negocjacji i Mediacji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Jej celem jest zebranie informacji na temat oczekiwań względem Krajowego Rejestru Mediatorów. Zachęcamy do wzięcia udziału w anonimowym badaniu i podzielenia się własnymi przemyśleniami na temat kształtu przyszłego rejestru. Państwa opinie są bardzo ważne i posłużą do opracowania raportu, który zostanie wykorzystany na etapie prac legislacyjnych związanych z utworzeniem KRM. Poniższa ankieta nie jest tożsama z ankietą umieszczoną w ramach konsultacji na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości.

Dane socjodemograficzne

1. Jaki jest Pani/Pana wiek? _____ lat.

2. Jaka jest Pani/Pana płeć? ☐ kobieta ☐ mężczyzna

3. Jakiej jest wielkości Pani/Pana miejsce zamieszkania? *Proszę zaznaczyć miejsce, w którym Pani/Pan mieszka przez większość dni w roku.*

☐ wieś ☐ miasto poniżej 50tys. ☐ miasto 50tys. - 200tys. ☐ miasto ponad 200tys.

4. W jakim województwie Pani/Pan mieszka?

- ☐ dolnośląskie
- ☐ kujawsko-pomorskie

- ☐ lubelskie
- ☐ lubuskie
- ☐ łódzkie
- ☐ małopolskie
- ☐ mazowieckie
- ☐ opolskie
- ☐ podkarpackie
- ☐ podlaskie
- ☐ pomorskie
- ☐ śląskie
- ☐ świętokrzyskie
- ☐ warmińsko-mazurskie
- ☐ wielkopolskie
- ☐ zachodniopomorskie
- ☐

5. Jakie jest Pani/Pana wykształcenie? *Proszę zaznaczyć najwyższe nabyte wykształcenie.*

- ☐ podstawowe ☐ zasadnicze zawodowe ☐ średnie ☐ wyższe (w tym licencjat)
- ☐ doktorat lub inny stopień/tytuł naukowy
- ☐ inne (jakie?.....)

6. Proszę wskazać do jakiej grupy zawodowej Pani/Pan należy (można wybrać kilka)?

- ☐ Mediatorzy
- ☐ Sędziowie
- ☐ Asesorzy sądowi
- ☐ Radcy prawni
- ☐ Adwokaci
- ☐ Przedsiębiorcy
- ☐ Pracownicy naukowci
- ☐ Inne, jakie?

*****pytanie tylko dla mediatorów*****

7. Jakie jest Pani/Pana wykształcenie w zakresie mediacji?

- ☐ ukończone studia podyplomowe z mediacji
- ☐ ukończone szkolenie/kurs z mediacji
- ☐ brak

8. Jaki jest Pani/Pana staż zawodowy w obszarze mediacji?

- ☐ brak
- ☐ poniżej 2 lat
- ☐ od 2 do 5 lat
- ☐ powyżej 5 lat

9. Jak ocenia Pani/Pan aktualnie obowiązujący w Polsce system mediacji?

Całkowicie negatywnie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Całkowicie pozytywnie
-----------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-----------------------

10. W jakim stopniu poniższe kategorie, odnoszące się do mediacji w Polsce, wymagają modyfikacji? Proszę wyrazić swoją opinię na skali od 1 w bardzo małym stopniu do 7 w bardzo dużym stopniu.

W jakim stopniu zmian wymaga:	W bardzo małym						W bardzo dużym
System kształcenia mediatorów	1	2	3	4	5	6	7
System certyfikacji mediatorów	1	2	3	4	5	6	7
Funkcjonowanie list stałych mediatorów	1	2	3	4	5	6	7
Kształcenie ustawiczne po wpisaniu na listę stałych mediatorów	1	2	3	4	5	6	7
Uregulowania prawne dotyczące postępowania mediacyjnego	1	2	3	4	5	6	7

11. Które z wymienionych elementów powinny znaleźć się w obowiązującym w Polsce modelu kształcenia mediatorów? (Proszę wymienić wszystkie pasujące odpowiedzi):

- ☐ Szkolenie ogólne/wprowadzające w zagadnienie mediacji
- ☐ Szkolenie specjalistyczne dotyczące różnych obszarów mediacji
- ☐ Odbycie stażu/praktyk mediacyjnych
- ☐ Poddawanie się superwizji
- ☐ Konieczność doksztalcania po ukończeniu szkolenia podstawowego
- ☐ Konieczność doksztalcania po ukończeniu szkolenia specjalistycznego
- ☐ Uzyskanie certyfikatu wydawanego przez uprawnioną do tego instytucję
- ☐ Kształcenie ustawiczne po uzyskaniu certyfikatu
- ☐ Zdanie egzaminu państwowego potwierdzającego kwalifikacje mediatora
- ☐ Inne, jakie?

12. Kto według Pani/Pana powinien mieć uprawnienia do certyfikowania mediatorów (Można wybrać kilka odpowiedzi):

- ☐ Uczelnie wyższe
- ☐ Organizacje skupiające mediatorów
- ☐ Ośrodki rekomendowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości
- ☐ Instytucje Certyfikujące w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji
- ☐ Prezesi sądów
- ☐ Inne rozwiązanie (jakie?)

13. Czy powinny zostać wyznaczone ujednolicone kryteria prowadzenia szkoleń/kursów dla ośrodków/instytucji kształcących mediatorów?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

14. Czy dostrzega Pani/Pan potrzebę stworzenia Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM), zawierającego ogólnodostępne informacje o stałych mediatorach oraz posiadających odpowiednie kwalifikacje potrzebne do pracy w charakterze mediatora?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

15. Czy widzi Pani/Pan potrzebę stworzenia ustawy o zawodzie mediatora?

- ☐ Tak (Co powinno się w takiej ustawie znaleźć?.....)
- ☐ Nie

16. Czy profesja mediatora powinna być traktowana jako zawód zaufania publicznego?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

17. Czy mediator powinien korzystać z ochrony przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

18. Jakie informacje na temat mediatora według Pani/Pana mogłyby w przyszłości zawierać Krajowy Rejestr Mediatorów? Proszę wyrazić swoją odpowiedź na skali od 1 (zdecydowanie nie) do 7 (zdecydowanie tak) Dodatkowo proszę zaznaczyć czy ta informacja powinna być dostępna jedynie wybranym grupom osób (m.in. sędziowie) czy wszystkim zainteresowanym (dostęp publiczny).

Informacjami wpisanymi w KRM na temat mediatora dostępnymi dla jego klientów powinny być:	Zdecydowanie nie			Trudno powiedzieć			Zdecydowanie tak	Informacja wybrana jedynie dla specyficznej grupy odbiorców	Informacja dostępna publicznie
Imię i nazwisko	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Wiek	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Płeć	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Zdjęcie mediatora	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Poziom wykształcenia	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Kierunek ukończonych studiów	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Miejsce prowadzenia mediacji/obszar działania	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Doświadczenie w prowadzeniu mediacji wyrażone w latach	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Liczba przeprowadzonych mediacji	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Specjalizacja mediatora	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Rodzaj i rok ukończonych kursów, szkoleń lub studiów podyplomowych	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Przynależność do organizacji/stowarzyszenia	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐

szeń skupiających mediatorów									
Informacja na temat aktualnie wykonywanego zawodu	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Opis dotychczasowego doświadczenia zawodowego poza obszarem mediacji	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Skuteczność mediatora rozumiana jako stosunek liczby przeprowadzonych mediacji do liczby zawartych ugód.	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Ocena mediatora przez jego klientów	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Dostępne formy prowadzenia mediacji (online czy mediacja stacjonarna)	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Możliwość prowadzenia mediacji w innym języku	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Poddawanie się superwizji	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Hobby i zainteresowania	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Informacje na temat sytuacji osobistej/rodzinnej (m.in. stan cywilny,	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐

posiadanie dzieci)									
Adres e-mail	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Numer telefonu	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Adres zamieszkania	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Adres siedziby	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Dostosowanie lokalu do obsługi osób niepełnosprawnych	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Dodatkowe kompetencje (język migowy, itp.)	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐
Ilość odmów zatwierdzenia ugody przez sąd	1	2	3	4	5	6	7	☐	☐

19. Jakie inne informacje nie wymienione w powyższym pytaniu powinny być zawarte w KRM?

.....

20. Jakie funkcjonalności według Pani/Pana mógłby w przyszłości zawierać KRM, dostępne dla mediatorów oraz sędziów/prezesów sądów? Proszę ocenić ich zasadność i wyrazić swoją opinię na skali od 1 (zdecydowanie nie) do 7 (zdecydowanie tak).

Ocena funkcjonalności/informacji, które mógłby w przyszłości zawierać krajowy rejestr mediatorów	Zdecydowanie nie			Trudno powiedzieć			Zdecydowanie tak
Informacja o ilości aktualnie prowadzonych mediacji przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Informacja o skardze/skargach złożonych na mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Przebywanie mediatora na urlopie/zwolnieniu	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość automatycznego wyszukiwania mediatora przy pomocy różnych kryteriów (np. województwo, staż, obszar mediacji, itp.)	1	2	3	4	5	6	7

Czas oczekiwania na rozpoczęcie mediacji	1	2	3	4	5	6	7
Informacja o zaakceptowaniu ugody przez sąd	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość przeglądania akt sprawy	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość sprawdzenia terminów rozpraw	1	2	3	4	5	6	7
Informacje o ocenie wystawionej mediatorowi przez sędziów	1	2	3	4	5	6	7
Informacja o ocenie wystawionej mediatorowi przez klientów	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość samodzielnego uzupełniania ukończonych szkoleń przez mediatorów	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość samodzielnego oznaczenia urlopu przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość komunikacji między sędzią a mediatorem	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość komunikacji między koordynatorem ds. mediacji a mediatorem	1	2	3	4	5	6	7
Uwagi sędziego dotyczące ugody przesłanej przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Wgląd do treści postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji	1	2	3	4	5	6	7
Wgląd do treści postanowienia o zatwierdzeniu/odmowie zatwierdzenia ugody	1	2	3	4	5	6	7
Informacja zwrotna na temat ugody przesłanej do sądu	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość złożenia elektronicznego wniosku o przyznanie wynagrodzenia przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość zgłoszenia zastrzeżeń do pracy mediatora przez sędziego	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość elektronicznego	1	2	3	4	5	6	7

podpisania i przesłania dokumentów przez mediatora							
Możliwość elektronicznego podpisania i przesłania dokumentów przez strony	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość czasowego zawieszenia pełnienia funkcji mediatora	1	2	3	4	5	6	7

21. Kto według Pani/Pana powinien dokonywać w przyszłości wpisu do KRM?

- ☐ Prezes sądu
- ☐ Pracownik administracji zatrudniony w sądzie
- ☐ Koordynator ds. mediacji w sądzie okręgowym
- ☐ Instytucja prowadząca szkolenia mediatorów zgodnie z zintegrowanym systemem kwalifikacji
- ☐ Organ powołany przy Ministrze Sprawiedliwości
- ☐ Inne (jakie? Proszę wpisać.....)

22. W jakich sytuacjach osoby powinny być wykreślane z KRM?

- ☐ Prawomocny wyrok sądu za popełnienie umyślnego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego
- ☐ Na wniosek organizacji skupiającej mediatorów
- ☐ Po kilkakrotnym uchylaniu się od podjęcia mediacji bez uzasadnionego usprawiedliwienia
- ☐ Wydanie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego
- ☐ Kilkukrotna odmowa zatwierdzenia ugody przez sąd
- ☐ Inne (jakie? Proszę wpisać

22a. W jakich sytuacjach powinna być dopuszczana możliwość czasowego zawieszenia pełnienia funkcji mediatora?

.....

23. Jakie wymagania powinna spełnić osoba, która chciałaby zostać wpisana do KRM oraz uzyskać status stałego mediatora? Proszę zaznaczyć minimalny poziom wymagań w wyznaczonych obszarach.

a) Wykształcenie:

- ☐ podstawowe
- ☐ zawodowe
- ☐ średnie
- ☐ wyższe licencjackie
- ☐ wyższe magisterskie

b) Wiek:

- ☐ 18-24
- ☐ 25-35
- ☐ 36-45
- ☐ 45-64
- ☐ 65 i więcej

c) Ukończenie kursu/szkolenia przygotowującego do prowadzenia mediacji

- ☐ Tak, ale wyłącznie spełniającego kryteria Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji
- ☐ Tak, niekoniecznie spełniającego kryteria Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji
- ☐ Nie

d) Ukończenie studiów podyplomowych z zakresu mediacji

- ☐ Tak
- ☐ Nie

e) Minimalna liczba godzin kursu przygotowującego do prowadzenia mediacji

- ☐ 0-39
- ☐ 40-60
- ☐ 61-80
- ☐ 81-100
- ☐ 101-120
- ☐ Powyżej 120 godzin

f) Minimalna liczba przeprowadzonych mediacji w okresie ostatnich dwóch lat

- ☐ brak
- ☐ 1-5
- ☐ 6-10
- ☐ 11-20
- ☐ Powyżej 20

g) Odbycie stażu mediacyjnego (mediacja w ko-mediacji) praktyka mediacyjna.

- ☐ Tak (jak długi?)
- ☐ Nie

h) Posiadanie umiejętności praktycznych zdobytych podczas: stażu, praktyki potwierdzonych opinią opiekuna

- ☐ Tak
- ☐ Nie

i) Zdanie egzaminu państwowego

- ☐ Tak
- ☐ Nie

k) Jakie jeszcze inne kryteria powinny być spełnione przez osobę ubiegającą się o wpis do KRM?

.....

24. Czy osoba wpisana do KRM powinna mieć obowiązek doksztalcania i rozwoju swoich kompetencji?

- ☐ Tak (w jaki sposób?.....)
- ☐ Nie

25. Jaki charakter powinien mieć przyszły wpis do KRM?

- ☐ Bezterminowy
- ☐ Czasowy na okres do dwóch lat
- ☐ Czasowy na okres maksymalnie do 5 lat
- ☐ Inny, jaki?

26. Jakie rozwiązanie powinno być zastosowane po upływie czasu, na jaki osoba została wpisana do rejestru mediatorów?

- ☐ Przedłużenie wpisu do rejestru na wniosek mediatora bez konieczności spełnienia jakichkolwiek dodatkowych wymagań
- ☐ Przedłużenie wpisu po sprawdzeniu spełnienia takich samych kryteriów, jak w przypadku osób wpisywanych do rejestru po raz pierwszy
- ☐ Przedłużenie wpisu po spełnieniu kryterium zrealizowania odpowiedniej ilości mediacji
- ☐ Spełnienie obowiązku doksztalcania (kursy, szkolenia, udział w konferencjach)
- ☐ Przedłużenie wpisu po spełnieniu kryterium zrealizowania odpowiedniej ilości mediacji oraz obowiązku doksztalcania (kursy, szkolenia, udział w konferencjach)
- ☐ Inne rozwiązanie, jakie?

27. Czy osoba wpisana do KRM powinna poddawać się superwizji?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

28. Czy wyznaczenie mediatora przez sędziego powinien być realizowany poprzez losowanie?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

29. Jakie kryteria powinny spełnić osoby, wpisane obecnie na listę stałych mediatorów, chcące być w przyszłości wpisane do KRM? Proszę wybrać odpowiedź, z którą najbardziej się Pani/Pan zgadza.

- ☐ Docelowo takie same, jak te ustalone w przyszłości dla każdej nowej osoby wpisywanej do KRM
- ☐ Docelowo takie same, jak te ustalone w przyszłości dla każdej nowej osoby wpisywanej do KRM, z ewentualnym czasem przejściowym na uzupełnienie brakujących wymagań
- ☐ Powinny być wpisywane automatycznie, bez konieczności spełnienia jakichkolwiek dodatkowych wymagań
- ☐ Na wniosek bez ponownej weryfikacji
- ☐ Inne rozwiązanie, jakie? Proszę wpisać.....

30. Jakie są Pani/Pana zdaniem korzyści związane z utworzeniem Krajowego Rejestru Mediatorów?

.....

31. Jakie są Pani/Pana główne obawy związane z utworzeniem Krajowego Rejestru Mediatorów?

.....

32. Co według Pani/Pana mogłoby zachęcić sędziów do kierowania spraw do mediacji?

.....

33. Co według Pani/Pana mogłoby zachęcić strony do korzystania z mediacji?

.....

32. Jeżeli ma Pani/Pan jeszcze jakieś dodatkowe uwagi związane z planowanym stworzeniem KRM, proszę wpisać je poniżej.

.....

Załącznik nr 3 Ankieta dla osób korzystających lub mogących skorzystać z mediacji

Szanowni Państwo,

Mediacja jest procesem, który pozwala polubownie rozwiązywać spory zapobiegając konieczności prowadzenia długotrwałego i kosztownego postępowania sądowego. W Polsce liczba spraw trafiających do mediacji jest relatywnie niewielka. W związku z tym istotne wydaje się wdrożenie odpowiednich działań związanych z upowszechnieniem mediacji oraz budowaniem zaufania do instytucji mediacji. Jednym z takich rozwiązań może być stworzenie dostępnego publicznie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) zawierającego informacje o mediatorach prowadzących mediacje sądowe i pozasądowe. Utworzenie rejestru ma na celu uporządkowanie zasad wpisu dla kandydatów na mediatorów a zarazem weryfikację kwalifikacji wymaganych od mediatorów. KRM może również ułatwić dostęp zainteresowanych stron do informacji na temat samych mediatorów oraz ich wybór.

Niniejsza ankieta jest prowadzona w ramach projektu pt. Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne realizowanego przez zespół Katedry Negocjacji i Mediacji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Jej celem jest zebranie informacji na temat oczekiwań względem Krajowego Rejestru Mediatorów. Zachęcamy do wzięcia udziału w anonimowym badaniu i podzielenia się własnymi przemyśleniami na temat kształtu przyszłego rejestru. Państwa opinie są bardzo ważne i posłużą do opracowania raportu, który zostanie wykorzystany na etapie prac legislacyjnych związanych z utworzeniem KRM. Poniższa ankieta nie jest tożsama z ankietą umieszczoną w ramach konsultacji na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości.

Dane socjodemograficzne

1. Jaki jest Pani/Pana wiek? _____ lat.
2. Jaka jest Pani/Pana płeć? ☐ kobieta ☐ mężczyzna
3. Jakiego jest wielkości Pani/Pana miejsce zamieszkania? *Proszę zaznaczyć miejsce, w którym Pani/Pan mieszka przez większość dni w roku.*
☐ wieś ☐ miasto poniżej 50tys. ☐ miasto 50tys. - 200tys. ☐ miasto ponad 200tys.
4. W jakim województwie Pani/Pan mieszka?
☐ dolnośląskie
☐ kujawsko-pomorskie

- ☐ lubelskie
- ☐ lubuskie
- ☐ łódzkie
- ☐ małopolskie
- ☐ mazowieckie
- ☐ opolskie
- ☐ podkarpackie
- ☐ podlaskie
- ☐ pomorskie
- ☐ śląskie
- ☐ świętokrzyskie
- ☐ warmińsko-mazurskie
- ☐ wielkopolskie
- ☐ zachodniopomorskie

5. Jakie jest Pani/Pana wykształcenie? *Proszę zaznaczyć najwyższe nabyte wykształcenie.*

- ☐ podstawowe ☐ zasadnicze zawodowe ☐ średnie ☐ wyższe (w tym licencjat)
- ☐ doktorat lub inny stopień/tytuł naukowy
- ☐ inne (jakie?.....)

6. Proszę wskazać do jakiej grupy zawodowej Pani/Pan należy (można wybrać kilka)?

- ☐ Mediatorzy
- ☐ Sędziowie
- ☐ Asesorzy sądowi
- ☐ Radcy prawni
- ☐ Adwokaci
- ☐ Przedsiębiorcy
- ☐ Pracownicy naukowci
- ☐ Inne, jakie?

7. Ile lat pracuje Pani/Pan w aktualnym miejscu pracy? Proszę wpisać.lat.

8. Czy kiedykolwiek w życiu osobistym lub pracy zawodowej korzystał/a Pani/Pan z usług mediatora?

- ☐ Tak (ile razy?.....)
- ☐ Nie

9. Proszę wyobrazić sobie, że jest Pani/Pan zaangażowany z racji wykonywanych obowiązków zawodowych w spór między dwiema stronami, które chcą dochodzić przed sądem swoich praw. Czy w takiej sytuacji zachęcałaby/zachęcałby Pani/Pan do skorzystania z pomocy mediatora?

Zdecydowanie nie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Zdecydowanie tak
------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	------------------

10. Proszę wyobrazić sobie, że jest Pani/Pan stroną w sporze między osobami/instytucjami, które chcą dochodzić przed sądem swoich praw. Czy w takiej sytuacji chciałaby/chciałby Pani/Pan skorzystać z pomocy mediatora?

Zdecydowanie nie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Zdecydowanie tak
------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	------------------

11. Proszę wyobrazić sobie, że ktoś z Pani/Pana najbliższego otoczenia (rodzina, znajomi) chce dochodzić przed sądem swoich praw. Czy w takiej sytuacji zachęcałaby/zachęcałby Pani/Pan do skorzystania z pomocy mediatora?

Zdecydowanie nie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Zdecydowanie tak
------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	------------------

12. Mając na uwadze różne rozwiązania prawne oraz działania organizacji zrzeszających mediatorów proszę wskazać, jak ocenia Pani/Pan aktualnie obowiązujący w Polsce system mediacji w sprawach cywilnych?

Całkowicie negatywnie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Całkowicie pozytywnie
-----------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-----------------------

13. W jakim stopniu poniższe kwestie, odnoszące się do mediacji w Polsce, wymagają modyfikacji? Proszę wyrazić swoją opinię na skali od 1 w bardzo małym stopniu do 7 w bardzo dużym stopniu.

W jakim stopniu zmian wymaga:	W bardzo małym						W bardzo dużym	Nie mam zdania
Poziom wiedzy społeczeństwa na temat mediacji	1	2	3	4	5	6	7	☐
Dostępność do mediatorów	1	2	3	4	5	6	7	☐
Uregulowania prawne dotyczące obowiązku prowadzenia mediacji	1	2	3	4	5	6	7	☐
Koszt mediacji	1	2	3	4	5	6	7	☐
Popularność mediacji wśród sędziów	1	2	3	4	5	6	7	☐
Popularność mediacji wśród pełnomocników procesowych	1	2	3	4	5	6	7	☐

14. Proszę sobie wyobrazić, że chce Pani/Pan wybrać mediatora, który pomoże w rozwiązaniu sporu między stronami. Do jakich danych na temat mediatorów chciałby/chciałaby Pani/Pan mieć dostęp. Jakie informacje mogłyby się w przyszłości znaleźć w Krajowym Rejestrze Mediatorów (KRM). Proszę wyrazić swoją odpowiedź na skali od 1 (zdecydowanie nie) do 7 (zdecydowanie tak).

Informacjami wpisanymi w KRM na temat mediatora dostępnymi dla jego klientów powinny być:	Zdecydowa nie			Trudno powiedzie ć			Zdecydowani e tak	Które z tych informacji powinny być dostępne jedynie przedstawicielo m wymiaru sprawiedliwości
Imię i nazwisko	1	2	3	4	5	6	7	☐
Wiek	1	2	3	4	5	6	7	☐
Płeć	1	2	3	4	5	6	7	☐
Zdjęcie mediatora	1	2	3	4	5	6	7	☐
Poziom wykształcenia	1	2	3	4	5	6	7	☐
Kierunek ukończonych studiów	1	2	3	4	5	6	7	☐
Miejsce prowadzenia mediacji/obszar działania	1	2	3	4	5	6	7	☐
Doświadczenie w prowadzeniu mediacji wyrażone w latach.	1	2	3	4	5	6	7	☐
Liczba przeprowadzonych mediacji	1	2	3	4	5	6	7	☐
Specjalizacja mediatora	1	2	3	4	5	6	7	☐
Rodzaj i rok ukończonych kursów, szkoleń lub studiów podyplomowych	1	2	3	4	5	6	7	☐

Przynależność do organizacji/stowarzyszeń skupiających mediatorów	1	2	3	4	5	6	7	☐
Informacja na temat aktualnie wykonywanego zawodu	1	2	3	4	5	6	7	☐
Opis dotychczasowego doświadczenia zawodowego poza obszarem mediacji	1	2	3	4	5	6	7	☐
Skuteczność mediatora rozumiana jako stosunek liczby przeprowadzonych mediacji do liczby zawartych ugód.	1	2	3	4	5	6	7	☐
System oceny mediatora (np. 1-5)	1	2	3	4	5	6	7	☐
Dostępne formy prowadzenia mediacji (online czy mediacja stacjonarna)	1	2	3	4	5	6	7	☐
Możliwość prowadzenia mediacji w innym języku	1	2	3	4	5	6	7	☐
Poddawanie się superwizji	1	2	3	4	5	6	7	☐
Hobby i zainteresowania	1	2	3	4	5	6	7	☐
Informacje na temat sytuacji osobistej/rodzinnej (m.in. stan cywilny, posiadanie dzieci)	1	2	3	4	5	6	7	☐

Adres e-mail	1	2	3	4	5	6	7	☐
Numer telefonu	1	2	3	4	5	6	7	☐
Adres zamieszkania	1	2	3	4	5	6	7	☐
Adres siedziby	1	2	3	4	5	6	7	☐
Dostosowanie lokalu do obsługi osób niepełnosprawnych	1	2	3	4	5	6	7	☐
Dodatkowe kompetencje (język migowy, itp.)	1	2	3	4	5	6	7	☐
Liczba odmów zatwierdzenia ugody przez sąd	1	2	3	4	5	6	7	☐

15. Jakie inne informacje niewymienione w powyższym pytaniu powinny być zawarte w Krajowym Rejestrze Mediatorów?

.....

16. Jakie funkcjonalności według Pani/Pana mógłby w przyszłości zawierać KRM, dostępne dla mediatorów oraz sędziów/prezesów sądów? Proszę wyrazić swoją odpowiedź na skali od (1 zdecydowanie nie)do 7 (zdecydowanie tak).

Ocena funkcjonalności/informacji, które mógłby w przyszłości zawierać Krajowy Rejestr Mediatorów	Zdecydowanie nie			Trudno powiedzieć			Zdecydowanie tak
Informacja o liczbie aktualnie prowadzonych mediacji przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Informacja o skardze/skargach złożonych na mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Przebywanie mediatora na urlopie/zwolnieniu	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość automatycznego wyszukiwania mediatora przy pomocy różnych kryteriów (np. województwo, staż, obszar prowadzenia mediacji,	1	2	3	4	5	6	7

itp.)							
Czas oczekiwania na rozpoczęcie mediacji	1	2	3	4	5	6	7
Informacja o zaakceptowaniu ugody przez sąd	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość przeglądania akt sprawy	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość sprawdzenia terminów rozpraw	1	2	3	4	5	6	7
Informacje o ocenie wystawionej mediatorowi przez sędziów	1	2	3	4	5	6	7
Informacja o ocenie wystawionej mediatorowi przez klientów	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość samodzielnego uzupełniania ukończonych szkoleń przez mediatorów	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość samodzielnego oznaczenia urlopu przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość komunikacji między sędzią a mediatorem	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość komunikacji między koordynatorem ds. mediacji a mediatorem	1	2	3	4	5	6	7
Uwagi sędziego dotyczące ugody przesłanej przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Wgląd do treści postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji	1	2	3	4	5	6	7
Wgląd do treści postanowienia o zatwierdzeniu/odmowie zatwierdzenia ugody	1	2	3	4	5	6	7
Informacja zwrotna na temat ugody przesłanej do sądu	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość złożenia elektronicznego wniosku o przyznanie wynagrodzenia przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość zgłoszenia zastrzeżeń do pracy mediatora przez sędziego	1	2	3	4	5	6	7

Możliwość elektronicznego podpisania i przesłania dokumentów przez mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Możliwość elektronicznego podpisania i przesłania dokumentów przez strony	1	2	3	4	5	6	7

17. Co mogłoby w przyszłości skłonić Panią/Pana do skorzystania z usług mediatora? Proszę wyrazić swoją odpowiedź na skali od 1 (zdecydowanie nie) do 7 (zdecydowanie tak).

Czynniki zachęcające do skorzystania z usług mediatora:	Zdecydowanie nie			Trudno powiedzieć			Zdecydowanie tak
Potwierdzone kwalifikacje mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Krótki czas oczekiwania na mediację	1	2	3	4	5	6	7
Brak opłat za mediację	1	2	3	4	5	6	7
Szansa na szybsze zakończenie sporu przed sądem lub brak konieczności rozpoczęcia procesu sądowego	1	2	3	4	5	6	7
Pozytywna opinia na temat mediatora	1	2	3	4	5	6	7
Ułatwienia dotyczące czasu i sposobu prowadzenia mediacji (np. spotkania online)	1	2	3	4	5	6	7

18. Jakie inne czynniki, których nie wymieniono w powyższej tabeli mogłyby zachęcić Panią/Pana do skorzystania z usług mediatora?

.....

19. Jakimi cechami, kompetencjami i kwalifikacjami powinien według Pani/Pana cechować się mediator?

Kwalifikacje kompetencje mediatora:	Zdecydowanie nie			Trudno powiedzieć			Zdecydowanie tak
Wykształcenie wyższe	1	2	3	4	5	6	7
Doświadczenie zawodowe w obszarze mediacji	1	2	3	4	5	6	7
Znajomość języków obcych	1	2	3	4	5	6	7
Ukończony kurs w obszarze mediacji	1	2	3	4	5	6	7
Autorstwo publikacji z zakresu mediacji	1	2	3	4	5	6	7
Wysoki poziom kompetencji miękkich (m.in. komunikacja, empatia itp.)	1	2	3	4	5	6	7
Posiadanie ubezpieczenia od odpowiedzialności zawodowej	1	2	3	4	5	6	7
Przynależność do stowarzyszeń branżowych z obszaru mediacji	1	2	3	4	5	6	7
Zdanie egzaminu państwowego z obszaru mediacji	1	2	3	4	5	6	7

20. Jakie inne cechy, kwalifikacje nie wymienione w powyższym pytaniu powinien według Pani/Pana posiadać mediator?

.....

21. Co mogłoby w przyszłości skłonić Panią/Pana do skorzystania z usług konkretnego mediatora?

.....

22. Jakie są Pani/Pana główne obawy związane ze skorzystaniem z mediacji?

.....

23. Jakie są Pani/Pana zdaniem korzyści związane z utworzeniem Krajowego Rejestru Mediatorów?

.....

Wybrana bibliografia

- Bieliński A., Mediator w sprawach cywilnych – wybrane zagadnienia regulacji obcych i polskich, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 3.
- Broński W., Dąbrowski M., Status prawny mediatora w sprawach cywilnych. Stan obecny i propozycje zmian, „Roczniki Nauk Prawnych KUL” 2014, nr 4.
- Broński W., Sławicki P., Mediator: czy potrzebna specjalna ustawa?, „Rzeczpospolita” z dnia 12 marca 2014 r.
- Cherka M. Jagielski J., Dopuszczalność sprawowania funkcji mediatora przez notariuszy oraz prowadzenia ośrodków mediacyjnych przez rady izb notarialnych – uwagi na tle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, „Nowy Przegląd Notarialny” 2006, nr 2.
- Cyrol T., O potrzebie regulacji zawodu mediatora, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2014, nr 4.
- Dąbrowski M., Mediacja w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego, Lublin 2019.
- Frączek G., Funkcjonowanie ośrodków mediacyjnych, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2011, nr 2.
- Głodowski W., Stały mediator w sprawach cywilnych po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego – wybrane zagadnienia, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2016, nr 1.
- Golak M.W., Wynagrodzenie mediatora w postępowaniu cywilnym, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2018, nr 1.
- Jaksa M., Mediacja cywilna z perspektywy doświadczeń mediatora. Analiza zasad mediacji w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego [w:] Alternatywne formy rozwiązywania sporów w teorii i praktyce, red. H. Duszka-Jakimko, S.L. Stadniczeńko, Opole 2008.
- Kalisz A., Zienkiewicz A., Prawnik w mediacji, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2013, nr 2.
- Koszowski M., Prawno-etyczne aspekty wykonywania zawodu mediatora (zasady etyki mediatora) z uwzględnieniem standardów europejskich, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 4.

- Korybski A., Profesjonalizacja czynności mediacyjnych (wybrane zagadnienia w perspektywie polskiego porządku prawnego), „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio G” 2019, nr 1.
- Korybski A., Status prawny mediatora w postępowaniu mediacyjnym w sprawach cywilnych, „Studia Iuridica Lublinensia” 2018, nr 3.
- Kuźmicka-Sulikowska J., Podstawa prawna odpowiedzialności cywilnej mediatora, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 3.
- Myślińska M., Mediator w polskim porządku prawnym, Warszawa 2018.
- Pawlak B.J., Notariusz mediatorem – korzyści i zagrożenia, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2012, nr 2.
- Pawlak B.J., Pożądane kompetencje mediatora, „Rejent” 2017, nr 3.
- Skibińska M., Prawnicy oraz psychologowie, jako mediatorzy w sprawach rodzinnych, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2015, nr 2.
- Skowrońska K., Kwalifikacje i zadania mediatora na wybranych przykładach, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2014, nr 2.
- Sławicki P., Obowiązki mediatora w zakresie przygotowania ugody przed nim zawartej i złożenia protokołu mediacyjnego w sądzie, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2017, nr 2.
- Tabernacka M., Mediator ponad podziałami [w:] Mediacje ponad podziałami, red. M. Tabernacka, Wrocław 2013.
- Tabernacka M., Mediatorzy i instytucje mediacyjne w otoczeniu administracji, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2017, No 3802.
- Uliasz R., Kwalifikacje podmiotowe arbitrów i mediatorów, „Kwartalnik ADR. Arbitraż i Mediacja” 2014, nr 4.
- Włosińska A., Obowiązki mediatora w postępowaniu mediacyjnym w sprawach cywilnych, „Palestra” 2016, nr 11.
- Zienkiewicz A., Mediator w sprawach cywilnych, „Rejent” 2005, nr 5.

KRAJOWY REJESTR MEDIATORÓW